

De paragraaf lokale heffingen in de gemeentelijke jaarrekeningen

Corine Hoeben

rijksuniversiteit
groningen

COELO

Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden

COELO
Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
Faculteit Economie en Bedrijfskunde
Rijksuniversiteit Groningen
www.coelo.nl

COELO-rapport

© COELO, Groningen, 2023

Aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens voor deze uitgave is de grootst mogelijke zorg besteed. Iedere aansprakelijkheid voor de gevolgen van activiteiten die op basis van deze gegevens worden ondernomen wordt echter afgewezen.

Inhoud

Voorwoord	4
Samenvatting en conclusies	5
1 Inleiding	11
1.1. Algemeen	11
1.2. Onderzoeksvragen	11
1.3. Steekproef	12
1.4. Onderzoeksmethode	13
1.5. Opbouw van het rapport	14
2 Resultaten	15
2.1. Algemeen	15
2.2. Inkomsten	19
2.3. Lokale lastendruk	26
2.4. Kwijtschelding	28
2.5. Beleid belastingen	33
2.6. Beleid en kostendekking bestemmingsheffingen	38
Bijlage 1 Codeboek	53
Bijlage 2 Toelichting methode	68

Voorwoord

Dit onderzoek is uitgevoerd met een subsidie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

De auteur dankt Sven de Heer voor het helpen bij het coderen van de paragrafen lokale heffingen van gemeenten en Maarten Allers voor het nalopen van een eerdere versie van dit rapport. De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust geheel bij de auteur.

Samenvatting en conclusies

In dit rapport onderzoeken we welke invulling gemeenten geven aan de paragraaf lokale heffingen die deel uitmaakt van de jaarrekening van 2021. Dit is één van de verplichte paragrafen in zowel de gemeentelijke begrotingen als in de jaarrekeningen. Het doel van de paragraaf lokale heffingen is om de gemeenteraad, de inwoners en de provincie inzicht te geven in de ontwikkeling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Wettelijk is vastgelegd dat deze paragraaf in de begroting en jaarrekening in ieder geval de volgende onderdelen moet bevatten:¹

1. de geraamde inkomsten;
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
4. een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Voor punt 3 geldt dat hier inzichtelijk moet worden gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Ook moet inzichtelijk worden gemaakt wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. De precieze invulling van de onderdelen wordt voor een groot deel over gelaten aan gemeenten.

De onderzoeksvragen luiden:

1. Nemen gemeenten de onderdelen van de paragraaf lokale heffingen die verplicht moeten worden weergegeven op in de jaarstukken?

2. Welke invulling wordt in jaarstukken gegeven aan de verplichte onderdelen van de paragraaf lokale heffingen?

3. Geven gemeenten een toelichting wanneer gerealiseerde cijfers afwijken van ramingen en zo ja hoe dan?

4. Wat zijn goede voorbeelden van hoe gemeenten gegevens kunnen weergeven in de paragraaf lokale heffingen in de jaarstukken?

¹ Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, artikel 9 en artikel 26.

Methode

Voor het onderzoek is een representatieve steekproef getrokken van 121 gemeentelijke jaarrekening. Om de paragrafen te analyseren is een lijst met trefwoorden (codes) opgesteld die verwijzen naar informatie die volgens het BBV en bijbehorende notitie van de commissie BBV in de paragraaf zouden moeten zijn opgenomen. De basis van de lijst is de lijst die we hebben gebruikt voor het onderzoek naar de paragraaf lokale heffingen in gemeentelijke begrotingen.²

Omdat de jaarrekening van gemeenten dient als verantwoording van het gevoerde beleid is de lijst aangevuld met codes waarmee bijvoorbeeld kan worden aangegeven dat er naast realisatiecijfers begrotingscijfers zijn opgenomen of dat er een verklaring wordt gegeven voor een verschil tussen begrote en gerealiseerde inkomsten en kostendekking. Daarnaast zijn trefwoorden opgenomen die verwijzen naar informatie die niet verplicht is, maar wel veel wordt weergegeven. De volledige lijst is opgenomen in bijlage 1.

De paragraaf lokale heffingen van iedere gemeente in de steekproef is doorgenomen en voorzien van de relevante codes. Bijlage 2 geeft in meer detail weer hoe de afzonderlijke paragrafen met behulp van deze codes zijn geanalyseerd.

We beantwoorden hieronder de onderzoeksvragen.

Vraag 1 Nemen gemeenten de onderdelen van de paragraaf lokale heffingen die verplicht moeten worden weergegeven op in de jaarstukken?

Hierboven staan de vijf onderdelen opgesomd die gemeenten verplicht op moeten nemen in de paragraaf lokale heffingen van de begroting en jaarrekening. We zijn nagegaan of we deze onderdelen terugzien in de onderzochte paragrafen. Voor de onderdelen beleid en de kostendekking is dit lastiger dan voor de andere onderdelen (inkomsten, lastendruk en kwijtscheldingsmogelijkheden). Gemeenten moeten het beleid van alle belastingen en bestemmingsheffingen weergeven en inzicht geven in de kostendekkendheid van alle bestemmingsheffingen. Niet iedere belasting en bestemmingsheffing wordt echter door iedere gemeente opgelegd en voor een deel van de belastingen en heffingen geldt dat niet bekend is welke gemeenten deze hanteren. Als informatie over beleid over een belasting ontbreekt dan kan dat dus zijn omdat de gemeente de belasting of heffing niet kent.

Daarom beantwoorden we vraag 1 door na te gaan of alle gemeenten ten minste iets opnemen over het beleid ten aanzien van de ozb, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges en de kostendekking van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges. Deze belastingen en bestemmingsheffingen worden in 2021 door alle onderzochte gemeenten geheven. Tabel 1 geeft weer voor welke onderdelen we nagaan of deze zijn opgenomen om vraag 1 te beantwoorden. Omdat we voor vier belastingen en bestemmingsheffing nagaan of gemeenten iets opnemen over het beleid en voor drie bestemmingsheffingen nagaan of gemeenten iets opnemen over de kostendekking zijn dit geen vijf maar tien onderdelen.

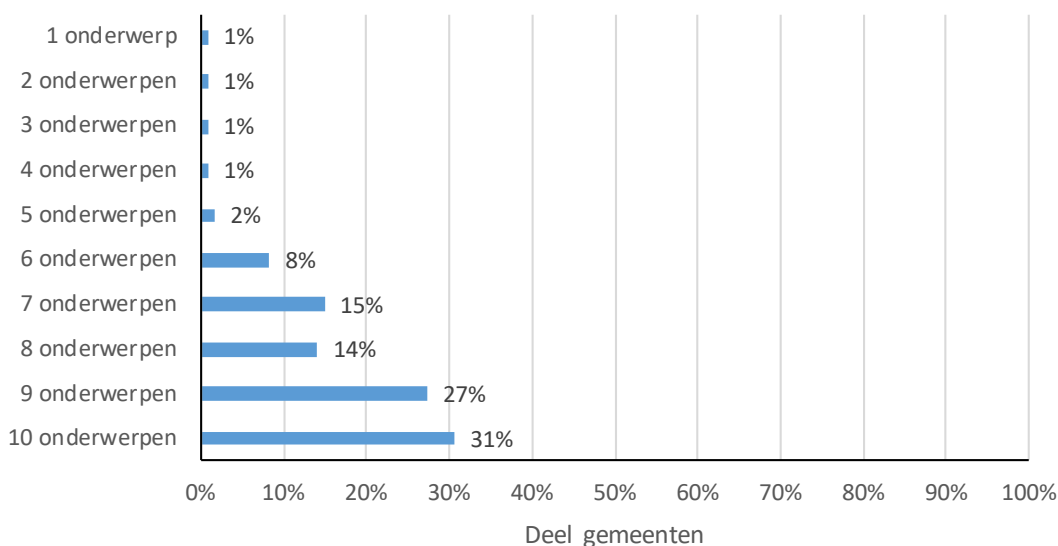
² C.Hoeben, 2022, *Onderzoek paragraaf lokale heffingen in gemeentelijke begrotingen*, COELO-rapport.

Tabel 1 Onderwerpen waar we op basis van het BBV informatie over verwachten in de paragraaf lokale heffingen van de gemeentelijke jaarrekening (selectie)

1	Inkomsten
2	Lokale lastendruk
3	Kwijtschelding
4a	Beleid belastingen: ozb
4b	Beleid bestemmingsheffingen: afvalstoffenheffing
4c	Beleid bestemmingsheffingen: rioolheffing
4d	Beleid bestemmingsheffingen: leges
5a	Kostendekking bestemmingsheffingen: afvalstoffenheffing
5b	Kostendekking bestemmingsheffingen: rioolheffing
5c	Kostendekking bestemmingsheffingen: leges

In minder dan een derde van de paragrafen vinden we alle in tabel 1 weergegeven onderdelen terug (zie figuur 1). Het vaakst ontbreekt informatie over het beleid rondom leges.

Figuur 1 Aantal verplichte onderwerpen waarover gemeenten informatie geven in de paragraaf lokale heffingen

Vraag 2 Welke invulling wordt in jaarstukken gegeven aan de verplichte onderdelen van de paragraaf lokale heffingen?

Gemeenten hebben veel vrijheid welke invulling ze geven aan de verplichte onderdelen van de paragraaf lokale heffingen. De commissie BBV geeft in de Notitie lokale heffingen uit 2021 aan wat in ieder geval moet worden opgenomen in de paragraaf lokale heffingen. Daarnaast worden enkele aanbevelingen gedaan (zie tabel 2).

Tabel 2 Verplichte en aanbevolen invulling van de onderdelen van de paragraaf lokale heffingen

Onderdeel	Verplicht ^b	Suggestie/ aanbeveling
Inkomsten	Gerealiseerde inkomsten begrotingsjaar	Inkomsten andere jaren
Lokale lastendruk	Vergelijking met andere gemeenten	-
Kwijtschelding	Aangeven waarvan kwijtschelding mogelijk is Melden relevante wetgeving en verordening	-
Beleid	-	Geef heffingsmaatstaf en doel van heffen weer
Kostendekking heffingen	Melden baten en lasten, overhead en kostendekkingspercentage	-
Kostendekking leges	Inzicht in kostendekking op niveau verordening, titel en hoofdstuk ^a	-

a Het is volgens het BBV niet voldoende als gemeenten alleen de kostendekking weergeven op het niveau van de titels. Het is echter ook niet nodig om de kostendekking per tarief te melden. In veruit de meeste gemeenten zijn tarieven gegroepeerd per hoofdstuk binnen titels.

b Zie Commissie BBV, 2021, *Notitie lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten)*.

Tabel 3 geeft per onderdeel weer welk deel van de gemeenten de informatie die volgens de notitie in ieder geval moet worden opgenomen ook weergeven. De tabel laat zien dat geen enkel onderdeel bij alle gemeenten is te vinden. De geraamde inkomsten worden het vaakst opgenomen (in 97 procent van de gevallen).

Tabel 3 Deel van de gemeenten dat verplichte invulling van de onderdelen van de paragraaf lokale heffingen opneemt

Onderdeel	Verplicht	Deel van de paragrafen waar gegevens zijn te vinden (%)
Inkomsten	Inkomsten begrotingsjaar	97
Lokale lastendruk	Vergelijking met andere gemeenten	52
Kwijtschelding	Aangeven van welke belastingen kwijtschelding mogelijk is	83
	Melden relevante wetgeving en verordening	30
Beleid	-	n.v.t.
Kostendekking heffingen anders dan leges	Melden baten en lasten, overhead en kostendekkingspercentage	39 tot 69 ^a
Kostendekking leges	Inzicht in kostendekking op niveau: verordening,	26
	titel en	44 tot 59 ^b
	hoofdstuk	27

a Verschilt per heffing. Afvalstoffenheffing: 69 procent; rioolheffing 69 procent; grafrechten 39 procent.

b Verschilt per titel: titel 1 55 procent, titel 2 59 procent, titel 3 44 procent.

Gemeenten beperken de paragraaf lokale heffingen niet tot de informatie die in tabel 3 is weergegeven. Tabel 4 geeft per onderdeel een beschrijving van andere informatie die vaak wordt opgenomen.

Tabel 4 Overige veel voorkomende invulling van de verplichte onderdelen van de paragraaf lokale heffingen

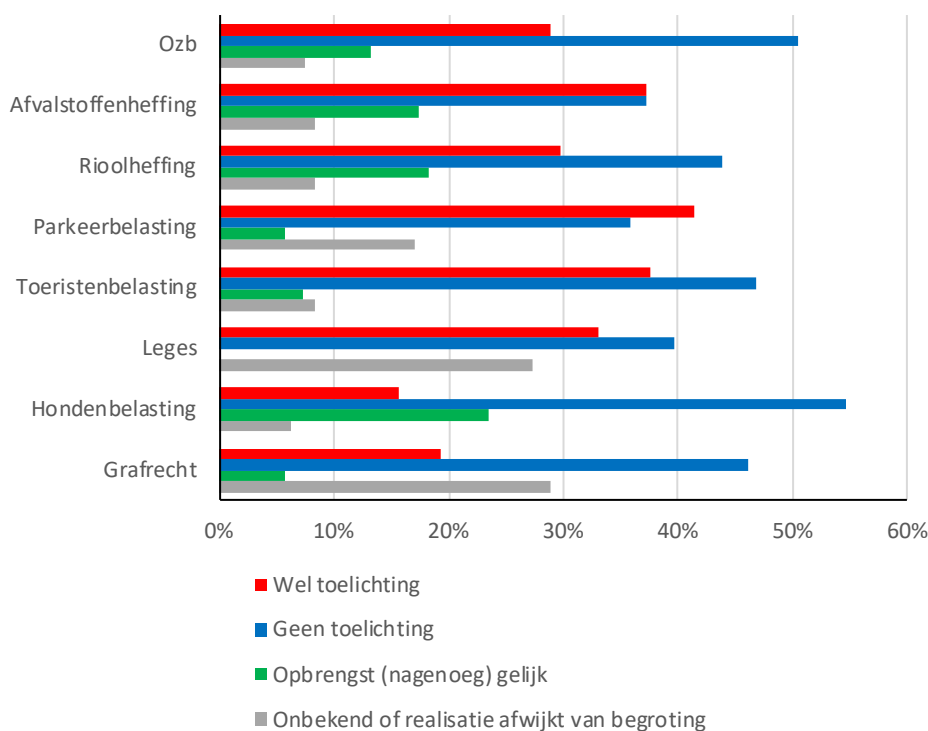
Verplicht onderdeel	Veel voorkomende (niet-verplichte) invulling
Inkomsten	Begrote inkomsten begrotingsjaar Expliciet weergegeven verschil begroot en gerealiseerd Toelichting reden verschil begroting en gerealiseerd Begrote en gerealiseerde inkomsten andere jaren
Lokale lastendruk	Lastendruk meerdere jaren Lastendruk voor verschillende huishoudens (één- en meerpersoonshuishoudens Lastendruk voor huurders en eigenaar-bewoners
Kwijtschelding	Aantal kwijtgescholden aanslagen Totaalbedrag (realisatie en begroting) dat wordt kwijtgescholden Kwijtscheldingsnorm
Beleid	Heffingsmaatstaf Doelstelling heffen Belastingplichtige Vergelijking tarieven (in tijd of met andere gemeenten)
Kostendekking leges	Begrote kostendekking Toelichting verschil begroting en realisatie Inzicht ontwikkeling voorziening of reserve

Vraag 3 Geven gemeenten een toelichting wanneer gerealiseerde cijfers afwijken van ramingen en zo ja hoe dan?

Het BBV schrijft niet expliciet voor dat gemeenten in de paragraaf lokale heffingen naast realisatiecijfers ook begrotingscijfers moeten weergeven of dat zij een verklaring moeten geven voor een eventueel verschil tussen deze cijfers. Omdat de paragraaf lokale heffingen de informatie bundelt over de gemeentelijke belastingen en heffingen is het echter wel een voor de hand liggende plaats om een verklaring te geven of om te verwijzen naar de plek in de jaarrekening waar de verklaring wordt gegeven. Verschil kan ontstaan tussen de begrote en gerealiseerde *inkomsten* en de begrote en gerealiseerde *kostendekkingen*.

Een grote meerderheid van de gemeenten presenteert voor de *inkomsten* zowel begrotings- als realisatiecijfers. Het verschil is dus in veel paragrafen zichtbaar. Als er verschil is tussen de begrote en gerealiseerde inkomsten dan wordt dit niet altijd toegelicht (figuur 2).

Figuur 2 Deel van de paragrafen waar een toelichting wordt gegeven als de gerealiseerde inkomsten uit een belasting of heffing niet gelijk is aan de begrote inkomsten

Ook voor de *kostendekking* van bestemmingsheffingen geldt dat gemeenten naast realisatiecijfers ook begrotingscijfers kunnen opnemen. De begrotingscijfers zijn in minder dan de helft van de onderzochte paragrafen opgenomen. In een klein deel van de paragrafen (minder dan 20 procent, zie tabel 5) staat een verklaring waarom begrotingscijfers afwijken van realisatiecijfers.

Tabel 5 Deel van de onderzochte paragrafen waar een verklaring wordt gegeven voor verschillen tussen begrote en gerealiseerde kostendekking

Bestemmingsheffing	Percentage
Afvalstoffenheffing	19
Rioolheffing	15
Grafrechten	8
Leges	
- Titel 1: algemeen, burgerzaken	7
- Titel 2:	11
- Titel 3: Europese dienstverlening	4
- Verklaring niveau gehele verordening	4

Vraag 4 Wat zijn goede voorbeelden van hoe gemeenten gegevens kunnen weergeven in de paragraaf lokale heffingen in de jaarstukken?

Voorbeelden zijn opgenomen in bijlage 3.

1 Inleiding

1.1. Algemeen

Gemeenten moeten zowel in de begroting als in de jaarstukken verplicht een aantal paragrafen opnemen. In deze paragrafen worden onderwerpen gebundeld die verder versnipperd in de begroting en jaarstukken staan, zodat belanghebbenden en geïnteresseerden voldoende inzicht en overzicht kunnen krijgen.

Eén van deze verplichte paragrafen is de paragraaf lokale heffingen. Hierin geven gemeenten inzicht in de belastingen en heffingen die de gemeente oplegt. De paragraaf in de begroting geeft inzicht in onder meer de beleidsplannen en ramingen van de inkomsten, de kostendekking van (bestemmings)heffingen en retributies en de lastendruk voor huishoudens. COELO heeft in 2021 onderzoek gedaan naar de invulling die gemeenten hieraan geven. Uit het onderzoek blijkt weliswaar dat gemeenten niet altijd alle verplichte onderdelen opnemen in de paragraaf lokale heffingen, maar ook dat gemeenten soms nuttige maar niet-verplichte gegevens opnemen, en dat sommige gemeenten manieren hebben gevonden om gegevens bondig en overzichtelijk weer te geven.

De jaarstukken “bevatten de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragrafen in de begroting is opgenomen”.³ Er is voor zover wij weten nooit onderzocht hoe gemeenten de paragraaf lokale heffingen in de jaarstukken weergeven. Wij hebben dit voor het eerst geïnventariseerd. Dit rapport presenteert de resultaten van dit onderzoek.

1.2. Onderzoeksvragen

Wettelijk is vastgelegd dat de paragraaf lokale heffingen in zowel de begroting als de jaarstukken in ieder geval de volgende onderdelen moet bevatten (Staatsblad 2003, 27):

1. de geraamde inkomsten;
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
4. een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

In de jaarstukken wordt hier achteraf verantwoording over afgelegd. Om te inventariseren hoe gemeenten dit doen gaan we na of de verplichte onderdelen in de jaarstukken zijn opgenomen. De eerste onderzoeksvraag luidt:

³ Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), artikel 26.

1. Nemen gemeenten de onderdelen van de paragraaf lokale heffingen die verplicht moeten worden weergegeven op in de jaarstukken?

De precieze invulling van de verplichte onderdelen wordt voor een groot deel overgelaten aan gemeenten, maar ligt ook deels vast. Zo moeten gemeenten inzicht geven in de kostendekking van bestemmingsheffingen. We willen nagaan of we in de jaarstukken deze verplichte invulling vinden. Daarnaast inventariseren we welke andere informatie gemeenten opnemen in de paragraaf lokale heffingen in de jaarstukken.

Vraag 2 luidt:

2. Welke invulling wordt in jaarstukken gegeven aan de verplichte onderdelen van de paragraaf lokale heffingen?

Zoals aangegeven verantwoordende gemeenten in de jaarstukken het beleid van het afgelopen begrotingsjaar. Hoewel niet expliciet in het BBV wordt aangegeven dat gemeenten in de paragraaf lokale heffingen een verklaring moeten opnemen voor eventuele verschillen tussen begrotings- en realisatiecijfers is het wel een voor de hand liggende plaats om plek om dit te doen. Vraag 3 luidt daarom:

3. Geven gemeenten een toelichting wanneer gerealiseerde cijfers afwijken van ramingen en zo ja hoe dan?

Uit het COELO-onderzoek uit 2021 bleek dat sommige gemeenten manieren vinden om informatie op een inzichtelijke manier op te nemen. We willen nagaan of we ook in de jaarrekeningen voorbeelden (best practices) om gegevens zo te presenteren dat ze bijvoorbeeld goed toegankelijk zijn of op bondige wijze veel informatie weergeven.

4. Wat zijn goede voorbeelden van hoe gemeenten gegevens kunnen weergeven in de paragraaf lokale heffingen in de jaarstukken?

1.3. Steekproef

Het onderzoek is uitgevoerd op basis van de gemeentelijke jaarrekeningen van 2021. We hebben de paragraaf lokale heffingen van 121 van de 352 gemeenten (34 procent) onderzocht. De gemeenten zijn zo gekozen dat de procentuele verdeling van de gemeenten over provincies in de steekproef vergelijkbaar is met die van alle gemeenten in Nederland (zie tabel 6).

Tabel 6 Verdeling gemeenten in Nederland en in steekproef over de provincies (gemeentelijke indeling 2021)

Provincie	Aantal gemeenten Nederland	%	Aantal gemeenten steekproef	%
Groningen	10	2,8	5	4,1
Fryslân	18	5,1	7	5,8
Drenthe	12	3,4	5	4,1
Overijssel	25	7,1	8	6,6
Gelderland	51	14,5	16	13,2
Utrecht	26	7,4	9	7,4
Noord-Holland	47	13,4	14	11,6
Zuid-Holland	52	14,8	17	14,0
Zeeland	13	3,7	7	5,8
Noord-Brabant	61	17,3	20	16,5
Limburg	31	8,8	10	8,3
Flevoland	6	1,7	3	2,5
Totaal	352	100	121	100

Verder is bij het trekken van de steekproef rekening gehouden met de gemeentegrootte. Zoals tabel 7 laat zien is de procentuele verdeling van gemeenten in de steekproef over gemeenten van verschillende groottes ook vergelijkbaar met die in Nederland.

Tabel 7 Verdeling gemeenten in Nederland en in steekproef over gemeentegroottes (gemeentelijke indeling 2021)

Aantal inwoners (*1000)	Aantal gemeenten Nederland	%	Aantal gemeenten steekproef	%
Minder dan 20	78	22	24	20
20 tot 30	91	26	27	22
30 tot 50	94	27	30	25
50 tot 90	51	15	18	15
90 en groter	37	11	22	18
Totaal	352	100	121	100

1.4. Onderzoeksmethode

Om de inventarisatie uit te voeren hebben we allereerst een lijst opgesteld met onderdelen en informatie die volgens het BBV in de paragraaf zouden moeten zijn te vinden. De commissie BBV heeft in 2021 een Notitie lokale heffingen opgesteld met als doel “inzicht te bieden aan raadsleden en meer specifiek duiding te geven aan vakspecialisten op het gebied van lokale heffingen.”⁴ Hier worden onder meer aanbevelingen gedaan voor de invulling van de wettelijke voorgeschreven onderdelen. Er wordt bijvoorbeeld voor het onderdeel kwijtschelding het volgende aangegeven:

⁴ <https://commissiebbv.nl/cms/view/c3fe7255-a231-4786-89d8-82ee1e9422bc/lokale-heffingen>.

De gemeente beschrijft in dit onderdeel voor welke lokale heffingen kwijtschelding mogelijk is en op welke voorwaarden in wetgeving of verordeningen deze kwijtschelding gebaseerd wordt.⁵

Wij zijn op basis van deze tekst in de notitie nagegaan of gemeenten aangeven welke heffingen worden kwijtgescholden en of er relevante wetgeving en/of verordeningen worden genoemd. Dit hebben we gedaan door de betreffende tekst een code te geven. Vervolgens kan dan worden geteld hoeveel gemeenten weergeven welke belastingen worden kwijtgescholden, hoeveel gemeenten de genoemde informatie opnemen.

We willen in dit onderzoek niet alleen nagaan of alle verplichte onderdelen te vinden zijn, maar ook wat voor additionele informatie gemeenten geven. Eerder, in 2021 hebben we onderzoek gedaan naar de paragraaf lokale heffingen in de gemeentelijke begrotingen. Op basis hiervan hadden we al een lijst met informatie die weliswaar niet in het BBV wordt vermeld, maar die wel door veel gemeenten wordt opgenomen. Een deel van de gemeenten geeft bijvoorbeeld in de begroting bij het onderdeel kwijtscheldingsbeleid weer welk bedrag naar verwachting wordt kwijtgescholden.

In de jaarrekening legt de gemeente verantwoording af voor het gevoerde beleid. In de paragraaf lokale heffingen kan dan worden aangegeven hoe groot het verschil is tussen begroting en realisatie en waar dit verschil door wordt veroorzaakt. Er kan verschil ontstaan tussen de begrote en gerealiseerde inkomsten, maar ook de verwachte en gerealiseerde kostendekking. Voor beide zijn we daarom nagegaan of uit de paragraaf blijkt of er verschil is en of hier een verklaring voor wordt gegeven. Het codeboek dat we hebben gebruikt is opgenomen in bijlage 1. De paragraaf lokale heffingen van iedere gemeente in de steekproef is op basis van dit codeboek doorgenomen. In bijlage 2 beschrijven we hoe dit is uitgevoerd.

1.5. Opbouw van het rapport

In hoofdstuk 2 van dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd. In paragraaf 2.1 geven we een globaal overzicht van het deel van de gemeenten waarbij we alle verplichte onderdelen terugvinden. We bespreken daarna achtereenvolgens welke informatie gemeenten in de paragraaf lokale heffingen van de jaarrekening opnemen over de inkomsten (paragraaf 2.2), de lokale lastendruk (2.3), het kwijtscheldingsbeleid (2.4), het beleid ten aanzien van belastingen (2.5) en het beleid en de kostendekking van bestemmingsheffingen (2.6).

In paragraaf 2.2 (inkomsten) en 2.6 (beleid en kostendekking bestemmingsheffingen) gaan we na welk deel van de onderzochte paragrafen een verklaring bevatten voor een verschil tussen de begrote en de gerealiseerde inkomsten en kostendekking.

Hoofdstuk 3 sluit af met een samenvatting en conclusies.

⁵ Commissie BBV, 2021, *Notitie lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten)*, <https://commissiebbv.nl/file/download/61adbf1c-5381-4b98-89f8-4dca2378d069/notitie-lokale-heffingen-2021.pdf>, blz.

2 Resultaten

2.1. Algemeen

De gemeenteraad stelt ieder jaar vóór 15 november de gemeentelijke begroting vast. Hierin geeft de raad weer welke bedragen beschikbaar worden gesteld voor de taken en activiteiten van de gemeente en hoe dit naar verwachting wordt bekostigd.⁶ Als een jaar is afgesloten stelt de gemeenteraad de jaarrekening vast. Hierin legt het college verantwoording af over het gevoerde bestuur.⁷

Zowel in de begroting als in de jaarrekening moeten gemeenten een paragraaf lokale heffingen opnemen. Het doel van deze paragraaf is om de gemeenteraad, de inwoners en de provincie inzicht te geven in de ontwikkeling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Deze paragraaf moet volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in ieder geval de volgende onderdelen bevatten:

1. een overzicht van de inkomsten;
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
4. een aanduiding van de lokale lastendruk;
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.⁸

Daarbij geldt bij punt 3 dat de gemeente inzichtelijk maakt “hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.”⁹ De gemeente mag zelf bepalen hoe zij de paragraaf vormgeeft zo lang genoemde onderdelen maar worden opgenomen.

De begroting is een raming: hoe hoog zijn bijvoorbeeld de geraamde inkomsten, welke ontwikkelingen zullen er naar verwachting zijn, etc.. In de jaarrekening wordt achteraf onder meer weergegeven in hoeverre plannen zijn gerealiseerd en hoe middelen zijn besteed. Dit geldt ook voor wat er wordt opgenomen in de paragraaf lokale heffingen. In de begroting worden de geraamde inkomsten, de verwachte kostendekking, etc. opgenomen, in de jaarrekening de realisatiecijfers.

⁶ Gemeentewet, artikel 189.

⁷ Gemeentewet, artikel 197.

⁸ Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, artikel 10.

⁹ Commissie BBV, 2021, *Notitie lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten)*,

<https://commissiebbv.nl/file/download/61adbf1c-5381-4b98-89f8-4dca2378d069/notitie-lokale-heffingen-2021.pdf>, blz.

28.

We gaan in dit rapport allereerst na of alle vijf verplichte onderdelen zijn opgenomen in de paragraaf, dus zonder in te gaan op de inhoud die gemeenten aan een onderdeel geven. Voor de inkomsten, lokale lastendruk en kwijtschelding (punten 1, 4 en 5) is dit eenvoudig omdat duidelijk is waar het om gaat. Voor de onderdelen 'beleid' en 'een overzicht op hoofdlijnen' (punten 2 en 3) is dit wat lastiger omdat minder duidelijk welke informatie wordt verwacht.

Het BBV geeft niet aan welke gegevens gemeenten moeten weergeven; dit wordt aan gemeenten zelf overgelaten. De Notitie lokale heffingen van de commissie BBV uit 2021 geeft de aanbeveling om bij het beleid ten minste de maatstaf en de doelstelling die wordt beoogd met het opleggen van de heffing te benoemen.¹⁰ Bij het doornemen van de paragrafen bleek dat gemeenten, zonder dat dit ergens is voorgeschreven, vaak een toelichting geven op het beleid of de ontwikkeling van tarieven of inkomsten. Ook geeft een deel van de gemeenten aan welk uitgangspunt wordt gehanteerd bij het vaststellen van het tarieven. Daarnaast worden de eigen tarieven vaak vergeleken met die van andere gemeenten of wordt het verloop over de jaren weergegeven. Om na te gaan of gemeenten iets weergeven over het beleid ten aanzien van belastingen en heffingen gaan we daarom na of gemeenten ten minste één van de volgende punten opnemen:

1. Doelstelling (reden om de belasting of bestemmingsheffing¹¹ op te leggen);
2. Heffingsmaatstaf;
3. Een toelichting op de ontwikkeling van het tarief of de inkomsten;
4. Uitgangspunt bij het vaststellen van het tarief (belastingen: stijgingspercentage; bestemmingsheffingen: mate van kostendekkendheid die wordt nagestreefd);
5. Een vergelijking van tarieven met andere gemeenten of het verloop over de jaren.

Bij het onderdeel 'overzicht op hoofdlijnen' moeten gemeenten inzicht geven in de kostendekkendheid van een bestemmingsheffing.¹²

Van gemeenten wordt verwacht dat zij gegevens opnemen over *alle* belastingen en heffingen die de gemeente kent. Niet iedere belasting en bestemmingsheffing wordt echter door iedere gemeente opgelegd. Als er dus niets wordt weergegeven over een belasting of heffing (bijvoorbeeld hondenbelasting of parkeergeld) kan het zijn dat de gemeente de belasting niet kent. Het is ook mogelijk dat de gemeente deze wel kent en aanslagen verstuurt maar deze om haar moverende redenen niet heeft opgenomen in

¹⁰ De commissie BBV maakt in de betreffende notitie geen onderscheid tussen begroting en jaarrekening.

¹¹ In dit rapport gebruiken we de term 'bestemmingsheffing' voor de heffingen van gemeenten waarvan de begrote opbrengst niet hoger mag zijn dan de begrote kosten. Dat zijn de afvalstoffen- en rioolheffing, maar ook bijvoorbeeld leges en grafrechten. Gemeenten verschillen in de gebruikte terminologie, zie ook box 1.

¹² Zie Commissie BBV, 2021, *Notitie lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten)*, <https://commissiebbv.nl/file/download/61adbf1c-5381-4b98-89f8-4dca2378d069/notitie-lokale-heffingen-2021.pdf>, blz. 3.

de paragraaf lokale heffingen. Dit is niet op voorhand duidelijk en het is tijdrovend om dit te achterhalen.¹³

Enkele belastingen en heffingen worden door alle onderzochte gemeenten geheven. Dat zijn de onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges.¹⁴ Om na te kunnen gaan of gemeenten iets over beleid opnemen in de paragraaf lokale heffingen kijken we alleen naar deze belastingen en heffingen. Daarnaast kijken we of gemeenten informatie geven over de kostendekking van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de leges (zie box 1). Tabel 8 vat samen naar welke onderwerpen we kijken. Omdat we voor vier belastingen of heffingen onderzoeken of gemeenten iets melden over beleid en voor drie heffingen of de kostendekking wordt weergegeven komen we in totaal op tien punten die gemeenten in de paragraaf lokale heffingen op zouden moeten nemen.

Tabel 8 Onderwerpen waar we op basis van het BBV informatie over verwachten in de paragraaf lokale heffingen van de gemeentelijke jaarrekening (selectie)

1	Inkomsten
2	Lokale lastendruk
3	Kwijtschelding
4a	Beleid belastingen: ozb
4b	Beleid bestemmingsheffingen: afvalstoffenheffing
4c	Beleid bestemmingsheffingen: rioolheffing
4d	Beleid bestemmingsheffingen: leges
5a	Kostendekking bestemmingsheffingen: afvalstoffenheffing
5b	Kostendekking bestemmingsheffingen: rioolheffing
5c	Kostendekking bestemmingsheffingen: leges

¹³ Dit is bijvoorbeeld ook niet voor iedere belasting en heffing mogelijk door bij het CBS na te gaan welke gemeenten opbrengsten hebben uit een belasting en heffing omdat belastingen en heffingen met een lage opbrengst niet afzonderlijk worden weergegeven, maar als onderdeel van overige belastingen.

¹⁴ Gemeenten zijn verplicht om een gemeentelijke begraafplaats te hebben, eventueel samen met andere gemeenten (Wet op lijkbezorging, artikel 33). Ze zijn echter niet verplicht om de kosten te dekken door grafrechten (ook wel begraafrechten, lijkbezorgingsrechten) te heffen. De kosten kunnen ook worden gedekt uit de algemene middelen. Uit CBS-cijfers blijkt dat 86 procent van de onderzochte gemeenten grafrechten kent. Omdat niet alle gemeenten grafrechten kennen laten we de grafrechten hier buiten beschouwing.

Ruwweg kan er binnen de lokale heffingen onderscheid worden gemaakt tussen *belastingen* en *bestemmingsheffingen*. Het belangrijkste verschil is hoe de opbrengst kan worden besteed.

De opbrengst uit *belastingen* is bestemd voor de algemene middelen. De gemeente mag de inkomsten daarom inzetten voor iedere gemeentelijke taak. In de meeste gemeenten is de onroerendezaakbelasting (ozb) de belangrijkste belasting. Daarnaast kunnen gemeenten onder meer parkeerbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en forensenbelasting heffen.

De opbrengst uit *bestemmingsheffingen* moet worden gebruikt om de ter zake kosten te dekken. De opbrengst uit bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing moet dus worden gebruikt om kosten die zijn gerelateerd aan afvalinzameling en –verwerking te dekken. De *begrote* opbrengst uit een bestemmingsheffing mag niet hoger zijn dan de *begrote* kosten. Een lagere opbrengst mag wel. Dit betekent dat een deel van de kosten wordt betaald uit de algemene middelen.

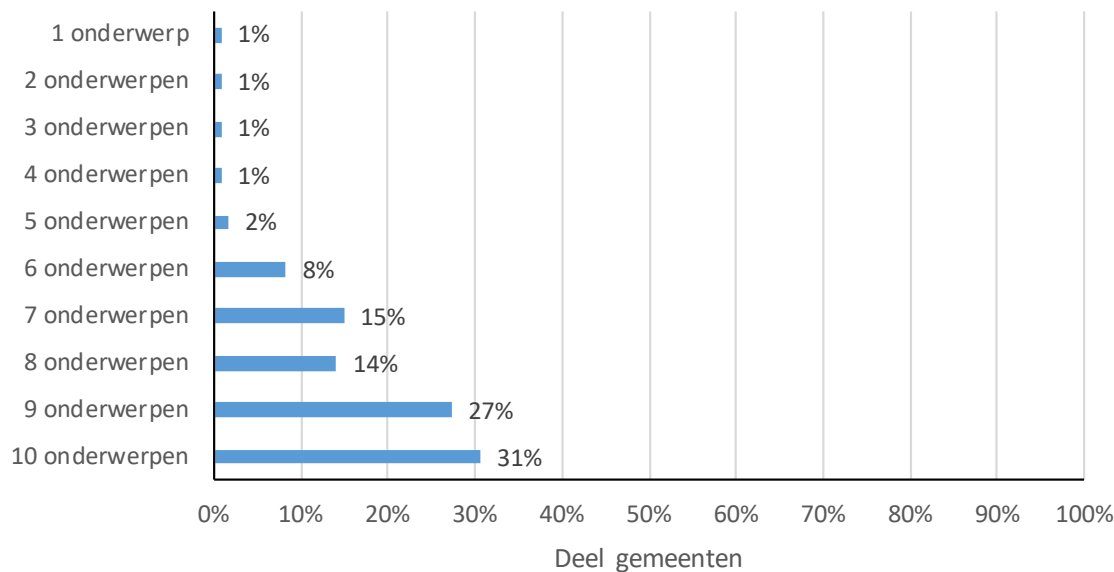
Binnen de bestemmingsheffingen wordt soms nog onderscheid gemaakt tussen retributies en heffingen waarvan de opbrengst wordt gebruikt om een taak of voorziening te bekostigen met een duidelijk algemeen belang zoals de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Retributies worden geheven als de gemeente een specifieke dienst verleent. De belangrijkste retributies zijn de leges.

De terminologie die gemeenten gebruiken voor bestemmingsheffingen varieert. Naast het woord bestemmingsheffingen wordt onder meer gebruik gemaakt van de woorden retributies, rechten, heffing, gebonden heffingen.

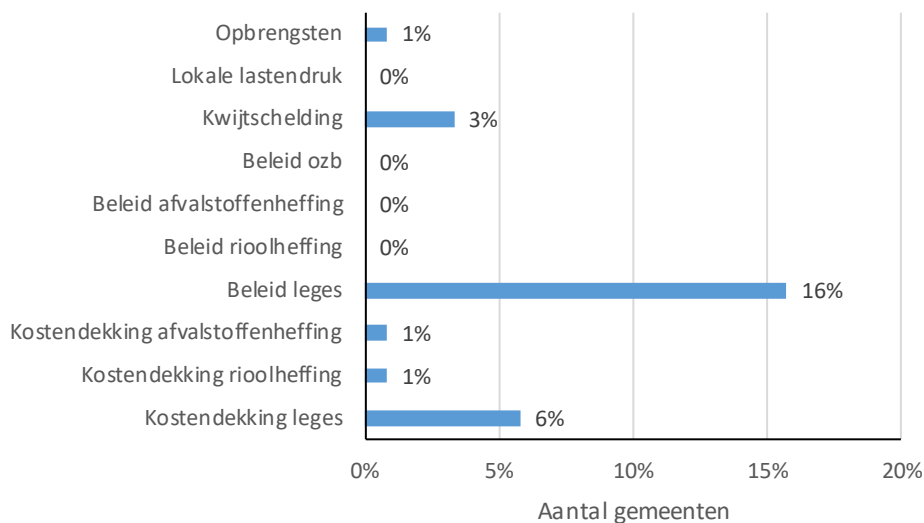
Figuur 3 geeft weer over hoeveel van de in tabel 8 genoemde onderwerpen gemeenten informatie opnemen. Bij iets minder dan een derde van de gemeenten (31 procent) is over alle onderwerpen informatie te vinden. Bij 28 procent van de gemeenten mist één van de onderwerpen. Figuur 4 laat zien dat het hier vaak het beleid ten aanzien van de leges betreft, gevolgd door de kostendekking van de leges.

Figuur 3 laat ook zien dat de paragraaf lokale heffingen van één van de onderzochte gemeenten maar één voorgeschreven onderdeel bevat. Deze gemeente meldt alleen de begrote, bijgestelde en gerealiseerde inkomsten en geeft vervolgens per belasting of heffing een verklaring voor het verschil. De gemeente die slechts twee onderdelen opneemt geeft een overzicht van de inkomsten en beschrijft het kwijtscheldingsbeleid. De gemeente die zich beperkt tot drie verplichte onderdelen voegt hier nog een duiding van de lastendruk aan toe.

Figuur 3 Aantal verplichte onderwerpen waarover gemeenten informatie geven in de paragraaf lokale heffingen

Figuur 4 Onderwerp dat mist bij gemeenten die één van de verplichte onderwerpen niet hebben opgenomen

2.2. Inkomsten

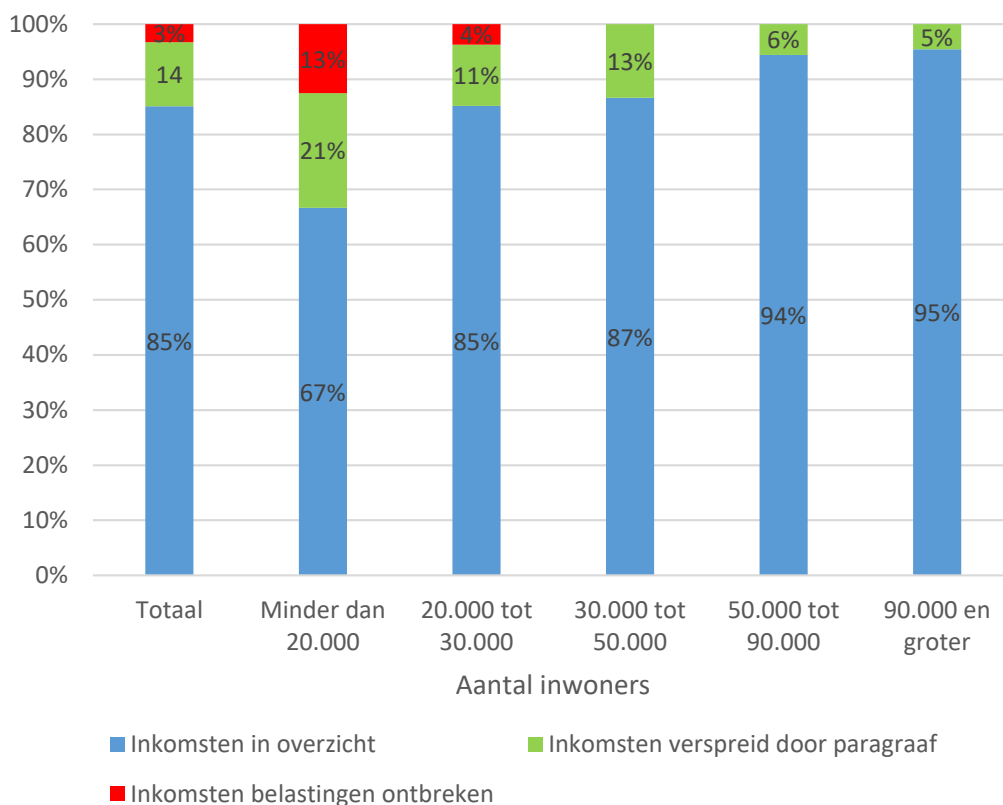
Er wordt van gemeenten verwacht dat zij vooraf de inkomsten uit de belastingen en de heffingen begroten. In de paragraaf van de lokale heffing in de jaarrekening mag worden verwacht dat gemeenten weergeven welke inkomsten zijn gerealiseerd. In 97 procent van de onderzochte gemeenten is dat ook het geval. De inkomsten ontbreken vooral bij de groep op één na kleinste gemeenten (figuur 5). Deze gemeenten melden

bijna allemaal wel gerealiseerde inkomsten uit bestemmingsheffingen, maar dan alleen als onderdeel van tabellen waarin de gemeente laat zien wat de kostendekkendheid is van de heffingen. Eén gemeente vermeldt helemaal geen inkomsten.

De figuur laat verder zien dat het grootste deel van de gemeenten (85 procent) de inkomsten presenteert in één overzicht. Een klein deel van de gemeenten (14 procent) kiest ervoor om de inkomsten verspreid door de paragraaf lokale heffingen weer te geven.

De gemeenten die inkomsten uit zowel belastingen als bestemmingsheffingen melden geven niet altijd een volledig overzicht. Bij 12 procent van de onderzochte paragrafen zijn niet alle inkomsten van de gemeentelijke belastingen en heffingen te vinden. Meestal ontbreken in dat geval de belastingen en heffingen waarvan de inkomsten gering zijn.

Figuur 5 Hoe geven gemeenten inkomsten uit belastingen weer in de paragraaf lokale heffingen

Zoals aangegeven schrijft het BBV niet voor welke gegevens gemeenten precies op moeten nemen. Naast de gerealiseerde inkomsten kunnen gemeenten ook weergeven hoe hoog de begrote inkomsten zijn en, als de inkomsten nog zijn bijgesteld na het vaststellen van de begroting, hoe hoog de bijgestelde inkomsten zijn (zie afbeelding 1 en afbeelding 2 voor voorbeelden).

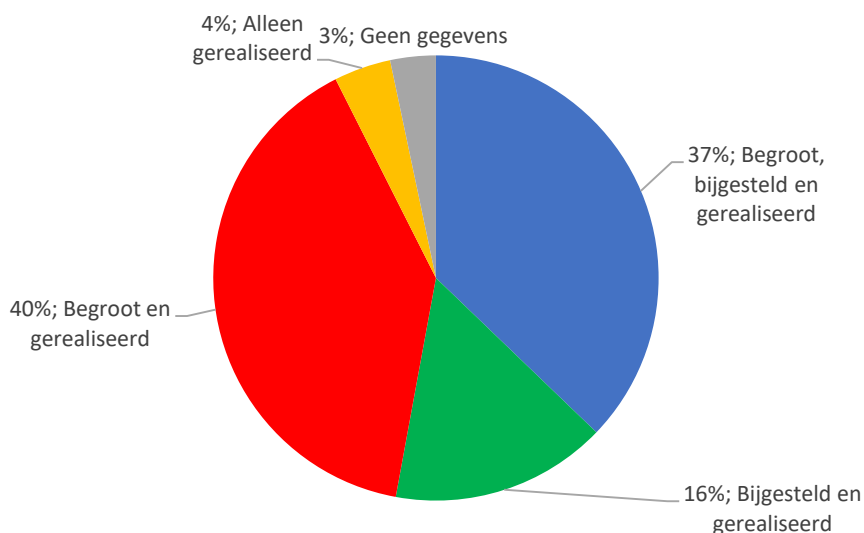
Afbeelding 1 Voorbeeld hoe een gemeente in één tabel de begrote, gewijzigd begrote en gerealiseerde inkomsten weergeeft

Inkomsten lokale heffingen	Realisatie 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Realisatie 2021
Omschrijving inclusief taakveld	Baten	Baten	Baten	Baten
Niet gebonden				
OZB woningen (0.61)	-1.712.150	-1.746.062	-1.746.062	-1.790.961
OZB niet-woningen (0.62)	-578.354	-598.684	-623.684	-695.520
Precariobelasting (0.64)	-569.693	-563.577	-563.577	-569.693
Toeristenbelasting (3.4)	-61.492	-105.000	-105.000	-31.274
Hondenbelasting (0.64)	-55.834	-62.000	-62.000	-54.476
Gebonden				
Leges burgerzaken (02)	-94.737	-118.800	-124.800	-132.204
Leges vergunningen A.P.V. (1.2)	-3.228	-7.800	-7.800	-65.593
Leges verkeer, vervoer en waterstaat	-24.340	-32.300	-32.300	-79.725
Marktgeden (3.3)	-11.936	-22.325	-22.325	-15.194
Rioolheffing (7.2)	-766.068	-916.200	-879.900	-915.639
Afvalstoffenheffing (7,3)	-1.219.347	-1.205.200	-1.205.200	-1.212.566
Graf- en begraafrechten (7.5)	-13.750	-24.422	-24.422	-35.345
Leges bestemmingsplannen (8.1)	-12.650	-10.500	-25.500	-35.766
Leges omgevingsvergunning (8.3)	-356.825	-738.666	-738.666	-687.466
Leges welstandstoezicht (8.3)	-16.121	-15.000	-19.500	-27.491
Overige leges en heffingen	-4.667	-105.059	-111.059	-99.693
Totaal inkomsten	-5.501.192	-6.271.595	-7.486.601	-7.726.406

Bron: Eemnes, Jaarverslag 2021, blz. 125

In slechts 4 procent van de paragrafen is alleen te zien wat de gerealiseerde inkomsten zijn (figuur 6). In 37 procent van de paragrafen zijn alle drie de inkomstencategorieën (begroot, bijgesteld en gerealiseerd) opgenomen.

Figuur 6 Welke inkomsten nemen gemeenten op in de paragraaf lokale heffingen in de jaarrekening?

Door zowel begrote als gerealiseerde cijfers weer te geven is te zien in hoeverre er verschil is tussen begroting en realisatie. In bijna de helft van de paragrafen (46 procent) wordt dit ook expliciet weergegeven (zie afbeelding 2 voor een voorbeeld).

Afbeelding 2 Voorbeeld hoe een gemeente in één tabel de begrote, gewijzigd begrote en gerealiseerde inkomsten weergeeft en hierbij expliciet het verschil weergeeft

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Vershil	Rekening 2020
Belastingen					
Onroerende zaakbelasting gebruikers	1.712	1.652	1.589	- 63 N	1.590
Onroerende zaakbelasting eigenaren	9.688	9.688	9.706	18 V	9.348
Forensenbelasting	1.450	1.498	1.472	- 26 N	1.434
Toeristenbelasting	800	960	990	30 V	780
Precariobelasting	158	158	66	- 92 N	67
Totaal Belastingen	13.808	13.956	13.824	- 132 N	13.218
Heffingen					
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	6.021	6.034	6.077	43 V	5.681
Rioolheffing	5.076	5.076	5.088	12 V	5.011
Marktgeden	51	51	15	- 36 N	14
Totaal Heffingen	11.148	11.161	11.179	18 V	10.706
Leges en rechten					
Leges burgerzaken	437	437	405	- 33 N	327
Begraafplaatsrechten	497	347	433	86 V	369
Havengelden	233	233	281	47 V	271
Brug- en sluisgeden	75	75	39	- 36 N	60
Veergelden	69	69	64	- 5 N	66
Liggelden	-	-	34	34 V	104
Overige leges en rechten	1.682	2.057	2.214	157 V	1.683
Totaal Leges en rechten	2.994	3.219	3.469	250 V	2.881
Kwijtscheldingen					
Kwijtscheldingen	- 275	- 359	- 314	45 V	- 317
Totaal Kwijtscheldingen	- 275	- 359	- 314	45 V	- 317
Totaal lokale heffingen	27.675	27.977	28.157	181 V	26.488

Bron: De Fryske Marren Jaarstukken 2021, blz. 62

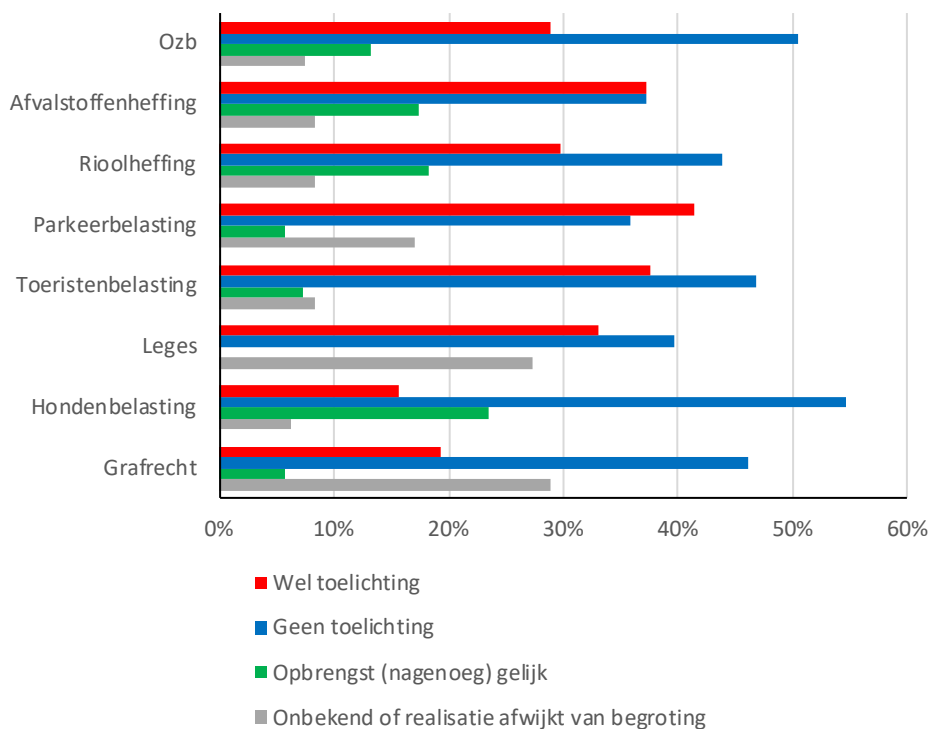
Verklaringen verschil begroting en realisatie

Er kunnen om uiteenlopende redenen verschillen bestaan tussen de begrote en bijgestelde inkomsten enerzijds en de gerealiseerde inkomsten anderzijds. Hoewel het BBV dit niet expliciet voorschrijft, is de paragraaf lokale heffingen van de jaarrekening wel dé plek om de verschillen toe te lichten of om te verwijzen naar de plek in de jaarrekening waar een toelichting is te vinden. We zijn daarom nagegaan of, als de gerealiseerde inkomsten afwijken van de begrote of bijgestelde inkomsten, dit wordt toegelicht of dat er wordt verwezen naar een toelichting.¹⁵ Vaak ontbreekt deze (figuur 7). Een afwijking bij de hondenbelasting wordt het minst vaak geduid, gevolgd door een afwijking bij de ozb. Een afwijking tussen de begrote en gerealiseerde inkomsten uit de parkeerbelasting wordt het vaakst toegelicht¹⁶, gevolgd door de afvalstoffenheffing.

¹⁵ Als het verschil tussen begroting/bijstelling en realisatie klein is dan hebben we het genegeerd. Als zowel de begrote als de bijgestelde opbrengst worden gepresenteerd dan zijn we uitgegaan van de begrote opbrengst.

¹⁶ In 2021 hadden relatief veel gemeenten door corona te maken met een sterke afwijking tussen de begrote en gerealiseerde opbrengst uit de parkeerbelasting. Hetzelfde geldt voor de toeristenbelasting.

Figuur 7 Deel van de paragrafen waar een toelichting wordt gegeven als de gerealiseerde inkomsten uit een belasting of heffing niet gelijk zijn aan de begrote of bijgestelde inkomsten

Het toelichten van verschillen tussen begrote en gerealiseerde inkomsten gebeurt tekstueel. Afbeelding 3 geeft een voorbeeld hoe een gemeente dit presenteert in de paragraaf.

Afbeelding 3 Voorbeeld hoe gemeenten verschil voor verklaring begrote en gerealiseerde inkomsten in de paragraaf vermeld

Toelichting saldo jaarrekening - begroting (verschillen groter dan € 25.000)

Onroerende zaakbelastingen

De extra opbrengsten van de OZB worden voornamelijk veroorzaakt door de hogere WOZ-waarde door de niet eerder meegenomen nieuwe (deel-)objecten als gevolg van de bestands optimalisatie, areaaluitbreiding en een hogere marktwaardestijging.

Afvalstoffenheffing

De extra opbrengsten van de afvalstoffenheffing worden voornamelijk veroorzaakt door een inhaalslag en extra controles in het najaar. Hierdoor meer aanslagoplegging voorgaande jaren (€ 28.000) en meer aanslagen vastrecht en gebruikers in 2021 (€ 20.000). Daarnaast bleken de opbrengsten van de toegangspassen voor de ondergrondse containers niet in de begroting te zijn meegenomen (€ 26.000).

Rioolheffing

De extra opbrengsten van de rioolheffing worden voornamelijk veroorzaakt door een inhaalslag en extra controles in het najaar met als gevolg aanslagoplegging voorgaande jaren (€ 44.000) en meer aanslagen vastrecht en gebruikers in 2021, ook was er minder sprake van leegstand en is op het gebruik het effect zichtbaar van het meer thuis zijn door corona. De laatste factoren zorgden voor € 37.000 hogere opbrengsten.

Toeristenbelasting

In 2021 ontvingen we meer toeristenbelasting over 2020 dan verwacht. In 2020 zijn de verwachte opbrengsten in verband met de effecten van coronamaatregelen op basis van landelijke gegevens ingeschat. In onze gemeente zijn de negatieve gevolgen voor de landtoeristenbelasting voor een groot deel opgevangen door de watertoeristenbelasting.

Ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn er meer opbrengsten ontstaan doordat van 2019 en 2020 alsnog aangiftes zijn ingediend en de aanslagen zijn opgelegd ad € 23.000. Daarnaast vond een kleine bijstelling plaats op de verwachte inkomsten over 2021. Dit betekent afgerond € 26.000 meer opbrengsten.

Omgevingsvergunning

Economische onzekerheden door corona, gasprijzen en uitblijvende duidelijkheid over aanpak stikstof dossier lijken een remmende werking te hebben gehad op de aanvraag van vergunningen voor grotere projecten in de laatste 4 maanden van het jaar. Dit betekent niet dat projecten niet doorgaan, maar doorschuiven naar komende jaren.

Precario

In de laatst lopende juridische procedure tegen aanslagen precario vanaf 2017 is men eind 2021 tot een ambtelijke overeenkomst gekomen. Dit betekent dat de aanslagen vanaf 2017 ten laste van het resultaat 2021 zijn gebracht. Het hiervoor tot nu toe opgenomen risico is vervallen. Tegenover de afboeking van € 315.000 staat een bedrag van € 225.000 aan vervallen vorderingen op gemeente Drimmelen. Daarnaast was er een structurele verlaging van € 5.000 naar aanleiding van een in 2021 afgerond bezwaar.

Drimmelen Jaarstukken 2021 blz. 137

Overige informatie opbrengsten

Enkele gemeenten nemen informatie op in de paragraaf lokale heffingen die bijvoorbeeld het belang van de belastingen en heffingen inzichtelijker maakt. De inkomsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen zijn beperkt in vergelijking met de totale inkomsten. Een enkele keer laat een gemeente dit zien in de paragraaf, zie bijvoorbeeld afbeelding 4.

Afbeelding 4 Voorbeeld hoe een gemeente een overzicht geeft van de totale inkomsten van de gemeente

Inkomsten van de gemeente

bedragen x € 1 miljoen

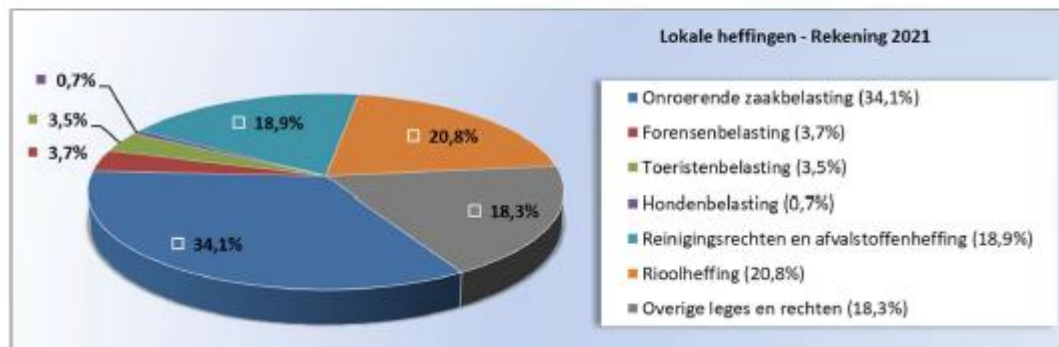

Bron: Almere, Programmarekening 2021, blz. 82

Ook zijn er gemeenten die met een figuur in beeld brengen hoe hoog de inkomsten uit belastingen en bestemmingsheffingen zijn in vergelijking met elkaar (zie afbeelding 5).

Afbeelding 5 Voorbeeld hoe een gemeente laat zien hoe groot het aandeel van belastingen en heffingen is in de totale inkomsten uit de lokale heffingen

In onderstaande cirkeldiagram wordt het aandeel van de belastingsoorten en verschillende heffingen in het totaal van de gemeentelijke belastingen in beeld gebracht.

Bron: Steenwijkerland, Jaarverslag 2021, blz. 75

2.3. Lokale lastendruk

In de notitie lokale heffingen van de commissie BBV wordt aangegeven dat de gemeente “via [het onderdeel lokale lastendruk] inzicht in de lokale lastendruk in vergelijking tot andere vergelijkbare gemeenten” moet bieden.¹⁷ Met de lokale lastendruk wordt hiermee bedoeld het bedrag dat een meerpersoonshuishouden met een koopwoning gemiddeld betaald voor de gemeentelijke woonlasten.¹⁸ In de notitie en het BBV wordt niet voorgeschreven hoe een gemeente de vergelijking uit moet voeren. Een mogelijke manier is het vergelijken van de eigen woonlasten met die in een groep andere gemeenten. Een andere manier is om een rangnummer weer te geven waarmee met één cijfer wordt aangegeven hoeveel gemeenten hogere en hoeveel gemeenten lagere woonlasten hebben.¹⁹

Op het moment dat de begroting wordt opgesteld is nog niet bekend hoe hoog de woonlasten in andere gemeenten in het begrotingsjaar zijn. De tarieven zijn immers ook in andere gemeenten nog niet vastgesteld. Er is daarom ook geen rangnummer bekend. Gemeenten geven daarom in de begroting over het algemeen een vergelijking van de woonlasten in het voorgaande jaar. In de jaarrekening kan wel een vergelijking tussen de lastendruk in de eigen gemeente en in andere gemeenten in het begrotingsjaar worden opgenomen.

In 90 procent van de gemeenten wordt in de paragraaf lokale heffingen in de jaarrekening weergegeven hoe hoog de gemeentelijke woonlasten zijn. 65 procent van de gemeenten geeft niet alleen de totale woonlasten weer, maar ook hoeveel gemiddeld wordt betaald voor de verschillende componenten (ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing). De helft van de gemeenten geeft de lastendruk in meerdere jaren weer (zie afbeelding 6).

¹⁷ Commissie BBV, Notitie lokale heffingen 2021, <https://commissiebbv.nl/cms/view/b7ae02a7-8ad8-43af-bd01-dd143343fb9b/notitie-lokale-heffingen-belastingen-heffingen-en-rechten/431dfd31-faec-419b-b17b-0525b3df942c>

¹⁸ Dat is de som van de betaalde onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Jaarlijks geven enkele gemeenten hier een korting op, deze wordt dan afgetrokken van dit totaalbedrag.

¹⁹ Rangnummers worden onder meer weergegeven in de jaarlijks door COELO gepubliceerde Atlas van de lokale lasten, zie bijvoorbeeld <https://www.coelo.nl/index.php/atlas-lokale-lasten/vergelijking-woonlasten/rangnummers> voor de rangnummers van 2022.

Afbeelding 6 Voorbeeld hoe een gemeente de gemeentelijke lastendruk voor meerdere jaren weergeeft, en deze vergelijkt met ander gemeenten

Woonlasten	2019	2020	2021
Onroerende zaakbelasting	€ 279	€ 288	€ 305
Afvalstoffenheffing	€ 208	€ 211	€ 260
Rioolheffing	€ 166	€ 175	€ 175
Totaal woonlasten	€ 653	€ 674	€ 740
Stijging (Absoluut)	€ 9	€ 21	€ 66
Stijging (Relatief)	1,4%	3,2%	9,8%
Gemiddelde woonlasten (COELO)			
Provincie Noord-Brabant	€ 714	€ 745	€ 769
Gemeenten < 25.000 inwoners	€ 784	€ 826	(*)
Gemeente Alphen-Chaam	€ 939	€ 941	€ 961
Gemeente Gilze en Rijen	€ 511	€ 598	€ 621
Gemeente Goirle	€ 726	€ 831	€ 857
Gemeente Hilvarenbeek	€ 738	€ 784	€ 804
Gemeente Zundert	€ 739	€ 880	€ 975

Bron: Baarle-Nassau, Jaarstukken 2021, blz. 70

Afbeelding 7 Voorbeeld hoe een gemeente de lastendruk voor zowel huurders als huiseigenaren presenteert²⁰

LASTENDRUK- ONTWIKKELING VOOR HUURDERS	2019		2020		2021	
	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden
OZB	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Rioolrecht	258,00	258,00	240,00	240,00	216,00	216,00
Afvalstoffenheffing	267,00	138,00	273,00	141,00	310,20	160,20
Lastendruk	525,00	396,00	513,00	381,00	526,20	376,20
Verandering lastendruk in euro's	18,00	12,00	-12,00	-15,00	13,20	-4,80

LASTENDRUK- ONTWIKKELING VOOR HUISEIGENAREN	2019		2020		2021	
	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden
OZB	433,87	433,87	433,82	433,82	454,79	454,79
Rioolrecht	258,00	258,00	240,00	240,00	216,00	216,00
Afvalstoffenheffing	267,00	138,00	273,00	141,00	310,20	160,20
Lastendruk	958,87	829,87	946,82	814,82	980,99	830,99
Verandering lastendruk in euro's	45,84	39,84	-12,06	-15,06	34,17	16,17

De Bilt, Gewijzigde jaarstukken 2021, 5 juli 2022, blz. 74

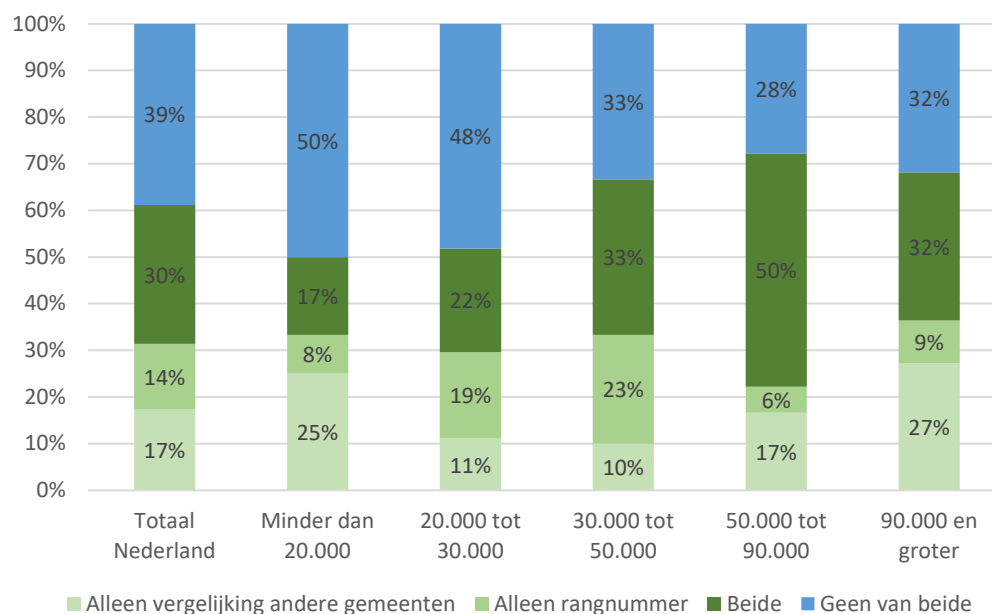
Het is gebruikelijk dat de gemeentelijke woonlasten worden berekend voor een meerpersoonshuishouden in een koopwoning. Een deel van de gemeenten (40 procent) geeft ook de woonlasten weer voor huishoudens met een huurwoning en/of voor eenpersoonshuishoudens.

Niet alle gemeenten vergelijken de eigen woonlasten expliciet met die in andere gemeenten (figuur 8). Kleinere gemeenten laten vaker een vergelijking achterwege dan grotere gemeenten. In de paragraaf lokale heffingen van de helft van de gemeenten

²⁰ De term rioolrecht die de gemeente hanteert is niet correct.

met 50.000 tot 90.000 inwoners is zowel een rangnummer te vinden als een vergelijking met een groep andere gemeenten (zie afbeelding 6).

Figuur 8 Aantal en percentage gemeenten dat in de paragraaf lokale heffingen een vergelijking maakt met andere gemeenten en/ of een rangnummer weergeeft

2.4. Kwijtschelding

Huishoudens met een laag inkomen kunnen in vrijwel alle gemeenten kwijtschelding krijgen van ten minste een deel van de gemeentelijke belastingaanslag. Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf lokale heffingen van de begroting en de jaarrekening moet worden weergegeven wat het kwijtscheldingsbeleid is. In 96 procent van de onderzochte jaarrekeningen is hier inderdaad informatie over opgenomen.

Gemeenten mogen ook aan dit onderdeel zelf invulling geven. In de notitie lokale heffingen van de commissie BBV staat hierover het volgende:

“De gemeente beschrijft in [het onderdeel kwijtscheldingsbeleid] voor welke lokale heffingen kwijtschelding mogelijk is en op welke voorwaarden in wetgeving of verordeningen deze kwijtschelding gebaseerd wordt.”²¹

Hier worden twee aspecten van het kwijtscheldingbeleid genoemd:

1. Waarvan is kwijtschelding mogelijk?
2. Op welke wetgeving of verordeningen is deze kwijtschelding gebaseerd?

²¹ Commissie BBV, 2021, *Notitie lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten)*,

<https://commissiebbv.nl/file/download/61adbf1c-5381-4b98-89f8-4dca2378d069/notitie-lokale-heffingen-2021.pdf>, blz.

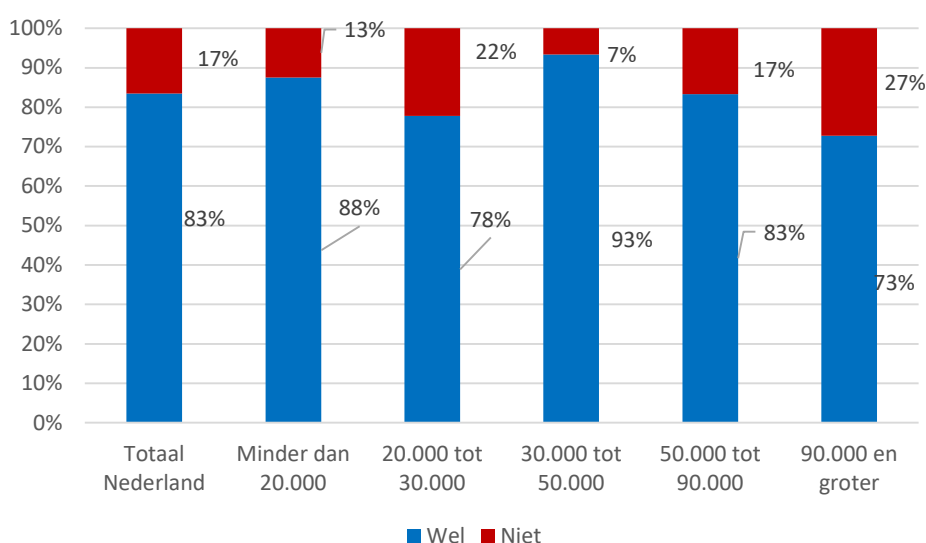
32.

Uit ons onderzoek blijkt dat gemeenten daarnaast nog andere onderwerpen opnemen. In de jaarrekening gaat het vaak om gerealiseerde aantallen kwijtschelding en kwijtgescholden bedragen.

Kwijtschelding waarvan?

In 83 procent van de onderzochte paragrafen wordt weergegeven van welke belastingen en heffing kwijtschelding mogelijk is. Bij middelgrote gemeenten (30.000 tot 50.000 inwoners) is dit aandeel het grootst (93 procent), gevolgd door de kleinste gemeenten (88 procent, zie figuur 9). De grootste gemeenten geven het minst vaak weer van welke heffingen kwijtschelding wordt verleend (73 procent).

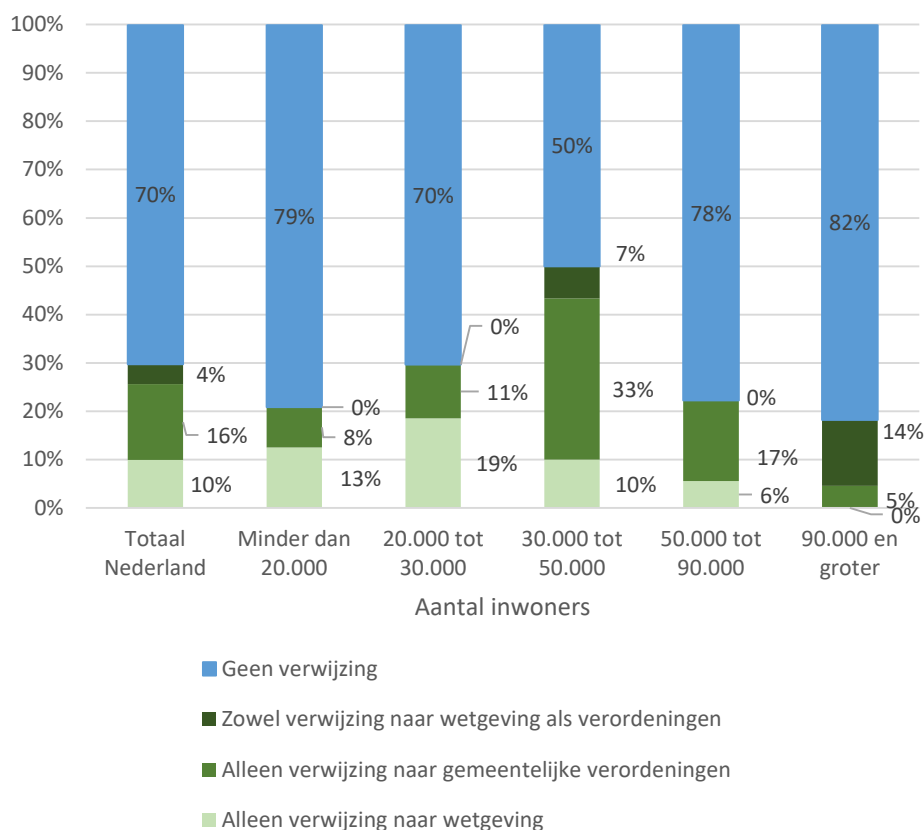
Figuur 9 Deel van de gemeenten dat in de paragraaf wel en niet weergeeft voor welke belastingen en heffingen het mogelijk is om kwijtschelding aan te vragen

Verwijzing wet- en regelgeving

Het tweede punt dat de notitie lokale heffingen benoemt is een verwijzing naar de wet- en regelgeving waarop het kwijtscheldingsbeleid is gebaseerd. In een groot deel van de paragrafen (70 procent) is deze informatie niet is opgenomen (figuur 10). De middelgrote gemeenten (30.000 tot 50.000 inwoners) geven ook dit het vaakst weer (de helft van de paragrafen), de grootste gemeenten het minst vaak (82 procent).

Figuur 10 Deel van de gemeenten dat in de paragraaf lokale heffingen expliciet verwijst naar wetgeving en verordening(en) die betrekking hebben op kwijtschelding van belastingen

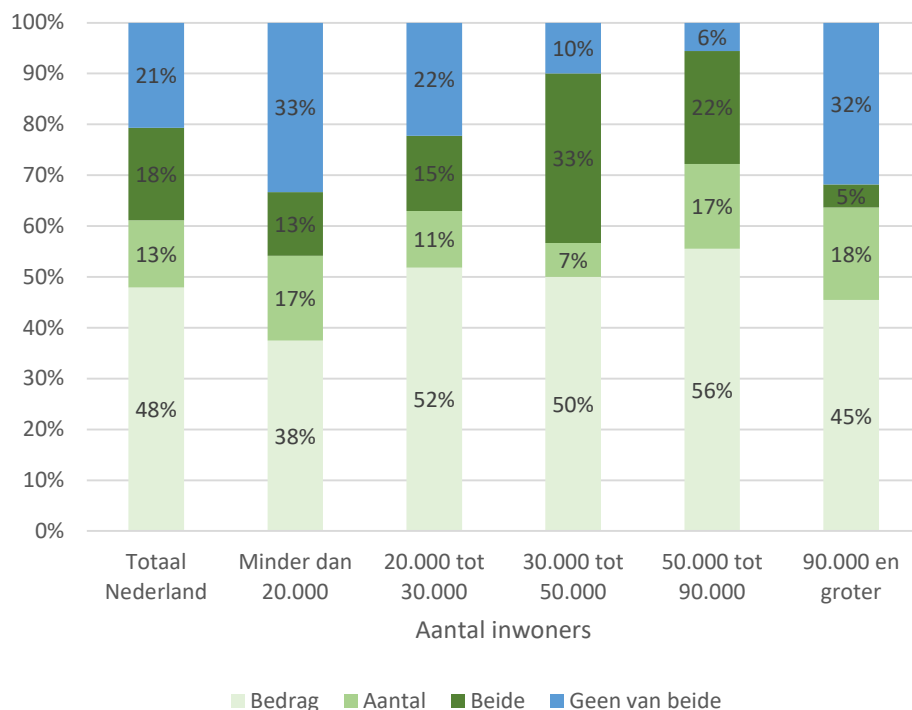
Aantal en bedrag kwijtscholden aanslagen

Uit ons eerdere onderzoek naar de paragraaf lokale heffingen in begrotingen blijkt dat veel gemeenten in het onderdeel kwijtschelding ook weergeven hoeveel aanslagen worden kwijtscholden of welke bedragen worden kwijtscholden.²² In de begroting gaat het hierbij uiteraard om de geraamde aantallen en bedragen. In de jaarrekening kunnen gemeenten weergeven welke aantallen en bedragen zijn gerealiseerd.

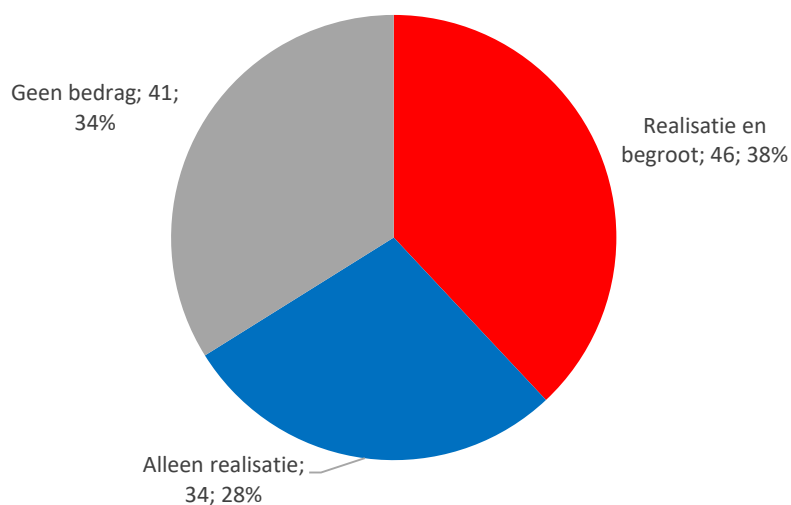
²² C.Hoeben, 2022, *Onderzoek paragraaf lokale heffingen in gemeentelijke begrotingen*, COELO-rapport.

Bijna de helft van de paragrafen (48 procent) geeft weer welk bedrag is kwijtgescholden (figuur 11). 13 procent geeft aan hoeveel aanslagen zijn kwijtgescholden en 18 procent geeft zowel de aantallen kwijtscheldingen als het bedrag. Gemeenten met 50.000 tot 90.000 inwoners nemen deze informatie het vaakst op (6 procent heeft hier geen cijfers over), de kleinste gemeenten doen dit het minst vaak. 38 procent van de gemeenten geeft naast de realisatiecijfers ook weer welke bedragen of aantallen waren begroot (figuur 12).

Figuur 11 Deel van de gemeenten dat in het onderdeel kwijtschelding weergeeft hoeveel aanslagen zijn kwijtgescholden en welk bedrag in totaal is kwijtgescholden (realisatiecijfers)

Figuur 12 Deel van de gemeenten dat gerealiseerde en begrote bedrag kwijtschelding opneemt in de paragraaf lokale heffingen

Afbeelding 8 geeft een voorbeeld van een gemeente die zowel het aantal begrote als het aantal gerealiseerde kwijtscholden aanslagen weergeeft en het begrote en gerealiseerde bedrag dat wordt kwijtscholden. Afbeelding 9 geeft een voorbeeld hoe een gemeente in beeld brengt hoeveel kwijtscholdingsverzoeken in er worden ingediend, welk deel wordt gehonoreerd en welk bedrag hiermee is gemoeid.

Afbeelding 8 Voorbeeld hoe een gemeente begrote en gerealiseerde aantallen kwijtscholdingen en totaal kwijtscholden bedragen ("lasten") weergeeft in de paragraaf lokale heffingen

Kwijtscholdingen

De ontwikkelingen met betrekking tot de aangevraagde kwijtscholdingen geven het volgende beeld:

Kwijtscholding gemeentelijke belastingen	2020	2021	Mutatie t.o.v. 2020
Ingediende aanvragen	888	821	-7,5%
Nog in behandeling	0	0	0,0%
Waarvan afgehandeld:			
Toegekend (geheel of gedeeltelijk)	729	722	-1,0%
Afgewezen	159	99	-37,7%

Lasten kwijtscholdingen

Het totaal aantal aanvragen tot kwijtscholding is in 2021 gedaald ten opzichte van 2020. Het aantal toegekende kwijtscholdingen is wel ongeveer gelijk gebleven.

De uitgaven aan kwijtscholdingen van de gemeentelijke belastingen en rechten geeft het volgende overzicht:

<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Lasten kwijtscholding	Realisatie 2020	Begroot 2021	Realisatie 2021	Afwijking 2021
Afvalstoffenheffing	181	201	193	-8
Rioolheffing	171	201	176	-25
Hondenbelasting	0	0	0	0
Onroerende-zaakbelasting	2	0	1	1
Totaal	354	402	371	-31

Bron: Lansingerland, Jaarstukken 2021, blz. 116-117

Afbeelding 9 Voorbeeld hoe een gemeente begrote en gerealiseerde aantallen kwijtscheldingsverzoeken en –verlening en totaal kwijtgescholden bedragen weergeeft in de paragraaf lokale heffingen

Overzicht van kwijtscheldingen:

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Aantal kwijtscheldingsverzoeken (inclusief Waternet) waarvan:	3.688	3.500	3.797
Geheel toegekend	2.448	2.650	2.597
Gedeeltelijk toegekend	43	150	31
Afgewezen	980	700	666
Ingetrokken			179
Per 31 december in behandeling	217	0	324
Totaalbedrag kwijtschelding	€ 1.260.696	€ 1.443.000	€ 1.177.000
Aantal beroepschriften	14	100	0
% ongegronde beroepschriften	100%	95%	
% afgehandelde beroepschriften binnen wettelijke termijn van 8 weken	58%	100%	
Aantal herzieningen			138
% ongegrond herzieningen			23%

Bron: Hilversum, Jaarstukken 2021, blz. 136

2.5. Beleid belastingen

De paragraaf lokale heffingen moet volgens de voorschriften weergeven welk beleid de gemeente hanteert ten aanzien van de lokale heffingen. Gemeenten kunnen dit in de paragraaf zelf weergeven via een tekst, maar zij mogen hier ook verwijzen naar verordeningen en documenten die door de raad zijn vastgesteld. De commissie BBV beveelt aan om per lokale heffing wel het volgende (kort) weer te geven:

- de heffingsmaatstaf;
- de doelstelling is die wordt beoogd met het opleggen van de heffing.²³

Dit is een *aanbeveling* van de commissie, gemeenten kunnen zonder dat zij hier een motivatie voor moeten geven de regelgeving in het BBV ook anders interpreteren.²⁴

De opbrengst van belastingen is vrij besteedbaar, de opbrengst van bestemmingsheffingen (ook wel heffingen, rechten en retributies, zie de tekstbox in paragraaf 2.1) moet worden besteed aan kosten ter zake. Dit is een belangrijk verschil.

²³ Commissie BBV, 2021, *Notitie lokale heffingen (belastingen, heffingen en rechten)*, <https://commissiebbv.nl/file/download/61adbf1c-5381-4b98-89f8-4dca2378d069/notitie-lokale-heffingen-2021.pdf>, blz. 29.

²⁴ De commissie BBV onderscheidt in notities stellige uitspraken en aanbevelingen. Met stellige uitspraken geeft de commissie een interpretatie van de regels die leidend is. Gemeenten mogen hier alleen gemotiveerd van afwijken. Dit geldt niet voor de aanbevelingen die zijn opgenomen in de notities.

Iets meer dan de helft van de gemeenten (52 procent) beschrijft dit verschil in algemene termen in de paragraaf lokale heffingen. Dat gebeurt vaak aan het begin van de paragraaf.

42 procent van de gemeenten geeft in algemene termen weer welk beleid de gemeente hanteert ten aanzien van de lokale heffingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het algemene uitgangspunt om te streven naar kostendekkendheid bij bestemmingsheffingen, of het uitgangspunt om de belastingtarieven niet meer te verhogen dan met de inflatie. Ook dit wordt vaak weergegeven aan het begin van de paragraaf.

In dit deel van het rapport gaan we na in hoeveel gemeenten de paragraaf lokale heffingen in de jaarrekening informatie geeft over het beleid met betrekking tot *belastingen*. In paragraaf 2.6 volgen de bestemmingsheffingen.

Omdat de onroerendezaakbelasting door alle gemeenten wordt opgelegd, verwachten we dat hier in alle paragrafen lokale heffingen ook informatie over is te vinden. Van de toeristenbelasting, hondenbelasting en parkeerbelasting weten we welke gemeenten deze heffen.²⁵ We gaan in deze paragraaf na of de gemeenten die deze belastingen in 2021 heffen er in de paragraaf lokale heffingen informatie over opnemen.

Onroerendezaakbelasting

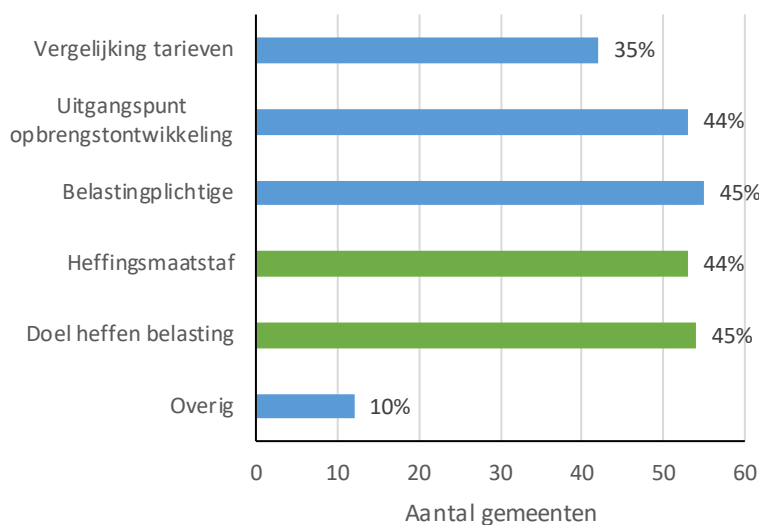
Zoals aangegeven beveelt de commissie BBV aan om in de paragraaf lokale heffingen weer te geven waarom de heffing wordt geheven en wat de heffingsmaatstaf is. Uit ons eerdere onderzoek naar de paragraaf lokale heffingen in de begrotingen bleek dat gemeenten daarnaast andere beleidspunten weergeven. In de begrotingen wordt vaak een vergelijking gemaakt van de tarieven. Het gaat dan om een vergelijking in de tijd of met andere gemeenten. Ook wordt vaak aangegeven welk uitgangspunt wordt gehanteerd bij het vaststellen van de tarieven²⁶ en wie de belastingplichtige is.

In 90 procent van de onderzochte paragrafen lokale heffingen in de jaarrekeningen worden één of meer van deze beleidsaspecten van de ozb toegelicht. Het doel van de belasting wordt samen met de belastingplichtige net iets vaker weergegeven (45 procent, zie figuur 13) dan het gehanteerde uitgangspunt en de heffingsmaatstaf. Het doel van de ozb wordt overigens vaak al aan het begin van de paragraaf weergegeven, namelijk bij de tekst waar de gemeente het verschil tussen belastingen en bestemmingsheffingen toelicht. Gemeenten geven hierbij in veel gevallen meteen aan welke belastingen de gemeente heft. Hiermee is dan ook het doel van de belastingheffing omschreven.

²⁵ Zie de Atlas van de lokale lasten 2021, <https://www.coelo.nl/index.php/atlas-lokale-lasten/interactieve-kaarten-voorgaande-jaren/atlas-van-de-lokale-lasten-2021/atlas-gemeenten-2021>.

²⁶ Vaak wordt hier bijvoorbeeld genoemd dat er inflatiecorrectie wordt toegepast, inflatiecorrectie met een percentage hierbovenop.

Figuur 13 Beleid ozb vermeld in paragraaf lokale heffingen

Noot: De groene balken geven de door de commissie BBV aanbevolen onderdelen weer, de blauwe balken de onderdelen die gemeenten uit zichzelf opnemen.

De grondslag voor de ozb is de woz-waarde. Deze wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. In 21 procent van de paragrafen wordt aangegeven met welk percentage de woz-waarden gemiddeld zijn veranderd. 38 procent van de gemeenten noemt de peildatum van de woz-waarde in het nieuwe begrotingsjaar (in 2021 was dit 1 januari 2020).

Enkele gemeenten geven ook weer hoeveel bezwaar er is gemaakt tegen de beschikking van de woz-waarde (categorie overig in figuur 13).²⁷ Afbeelding 10 geeft een voorbeeld hoe een gemeente dit opneemt in de jaarrekening

²⁷ Naast een verslag van het aantal bezwaren tegen de woz-waarde betreft de categorie overig onder meer een gemeente die het verschil tussen het ozb-tarief in de primitieve en de vastgestelde begroting toelicht, een gemeente die compensatieregelingen voor sportclubs en startende ondernemers toelicht en een gemeente die der ontwikkeling van de leegstand van woningen en niet-woningen weergeeft.

Afbeelding 10 Voorbeeld hoe een gemeente in de jaar de ontwikkeling van bezwaren tegen de wo- waarde weergeeft

WOZ bezwaarschriften

In 2021 is het aantal bezwaarschriften nagenoeg gelijk aan het aantal in 2020. In de loop van 2022 worden nog enkele WOZ-beschikkingen over 2021 verstuurd. Het aantal bezwaarschriften over 2021 kan om die reden nog iets hoger worden. We benadrukken dat dit conjunctuurgevoelig is: er is vaak een relatie tussen het aantal bezwaarschriften en de waardeontwikkeling in onze gemeente. Hieronder treft u enkele gegevens en kengetallen aan over de ontwikkelingen van de hoeveelheid bezwaarschriften en de kosten van bezwaarafhandeling:

	2018	2019	2020	2021
Formele bezwaarregels	2.105	2.580	2.174	2.100
Verminderen nav informeel contact	403	285	248	299
Ambtshalve verminderen	1.330	780	488	648
Bezwaarregels door gemachtigden	802	816	1.077	1.241
Kostenvergoeding bezwaarfase	€ 57.779	€ 80.522	€ 104.801	135.568
WOZ-ontwikkeling landelijk	5,9%	8,3%	8,6%	7,3%
WOZ-ontwikkeling gemeente	8,0%	9%	6,5%	7,5%
Totale kostprijs per biljet	€ 18,17	€ 18,28	€ 20,60	€ 19,88
Waarvan kostprijs bezwaar & beroep	€ 5,70	€ 6,31	€ 7,10	€ 7,29

Wij informeren burgers en bedrijven actief over de totstandkoming van de WOZ-waardering. Naast gebruikmaking van toelichtingen is er vooral ingestoken op het intensiveren van informeel contact:

- Informeel overleg met woningbouwverenigingen en terugkerende bezwaarmakers om vooraf overeenstemming te krijgen over de uitgangspunten bij de herwaardering;
- Informeel overleg met taxateurs na verzenden van de beschikkingen, zodat toelichting kan worden gegeven en fouten direct kunnen worden hersteld;
- Taxatie op locatie (bij de burger thuis) in enkele wijken in plaats van bureautaxaties om alle grieven ter plekke te kunnen bespreken en nadere toelichting te kunnen geven.

Bron: 's-Hertogenbosch, Jaarstukken 2021, blz. 177

In de paragraaf lokale heffingen van de begrotingen wordt veel vaker dan in de rekeningen expliciet weergegeven welk beleid de gemeente hanteert ten aanzien van de ozb. In 70 procent van de onderzochte paragrafen werd bijvoorbeeld aangegeven wat het uitgangspunt was en in 59 procent wat de heffingsmaatstaf is. In de jaarrekening leggen gemeenten vooral verantwoording af voor het voorbije begrotingsjaar. Blijkbaar wordt het in veel gemeenten minder relevant geacht om dan per belasting aan te geven welk beleid de gemeente hanteert.

Toeristen-, honden- en parkeerbelasting

Toeristen-, honden- en parkeerbelastingen worden niet in alle gemeenten opgelegd. Tabel 9 geeft weer welk deel van de gemeenten deze belastingen in 2021 heft.

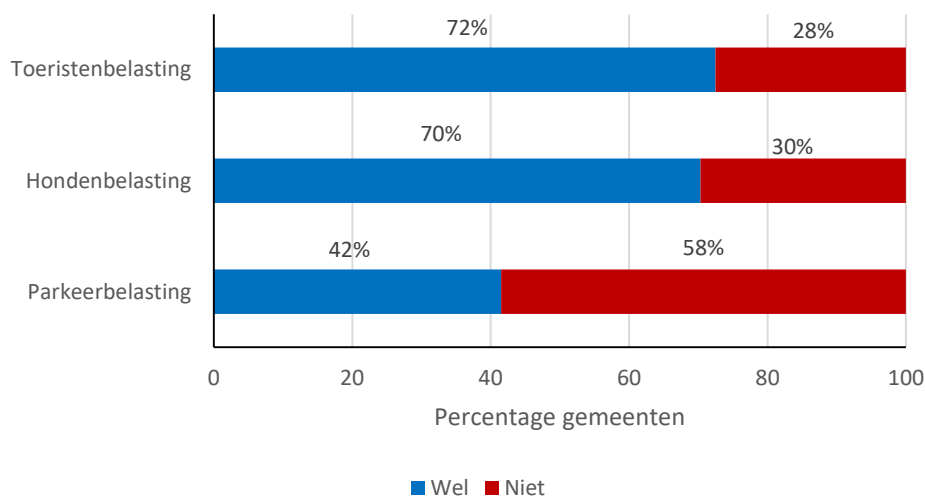
Tabel 9 Aantal gemeenten dat in 2021 toeristen-, honden- of parkeerbelasting heft

	Totaal Nederland	Steekproef
Toeristenbelasting	304 (86%)	109 (90%)
Hondenbelasting	183 (52%)	64 (53%)
Parkeerbelasting	138 (39%)	53 (43%)

Bron totaalcijfers Nederland: Atlas van de lokale lasten 2021.

Figuur 14 geeft weer welk deel van de onderzochte gemeenten die één van de drie onderzochte belastingen oplegt ook informatie opneemt over het beleid ten aanzien van de betreffende belasting. 72 procent van de gemeenten met toeristenbelasting geeft informatie over het beleid in de paragraaf lokale heffingen. Voor de hondenbelasting is dit 70 procent en voor de parkeerbelasting is dit 42 procent.

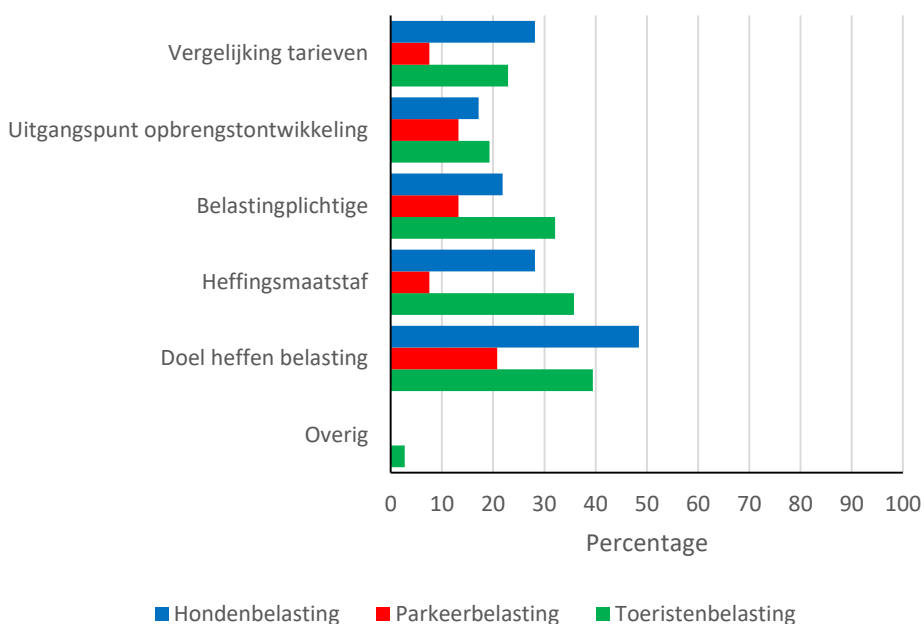
Figuur 14 Welk deel van de onderzochte gemeenten die toeristen-, honden of parkeerbelasting oplegt beschrijft beleid ten aanzien van de betreffende belasting in de paragraaf lokale heffingen

De helft van de gemeenten die hondenbelasting oplegt, geeft in de paragraaf lokale heffingen van de jaarrekening weer wat de doelstelling van deze belasting is (figuur 15). Voor de toeristenbelasting is dit 39 procent en voor de parkeerbelasting 21 procent. De heffingsmaatstaf wordt voor elk van de drie belastingen door minder 35 procent van de heffende gemeenten aangegeven. In een aantal gevallen wordt wel een bedrag genoemd, maar is bij de hondenbelasting bijvoorbeeld niet aangegeven dat dit een bedrag per hond per jaar is, of bij de toeristenbelasting een bedrag per overnachting.²⁸

²⁸ Een reden waarom de heffingsmaatstaf bij de parkeer- en toeristenbelasting vaak ontbreekt kan zijn dat er binnen een gemeente meerdere tarieven kunnen worden gehanteerd. De toeristenbelasting kan afhankelijk zijn van de soort accommodatie. De parkeerbelasting kan afhankelijk zijn van de locatie en de tijd waarop wordt geparkeerd. In de paragraaf lokale heffingen kan daarom worden verwezen naar de verordening voor de heffingsmaatstaf. Dit doen gemeenten echter weinig. Wanneer zij dit wel doen dan hebben wij dit gecodeerd als een gemeente die de heffingsmaatstaf weergeeft. Dat er meerdere tarieven zijn, is dus geen verklaring waarom de heffingsmaatstaf vaak ontbreekt.

Figuur 15 Elementen die heffende gemeenten opnemen in de beschrijving van het beleid van de toeristen-, honden en parkeerbelasting

2.6. Beleid en kostendekking bestemmingsheffingen

Voor bestemmingsheffingen moet, net als voor belastingen, worden aangegeven wat het beleid is. Zoals eerder aangegeven beveelt de commissie BBV aan om in ieder geval de heffingsmaatstaf en het doel van de heffing te geven. Voor bestemmingsheffingen is het doel het dekken van de ter zake kosten. De afvalstoffenheffing wordt bijvoorbeeld opgelegd om de kosten van afvalinzameling en -verwijdering te dekken.

Voor bestemmingsheffingen geldt, anders dan voor de belastingen, dat de begrote inkomsten niet hoger mogen zijn dan de begrote kosten. Voor de meeste bestemmingsheffingen geldt dit op het niveau van de verordening.²⁹ Gemeenten moeten in de paragraaf lokale heffingen in de begroting naast het beleid ook de begrote kostendekking inzichtelijk maken. In de jaarrekening kan vervolgens de gerealiseerde kostendekking worden weergegeven.

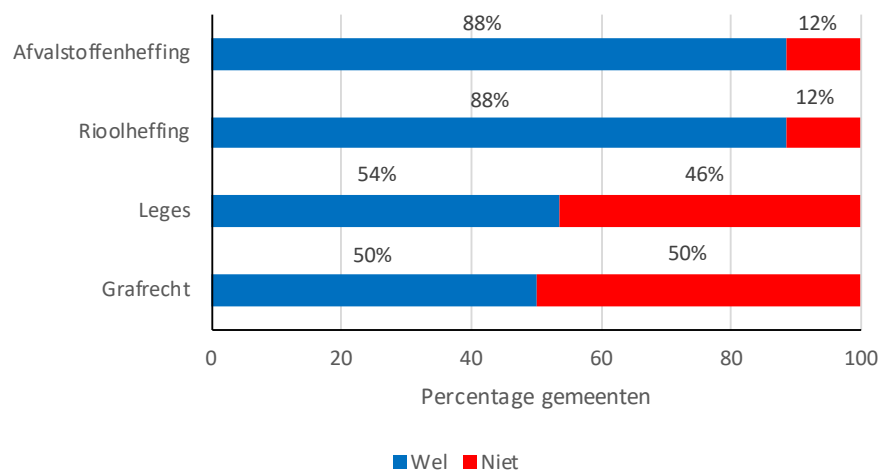
Beleid

Figuur 16 laat zien welk deel van de gemeenten iets meldt over het beleid van elk van de onderzochte bestemmingsheffingen. Over het beleid ten aanzien van de afvalstoffen- en rioolheffing, de twee bestemmingsheffingen waar alle huishoudens jaarlijks een aanslag voor ontvangen, staat in 88 procent van de paragrafen informatie.

²⁹ Voor de leges is dit iets complexer, dit wordt later in dit rapport uitgewerkt onder het kopje kostendekkendheid leges.

Voor de leges en het grafrecht wordt beduidend minder vaak weergegeven wat het beleid is.

Figuur 16 In welk deel van de onderzochte paragrafen wordt beleid ten aanzien van bestemmingsheffingen beschreven

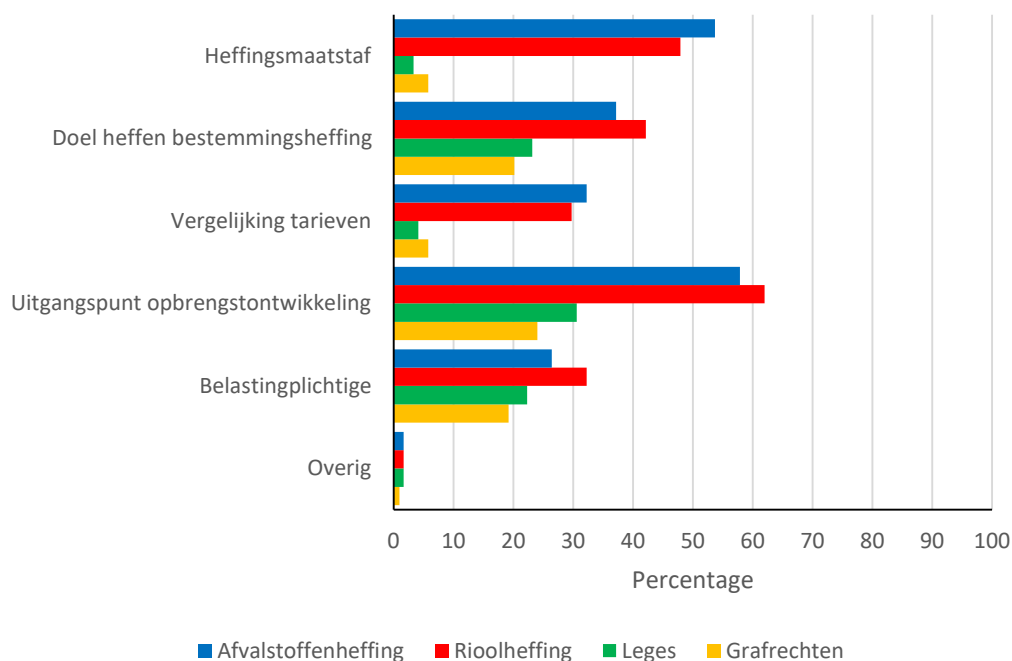

De heffingsmaatstaf voor de afvalstoffenheffing wordt door iets meer dan de helft van de gemeenten genoemd (54 procent), voor de rioolheffing is dit met 48 procent iets minder, zie figuur 17. Dat de heffingsmaatstaven voor de leges en het grafrecht veel minder worden genoemd komt mogelijk mede doordat het bij beide heffingen gaat om zeer uiteenlopende tarieven. Gemeenten kunnen dan in de paragraaf lokale heffingen ook verwijzen naar de verordening. Dit wordt echter weinig gedaan.³⁰ Het doel dat met een heffing wordt beoogd wordt niet vaak benoemd. Bij de afvalstoffenheffing wordt dit in 37 procent van de paragrafen expliciet aangegeven, bij de rioolheffing in 42 procent.

Het uitgangspunt bij het vaststellen van de inkomsten en de tarieven wordt bij alle bestemmingsheffingen het vaakst genoemd. Het uitgangspunt voor de afvalstoffenheffing wordt weergegeven in 58 procent van de gemeenten, voor het grafrecht is dit 23 procent. Vaak geeft de gemeente hier aan dat er bij het vaststellen van de tarieven wordt gestreefd naar volledige kostendekkendheid.

³⁰ Als een gemeente verwijst naar een andere plek waar de heffingsmaatstaf staat, hebben wij dit meegenomen als een gemeente die de heffingsmaatstaf wel weergeeft.

Figuur 17 Elementen die heffende gemeenten opnemen in de beschrijving van het beleid van de afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges en grafrechten.

Gerealiseerde kostendeckning afvalstoffenheffing, rioolheffing en grafrechten

Van gemeenten wordt verwacht dat zij in de paragraaf lokale heffingen voor bestemmingsheffingen niet alleen weergeven welk beleid wordt gehanteerd, maar ook dat zij inzichtelijk maken in welke mate de inkomsten uit de heffingen de kosten dekken.³¹ Zoals aangegeven mogen de inkomsten uit bestemmingsheffingen op *begrotingsbasis* maximaal kostendeckend zijn. Uit onderzoek naar de paragraaf lokale heffingen in begrotingen blijkt dat circa 80 procent van de gemeenten de kostendeckendheid van de afvalstoffen- en rioolheffing inzichtelijk maakt door zowel het kostendeckingspercentage, baten, lasten en overheadskosten inzichtelijk te maken. Voor de leges en grafrechten liggen deze percentages lager.³²

In de jaarrekening leggen gemeenten verantwoording af. Zoals aangegeven wordt in het BBV geen verschil gemaakt tussen de informatie die de paragraaf lokale heffingen in de begroting moet bevatten en wat er moet worden opgenomen in de jaarrekening. De jaarrekening zou daarom net als de begroting ook inzicht moeten bieden in de kostendeckendheid van de bestemmingsheffingen.

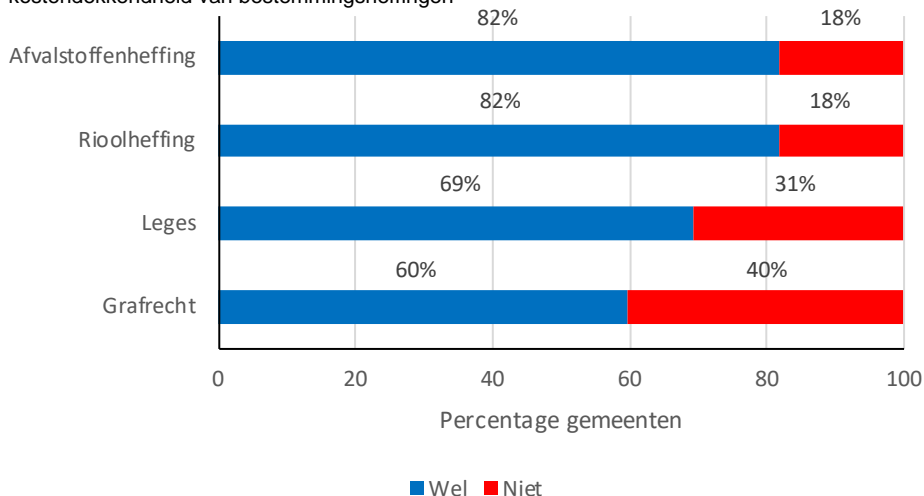
Een meerderheid van de paragrafen blijkt gegevens te bevatten over de kostendeckning (figuur 18). In meer dan 80 procent van de jaarrekeningen zijn gegevens te vinden over

³¹ Om de kostendeckning inzichtelijk te maken is het niet noodzakelijk dat de gegevens worden opgenomen in de paragraaf lokale heffingen. Er mag ook worden verwezen naar een document of onderdeel van de jaarrekening waar de relevante gegevens zijn te vinden.

³² C. Hoeven 2023, *Onderzoek paragraaf lokale heffingen in gemeentelijke begrotingen*. Groningen: COELO.

de kostendekking van de afvalstoffen- en rioolheffing, gegevens over de kostendekking van de leges en grafrechten zijn in een kleiner deel van de paragrafen te vinden.

Figuur 18 Deel van de paragrafen waarin informatie is opgenomen over de gerealiseerde kostendekkendheid van bestemmingsheffingen

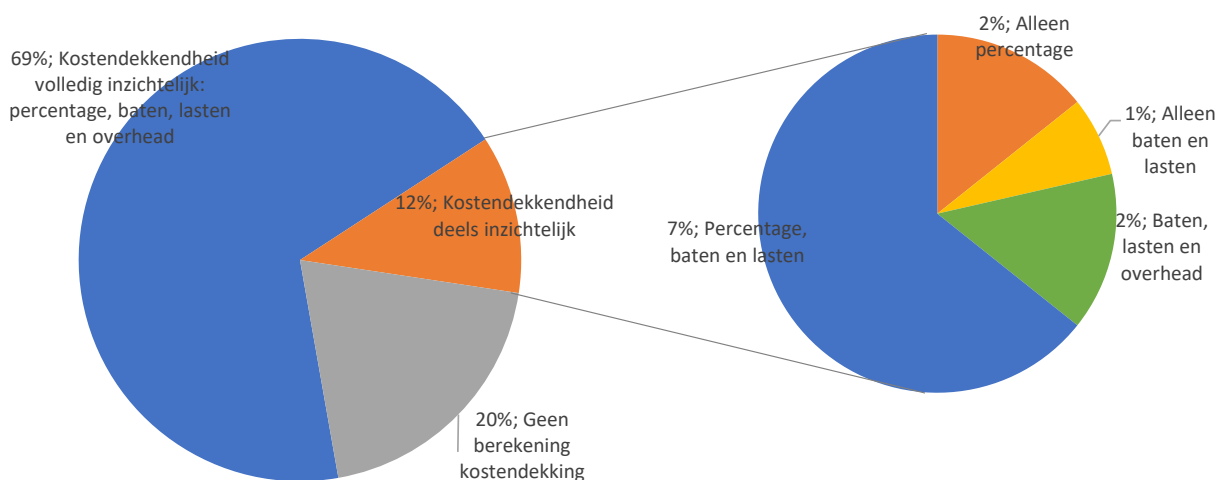
Om weer te geven in welke mate waarin de inkomsten de kosten dekken geven gemeenten niet alleen aan wat het kostendekkingspercentage is, maar ook hoe hoog de baten zijn uit een heffing en wat de terzake lasten zijn.³³ De lasten bestaan voor een groot deel uit de kosten die rechtstreeks verband houden met de relevante voorziening. De lasten die worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing bestaan bijvoorbeeld uit de kosten van het inzamelen van afval (bijvoorbeeld afvalwagens) en het verbranden van afval.

Een ander deel van de toegerekende kosten bestaat uit overhead. Overheadskosten moeten op basis van het BBV afzonderlijk worden opgenomen in de begroting. Omdat er ook overheadkosten worden gemaakt voor bijvoorbeeld afvalinzameling mag een gemeente een deel van de overheadskosten dekken uit bestemmingsheffingen. Omdat deze kosten niet mogen worden verrekend met de andere kosten zullen deze dan afzonderlijk worden weergegeven wanneer de kostendekkendheid van een heffing inzichtelijk wordt gemaakt.

Een meerderheid van de gemeenten (69 procent) geeft weer wat het gerealiseerde dekkingspercentage, de baten, de lasten en de overhead zijn met betrekking tot de afvalstoffenheffing (figuur 19). 12 procent neemt een deel van deze informatie op. Bij deze gemeenten ontbreekt meestal de overhead.

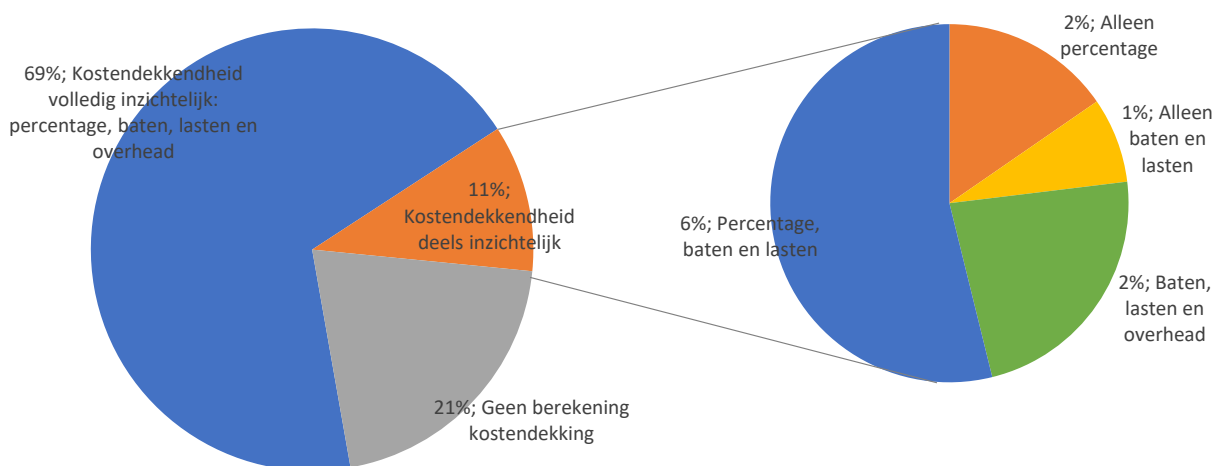
33

Figuur 19 Deel van de gemeenten dat gerealiseerde baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de afvalstoffenheffing

Bij de rioolheffing zien we hetzelfde beeld (figuur 20). Een meerderheid van de gemeenten (69 procent) geeft zowel het dekkingspercentage, de baten, de lasten als de toegerekende overhead weer. Bij de gemeenten die een deel van deze informatie opnemen ontbreekt meestal de toegerekende overhead.

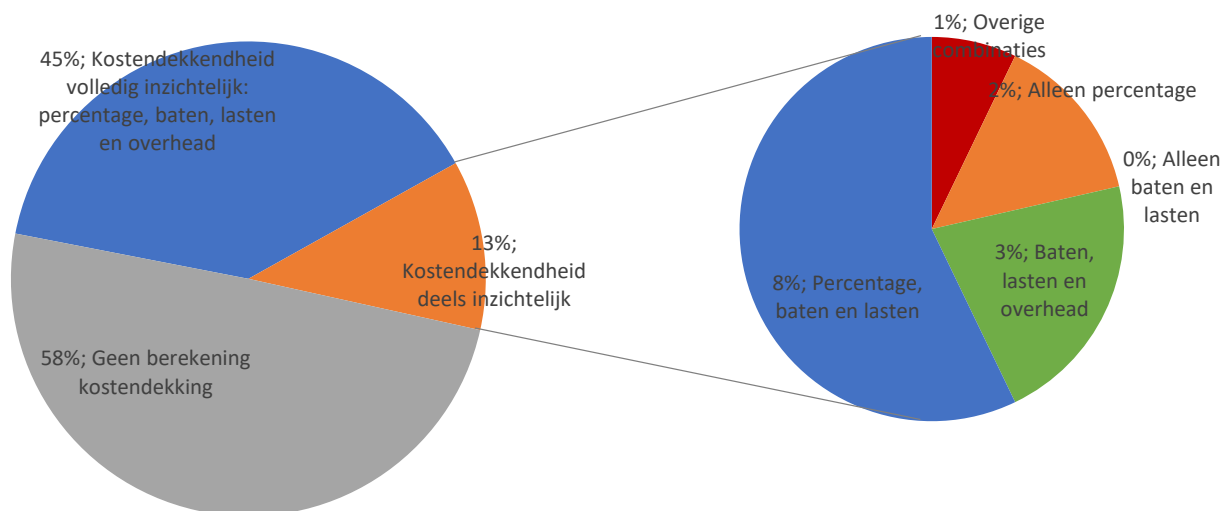
Figuur 20 Deel van de gemeenten dat gerealiseerde baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de rioolheffing

Er worden beduidend minder vaak gegevens opgenomen over de kostendekking van de grafrechten (figuur 21). In de helft van de jaarverslagen is hier geen informatie over opgenomen. In 38 procent van de gemeenten zijn alle onderzochte gegevens

opgenomen. Wanneer een deel van de gegevens is opgenomen ontbreekt in meer dan de helft van de paragrafen de overhead die is toegerekend aan de grafrechten.

Figuur 21 Deel van de gemeenten dat gerealiseerde baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de grafrechten³⁴

Gerealiseerde kostendekking leges

Leges worden geheven voor diensten die een gemeente op individuele basis aan burgers en bedrijven verleent. Het inzichtelijk maken van de kostendekking van de leges is complexer dan bij de andere bestemmingsheffingen. In de legesverordening zijn veel meer tarieven opgenomen dan in andere verordeningen. De legesverordening wordt door veel gemeenten ingedeeld in drie titels:

1. Algemene dienstverlening (waaronder burgerzaken);
2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving (vooral omgevingsvergunning);
3. Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn.

Onder algemene dienstverlening vallen onder meer huwelijksvoltrekking en de uitgifte van rijbewijzen en reisdocumenten. Het verlenen van bouwvergunningen maakt deel uit van titel 2. Titel 3 bevat uiteenlopende diensten zoals horecavergunningen, organisatie van markten en vergunningen voor seksbedrijven. Bij gemeenten die gebruik maken van deze indeling bevat iedere titel uiteenlopende diensten en is iedere titel opgedeeld in hoofdstukken.

Voor de leges geldt, net als voor andere bestemmingsheffingen, dat begrote inkomsten niet hoger mogen zijn dan begrote kosten. Bij de leges geldt dit echter niet voor de

³⁴ De categorie 'overige combinaties' is een gemeente die bij de grafrechten alleen weergeeft hoe hoog de begrote en gerealiseerde baten zijn.

totale verordening. Voor titel 1 en titel 2 geldt dat de begrote inkomsten uit de afzonderlijke titels bij voorkeur niet hoger is dan de begrote lasten. Het heeft dus de voorkeur dat de totale baten uit de tarieven die vallen onder titel 1 niet hoger zijn dan de totale lasten die met de dienstverlening voor titel 1 zijn gemoeid. Hetzelfde geldt voor titel 2. Voor afzonderlijke tarieven binnen een titel geldt dat deze hoger dan kostendekkend kunnen worden vastgesteld, zo lang andere tarieven binnen dezelfde titel onder kostendekkend niveau worden vastgesteld. Dit principe staat bekend als kruissubsidiëring. Volgens een uitspraak van het gerechtshof van Amsterdam is kruissubsidiëring tussen titel 1 en titel 2 ook toegestaan.³⁵ Voor titel 3 ligt dit anders. De voorwaarde van maximale kostendekkendheid geldt bij titel 3 op het niveau van de hoofdstukken binnen titel 3: de begrote opbrengst uit een hoofdstuk binnen titel 3 mag dus niet hoger zijn dan de begrote kosten.³⁶³⁷

Om de mate van kruissubsidiëring inzichtelijk te maken wordt van gemeenten verwacht dat zij de kostendekking niet alleen per titel weergeven (als de gemeente de verordening opdeelt in titels),³⁸ maar ook op een lager aggregatieniveau. In verreweg de meeste gemeenten zijn dit hoofdstukken binnen titels. Afbeelding 11 en afbeelding 12 laten voorbeelden zien hoe deze gegevens kunnen worden opgenomen.

³⁵ Hof van Amsterdam, 14-08-2018, nr. 16/00460, ECLI:NL:GHAMS:2018:3297.

³⁶ Dit is een gevolg van de Europese Dienstenrichtlijn.

³⁷ Niet alle gemeenten hanteren deze indeling in drie titels. Bij het coderen van de paragrafen lokale heffingen waren er twaalf gemeenten die in de paragraaf lokale heffingen een andere indeling hanteren. We zijn voor deze twaalf gemeenten nagegaan welke indeling zij hanteren in de tarieventabel van de legesverordening. Twee van deze twaalf gemeenten bleken ook in de tarieventabel van de legesverordening een andere indeling te hanteren. Dat is 0,8 procent van de onderzochte gemeenten.

³⁸ Gemeenten hoeven de verordening niet op te delen in de drie genoemde titels, maar mogen ook een andere indeling gebruiken. In de notitie lokale heffingen van de BBV wordt aangegeven dat gemeenten een toelichting moeten geven over de mate waarin kostendekkendheid tussen onderdelen wordt bereikt door kruissubsidiëring (blz. 12). De mate van kruissubsidiëring binnen titels weergeven kan alleen door de kostendekking niet alleen per titel te berekenen, maar ook per hoofdstuk binnen een titel.

Afbeelding 11 Voorbeeld weergave begrote en gerealiseerde kostendekking leges

De kostendekking van de leges op begrotingsbasis was:

Kostendekking leges Begroot		Directe kosten	Indirecte kosten Overhead	BTW	Totaal Lasten	Totaal Baten	Kosten-dekking
Bedragen x € 1.000							
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening						
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	637	390	1	1.028	58	5,6%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten	440	219	3	661	196	29,6%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	154	59	0	212	193	91,1%
Paragraaf 1.4	Basisregistratie Persoonsgegevens	735	440	0	1.175	64	5,4%
Paragraaf 1.7	Bestuursstukken	13	0	3	16	3	18,7%
Paragraaf 1.8	Vastgoed informatie	37	17	1	56	25	44,8%
Paragraaf 1.9	Overige publiekszaken	62	30	0	92	16	17,5%
Paragraaf 1.10	Gemeentearchief	1	0	0	1	0	0,0%
Paragraaf 1.11	Huisvestingswet 2014	0	0	0	0	0	
Paragraaf 1.12	Leegstandswet	82	0	0	82	2	2,2%
Paragraaf 1.16	Wet op de kansspelen	0	0	0	0	1	
Paragraaf 1.17	Telecommunicatie wet	181	76	2	259	118	45,5%
Paragraaf 1.18	Verkeer en vervoer	8	0	2	10	11	112,9%
Paragraaf 1.19	Diversen	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal hoofdstuk 1		2.350	1.230	12	3.593	687	19,1%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten ihkv Omgevingswet						
	Bouwactiviteiten	1.819	971	146	2.936	2.632	89,6%
	Overige activiteiten	8	3	1	12	3	24,8%
Totaal hoofdstuk 2		1.827	974	147	2.948	2.635	89,4%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is						
Paragraaf 3.1	Horeca	704	447	0	1.151	18	1,5%
Paragraaf 3.2	Organiseren evenement of markt	9	6	0	15	2	11,9%
Paragraaf 3.3	Seksbedrijven	0	0	0	0	0	0,0%
Paragraaf 3.4	Kinderopvang	48	0	10	58	3	0,0%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	0	0	0	0	1	0,0%
Paragraaf 3.6	Woonschepenverordening	0	0	0	0	0	
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	0	0	0	0	0	
Totaal hoofdstuk 3		761	452	10	1.223	23	1,9%
TOTAAL GENERAAL		4.938	2.657	169	7.764	3.345	43,1%

Op realisatiebasis is de kostendekking:

Kostendekking leges realisatie		Directe kosten	Indirecte kosten Overhead	BTW	Totaal Lasten	Totaal Baten	Kosten-dekking
Bedragen x € 1.000							
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening						
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	629	390	2	1.020	46	4,5%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten	346	219	0	564	171	30,3%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	109	59	0	168	225	134,1%
Paragraaf 1.4	Basisregistratie Persoonsgegevens	698	440	0	1.138	24	2,1%
Paragraaf 1.7	Bestuursstukken	3	0	1	3	7	239,0%
Paragraaf 1.8	Vastgoed informatie	33	17	0	51	3	5,4%
Paragraaf 1.9	Overige publiekszaken	87	30	0	118	54	0,0%
Paragraaf 1.10	Gemeentearchief	1	0	0	1	0	0,0%
Paragraaf 1.11	Huisvestingswet 2014	0	0	0	0	0	
Paragraaf 1.12	Leegstandswet	82	0	0	82	3	3,7%
Paragraaf 1.16	Wet op de kansspelen	0	0	0	0	1	
Paragraaf 1.17	Telecommunicatie wet	179	76	2	257	220	85,5%
Paragraaf 1.18	Verkeer en vervoer	0	0	0	0	13	3336,9%
Paragraaf 1.19	Diversen	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal hoofdstuk 1		2.167	1.230	6	3.404	767	22,5%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten ihkv Omgevingswet						
	Bouwactiviteiten	1.533	971	96	2.600	3.172	122,0%
	Overige activiteiten	6	3	0	9	3	37,3%
Totaal hoofdstuk 2		1.539	974	96	2.609	3.175	121,7%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is						
Paragraaf 3.1	Horeca	704	447	0	1.151	8	0,7%
Paragraaf 3.2	Organiseren evenement of markt	9	6	0	15	2	16,7%
Paragraaf 3.3	Seksbedrijven	0	0	0	0	0	
Paragraaf 3.4	Kinderopvang	67	0	14	81	4	4,9%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	0	0	0	0	1	
Paragraaf 3.6	Woonschepenverordening	0	0	0	0	0	
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	0	0	0	0	0	
Totaal hoofdstuk 3		780	452	14	1.246	16	1,3%
TOTAAL GENERAAL		4.486	2.657	116	7.259	3.958	54,5%

Eemsdelta, Jaarstukken 2021, blz. 78.

Afbeelding 12 Voorbeeld hoe een gemeente gerealiseerde kostendekking van de leges op hoofdstukniveau opneemt in de jaarrekening

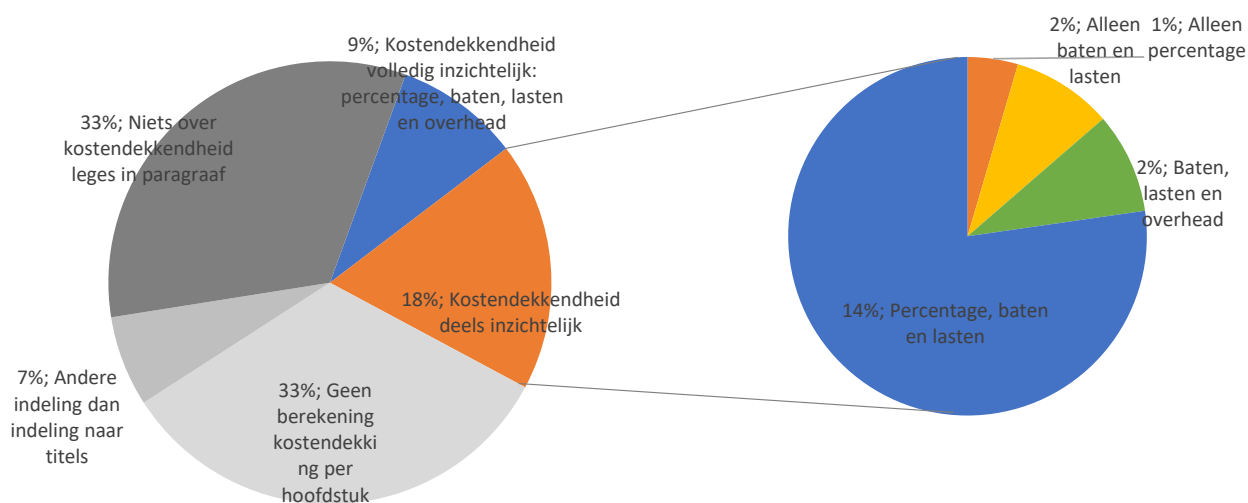
Berekening kostendekkendheid leges bedragen x € 1.000					2021
Titel 1	kosten	component overhead	opbrengsten	%	
hoofdstuk 1 - Burgerlijke stand	117	45	87	75%	
hoofdstuk 2 - Reisdocumenten en NL identiteitskaart	295	80	203	69%	
hoofdstuk 3 - Rijbewijzen	398	123	265	67%	
hoofdstuk 4 - Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	72	29	32	44%	
hoofdstuk 5 - Vastgoedinformatie	404	172	4	1%	
hoofdstuk 6 - Overige publiekszaken	113	14	111	99%	
hoofdstuk 7 - Gemeentearchief	2	1	1	49%	
hoofdstuk 8 - Kansspelen	58	24	2	3%	
hoofdstuk 9 - AVOI	117	48	255	218%	
hoofdstuk 10 - Verkeer en vervoer	9	4	7	79%	
hoofdstuk 11 - Diversen	10	4	0	3%	
Totaal titel 1	1.595	545	967	61%	
Titel 2	kosten	component overhead	opbrengsten	%	
hoofdstuk 1 - Begripsomschrijvingen	0	0	0	n.v.t.	
hoofdstuk 2 - Omgevingsvergunning	2.541	877	2.369	93%	
overige leges	1.960	630	2.032	104%	
leges nieuwe sluis	581	247	338	58%	
hoofdstuk 3 t/m 7 - Teruggaaf, intrekking, wijziging, div.	0	0	0	n.v.t.	
Totaal titel 2	2.541	877	2.369	93%	
Titel 3	kosten	component overhead	opbrengsten	%	
hoofdstuk 1 - Horeca	84	35	2	3%	
hoofdstuk 2 - Organiseren evenementen of markten	61	25	2	3%	
hoofdstuk 3 - Prostitutiebedrijven	0	0	0	n.v.t.	
hoofdstuk 4 - Winkeltijdenwet	0	0	0	n.v.t.	
hoofdstuk 5 - Kinderopvang	0	0	0	n.v.t.	
hoofdstuk 6 - Diversen	0	0	0	n.v.t.	
Totaal titel 3	145	60	4	3%	
Totaal	4.280	1.482	3.340	78%	

Terneuzen, Jaarrekening 2021, blz. 98

Figuur 22 laat zien welk deel van de paragrafen gegevens bevat over de kostendekking van de leges op hoofdstuk niveau. In 33 procent van de gemeenten zijn helemaal geen gegevens te vinden over de kostendekkendheid van de leges. In 40 procent is er wel informatie, maar niet per hoofdstuk. In 9 procent van de paragrafen is per hoofdstuk informatie te vinden over het kostendekkingspercentage, de baten, de lasten en de toegerekende overhead.³⁹

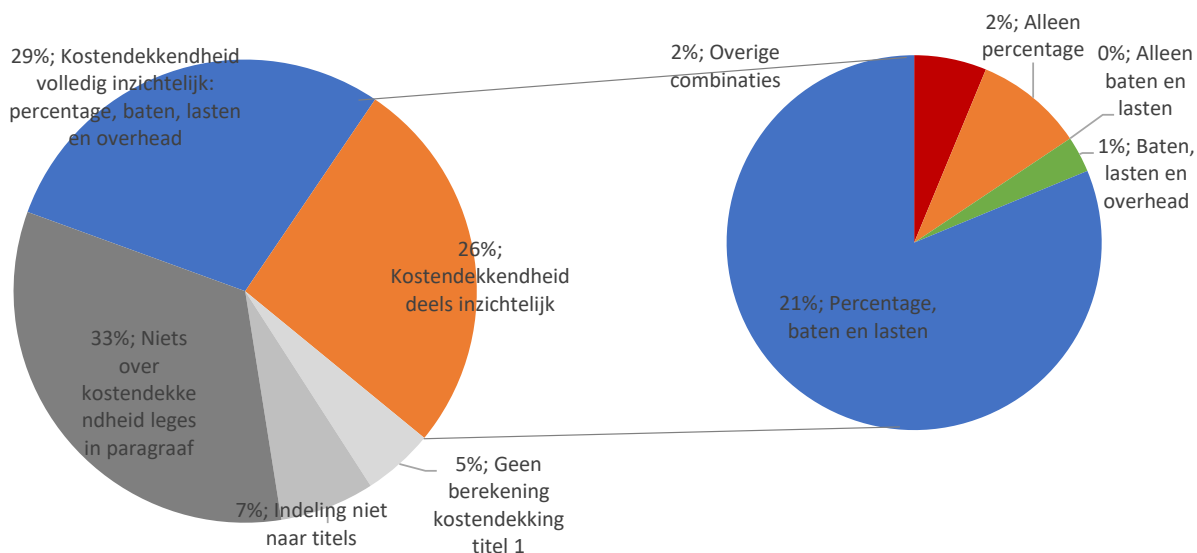
³⁹ Dat betekent niet dat in al deze paragrafen informatie te vinden is over alle hoofdstukken. Van de 9 procent van de gemeenten die per hoofdstuk het kostendekkingspercentage, baten, lasten en overhead weergeven is bij twee 2 procentpunt van de gemeenten duidelijk dat geen cijfers worden gepresenteerd voor alle hoofdstukken in de legesverordening.

Figuur 22 Deel van de gemeenten dat baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft per hoofdstuk van de legesverordening

Gemeenten geven vaker inzicht in de gerealiseerde kostendekking, maar dan op het niveau van de titels. In iets minder dan een derde van de paragrafen wordt weergegeven wat zowel het kostendekkingspercentage, de baten, de lasten en de overhead zijn voor titel 1 (figuur 23). Voor titel 2 en 3 vinden we vergelijkbare percentages.⁴⁰

Figuur 23 Deel van de gemeenten dat baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft per hoofdstuk van de legesverordening

⁴⁰ Omdat de figuren van titel 2 en titel 3 bijna hetzelfde zijn als die van titel 1 zijn deze niet opgenomen in het rapport.

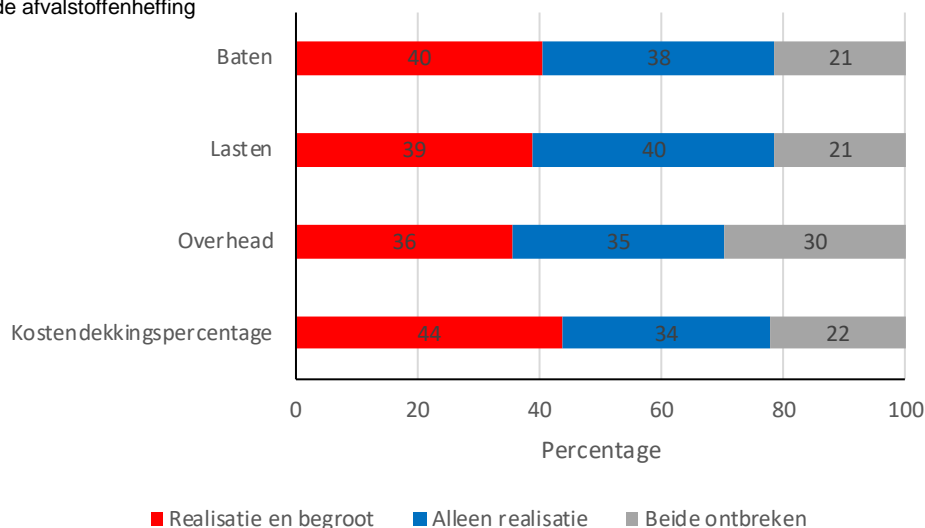
Daarnaast wordt van gemeenten verwacht dat zij ook de kostendekking voor de gehele verordening weergeven. In 26 procent van de gemeenten wordt aangegeven wat de kostendekking is voor de gehele verordening. In 2 procent van de onderzochte paragrafen is dit de enige informatie over de kostendekking van de leges.

Realisatie en begrotingscijfers kostendekking

Zoals aangegeven legt het gemeentebestuur in de jaarrekening verantwoording af voor het afgelopen jaar. Van gemeenten wordt verwacht dat zij in de begroting inzicht geven in de kostendekking.⁴¹ Om een vergelijking tussen de begrote en gerealiseerde kostendekking makkelijker kan een gemeente naast de gerealiseerde kostendekking ook de begrote kostendekking weergeven.

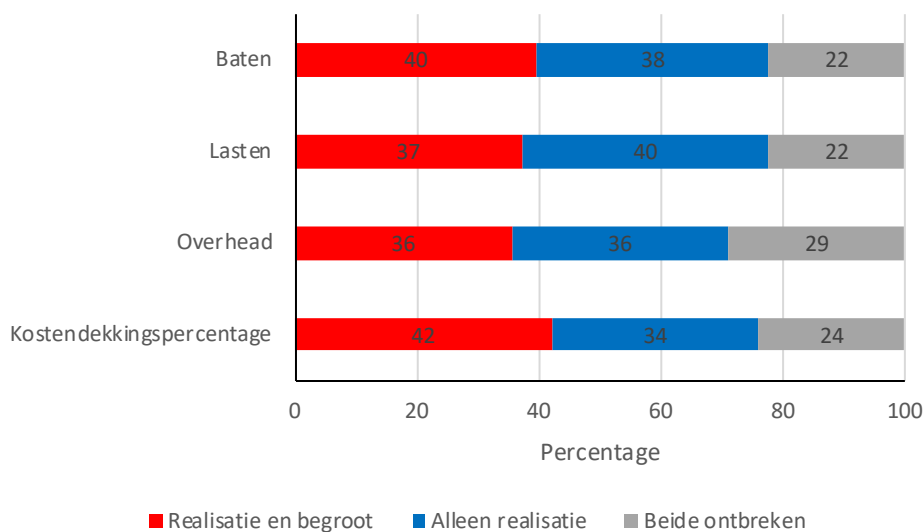
Circa 40 procent van de gemeenten neemt voor de afvalstoffen- en rioolheffing naast realisatie ook begrotingscijfers op (figuur 24 en figuur 25).

Figuur 24 Deel van de gemeenten dat baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de afvalstoffenheffing

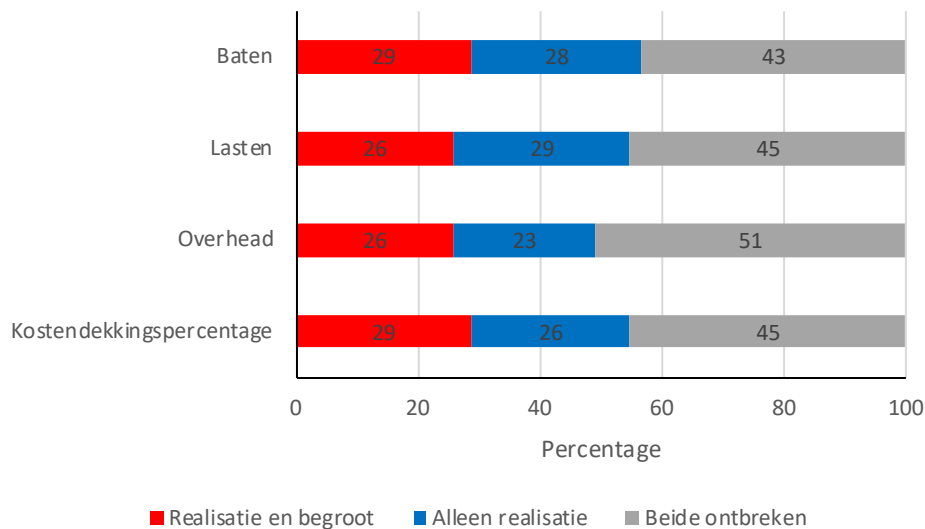
⁴¹ Uit COELO-onderzoek naar de paragraaf lokale heffingen in begrotingen blijkt dat dit in 18 procent van de paragrafen ontbreekt of niet volledig is, zie C.Hoeben, 2023, *Onderzoek paragraaf lokale heffingen in gemeentelijke begrotingen*, Groningen: COELO.

Figuur 25 Deel van de gemeenten dat baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de rioolheffing

De begrotingscijfers voor de grafrechten worden beduidend minder vaak opgenomen, in minder dan 30 procent van de paragrafen (figuur 26).

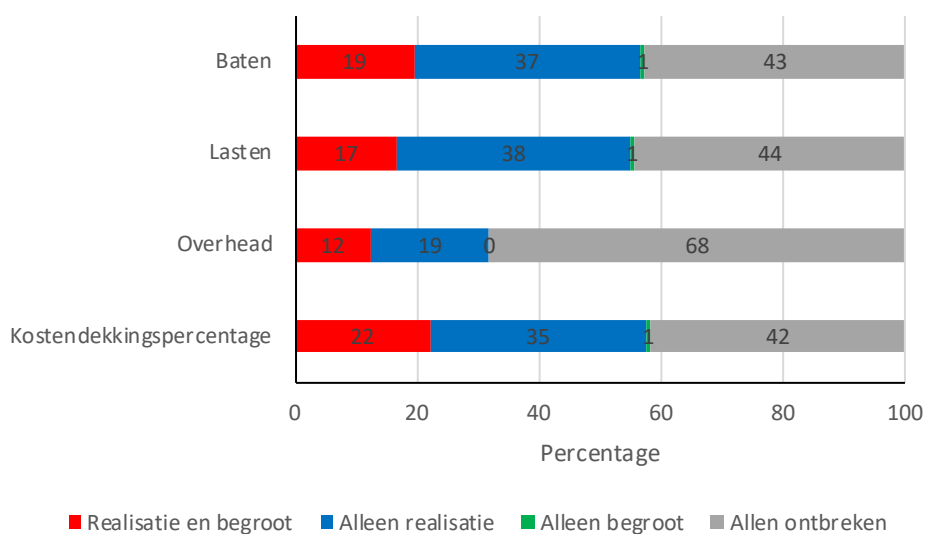
Figuur 26 Deel van de gemeenten dat baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de grafrechten

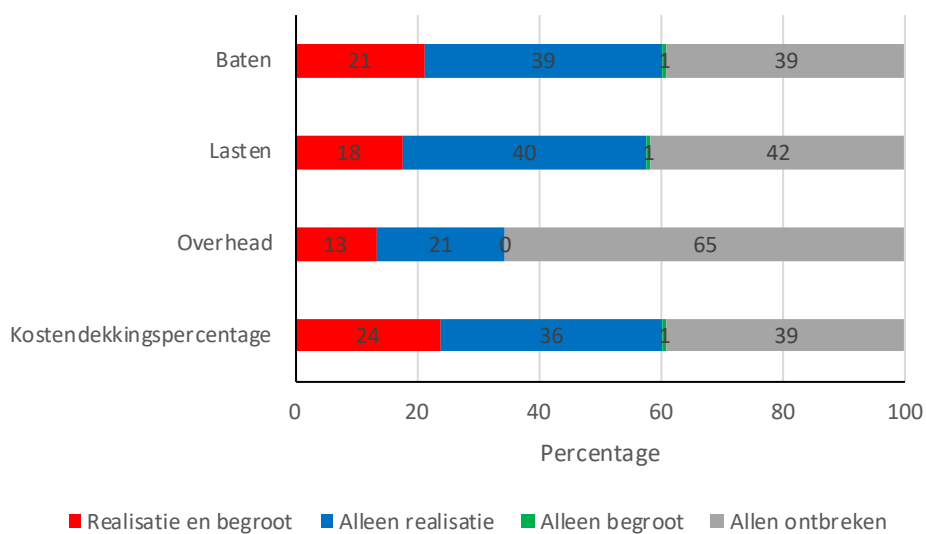
Voor de leges zijn deze gegevens nog minder vaak te zien (figuur 27, 28 en 29).⁴²

⁴² In 6,6 procent van de paragrafen wordt een andere indeling van de leges gehanteerd dan de hierboven besproken indeling. Deze paragrafen zijn niet in de figuren meegenomen.

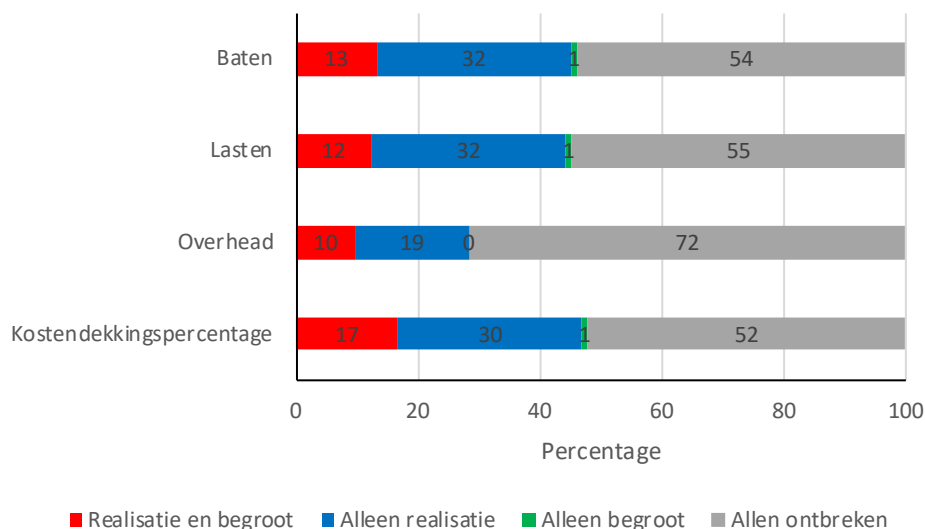
Figuur 27 Deel van de gemeenten dat baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de titel 1 van de legesverordening

Figuur 28 Deel van de gemeenten dat baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de titel 2 van de legesverordening

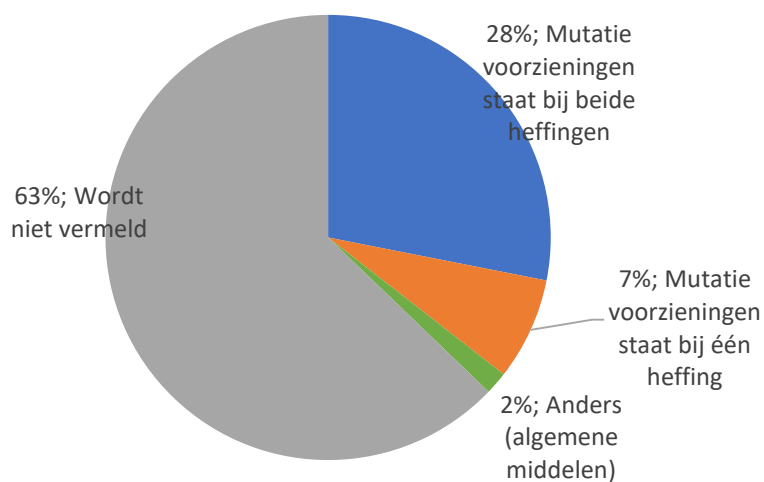
Figuur 29 Deel van de gemeenten dat baten, lasten, overhead en dekkingspercentage weergeeft voor de titel 3 van de legesverordening

Verklaring verschil begrote en gerealiseerde kostendeckking

Zoals aangegeven kan de gerealiseerde kostendeckking afwijken van de begrote kostendeckking. Gemeenten kunnen via een hiervoor ingestelde voorziening of bestemmingsreserve het verschil compenseren. We zijn nagegaan of gemeenten weergeven wat de mutatie van de reserve of voorziening is (figuur 30) bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.⁴³ Een meerderheid van de gemeenten meldt dit niet. Als gemeenten dit wel doen dan geven ze het meestal (28 procent) zowel bij de afvalstoffenheffing als rioolheffing aan.

Figuur 30 Deel van de gemeenten dat de mutatie van de reserve of voorziening meldt bij de gegevens over kostendeckking

⁴³ Deze heffingen zijn gekozen omdat ze de hoogste kosten en opbrengsten kennen van de bestemmingsheffingen.

Als er verschil is tussen de begrote en gerealiseerde kostendekking is het inzichtelijk als een gemeente hier een verklaring voor geeft. Zoals tabel 10 laat zien bevat een klein deel van de paragrafen een verklaring voor verschillen rondom de kostendekking van bestemmingsheffingen. Dit kan zijn omdat er geen of een erg klein verschil is tussen de begrote en gerealiseerde kostendekking. Dit is niet altijd af te leiden uit de gegevens die gemeenten opnemen. In een deel van de gemeenten is de kostendekking bijvoorbeeld altijd 100 procent doordat tekorten of overschotten worden verrekend met een reserve of voorziening. Als de mutatie van de voorziening niet wordt gegeven is niet te zien of de begrote kostendekking gelijk is aan de gerealiseerde kostendekking.

Tabel 10 Deel van de onderzochte paragrafen waar een verklaring wordt gegeven voor verschillen tussen begrote en gerealiseerde kostendekking

Bestemmingsheffing	Percentage
Afvalstoffenheffing	19
Rioolheffing	15
Grafrechten	8
Leges	
- Titel 1: algemeen, burgerzaken	7
- Titel 2:	11
- Titel 3: Europese dienstverlening	4
- Verklaring niveau gehele verordening	4

Bijlage 1 Codeboek

Om te analyseren wat gemeenten weergeven in de paragraaf lokale heffingen van de jaarrekening zijn de onderzochte paragrafen gecodeerd (zie paragraaf 1.4 voor een beschrijving van de onderzoeksmethode en bijlage 2 voor een beschrijving van het coderingsproces). In deze bijlage is weergegeven welke codes zijn gebruikt.

Algemeen

Alg belasting vs retributie

Markeert deel dat expliciet aangeeft wat het verschil is tussen belastingen (opbrengst gaat naar algemene middelen) en retributies/ heffingen/ bestemmingsheffingen (opbrengst mag maximaal de terzake kosten dekken)

Beleid algemeen

Beleid alg uitgangspunt

Markeert deel dat aangeeft welke algemene uitgangspunten zijn gehanteerd bij het vaststellen van tarieven. Gebruik deze code ALLEEN als de belastingen en heffingen zelf niet worden genoemd. Worden die wel genoemd gebruik dan de codes met de namen.

Beleid alg overhead

Markeert deel dat aangeeft welke uitgangspunten worden gehanteerd bij het toerekenen van de overhead kosten. De tekst mag ook een verwijzing zijn naar een ander document van de gemeente (bijvoorbeeld de financiële verordening).

Beleid alg ontw

Markeert deel dat algemene ontwikkelingen rondom ozb/ woz/ gemeentelijke belastingen en heffingen weergeeft (substantiële hoeveelheid tekst). Bijvoorbeeld uitbreiding belastinggebied, vervallen macronorm, waardering woz op basis van oppervlakte i.p.v. inhoud.

Beleid alg verw

Gebruik deze markering als voor algemene uitgangspunten van de belastingen en heffingen naar een ander gemeentelijk document/ een webpagina wordt verwezen.

Beleid ozb

Beleid OZB uitgangspunt

Markeert deel dat aangeeft welke uitgangspunten zijn gehanteerd bij het bepalen van de opbrengst/ tarieven ozb (bij ozb zal het vaak over de opbrengst gaan en niet de tarieven omdat die ook nog afhankelijk zijn van de ontwikkeling van de woz-waarde).

Beleid OZB betaler

Markeert tekst die aangeeft wie de aanslag voor de ozb ontvangt

Beleid OZB doelstelling

Markeert deel dat expliciet aangeeft waarvoor de ozb word geheven. (algemene middelen, opbrengsten zijn algemeen besteedbaar).

Beleid OZB grondslag

Markeert tekst die expliciet aangeeft wat de grondslag is voor de ozb

Beleid OZB bepaling woz

Markeert tekst die expliciet toelichting geeft over berekening woz-waarde in de gemeente.

Beleid OZB peildatum woz

Markeert tekst die peildatum woz expliciet aangeeft.

Beleid OZB woz ontw

Markeert deel waar de ontwikkeling van de woz-waarde wordt weergegeven

Beleid OZB woz en tarief

Markeert deel waar wordt uitgelegd wat de relatie is tussen de ontwikkeling van de ozb en de woz-waarde. Dat kan heel kort zijn. Maar er moet wel ten minste worden uitgelegd wat de relatie is tussen de twee, slechts melden dat er wordt gecorrigeerd voor de woz-ontwikkeling is te kort voor deze code.

Beleid OZB reden verschil

Markeert tekst die toelicht waarom er verschil is tussen de begrote/ bijgestelde ozb-opbrengst/ en gerealiseerde ozb-opbrengst.

Beleid OZB vgl tar

De ozb-tarieven worden vergeleken over de jaren, met andere gemeenten, of beide.

Beleid OZB overig

Gebruik deze markering als er bijvoorbeeld een toelichting wordt gegeven over de relatie met rijksbeleid of andere relevante informatie.

Beleid andere belastingen en heffingen

Ook voor een aantal andere belastingen en heffingen willen we weten of het beleid is veranderd en of dit wordt aangegeven. Dat hoeft NIET voor alle belastingen en heffingen!

Hieronder staan de codes voor afvalstoffenheffing. Voor de andere belastingen en heffingen die worden meegenomen in het onderzoek gelden steeds dezelfde codes, alleen wijzigt de naam achter 'Beleid' steeds. Bij rioolheffing wordt de code bijvoorbeeld in plaats van "Beleid ASH uitgangspunt" "Beleid RH uitgangspunt".

De volgende afkortingen zijn gebruikt in de codes

ASH = afvalstoffenheffing

RH = rioolheffing

Hond = hondenbelasting

Toer = toeristenbelasting/ watertoeristenbelasting

Park = parkeerbelasting

Graf = Grafrechten/ lijkbezorging

Leges

Beleid ASH uitgangspunt

Markeert deel dat aangeeft welk uitgangspunt wordt gehanteerd bij het vaststellen van het tarief van de afvalstoffenheffing. (NB bij de rioolheffing kan dit een verwijzing zijn naar het Gemeentelijke Rioleringsplan, GRP of vGRP).

Beleid ASH reden verschil

Markeert tekst die toelicht waarom er verschil is tussen de begrote/ bijgestelde opbrengst uit de afvalstoffenheffing en gerealiseerde opbrengst afvalstoffenheffing.

Beleid ASH betaler

Markeert tekst die aangeeft wie de aanslag voor de afvalstoffenheffing ontvangt. Dus niet of dit een een- twee of driepersoonshuishouden is o.i.d., maar of dit bijvoorbeeld de gebruiker van de woning of niet-woning is, of de eigenaar. Of bij de toeristenbelasting: de verhuurder van het verblijf.

Beleid ASH grondslag

Markeert deel waar expliciet wordt aangegeven wat de grondslag is voor de afvalstoffenheffing. Dus bijvoorbeeld de grootte van het huishouden, het aantal ledigingen van de container of een vast bedrag.

Beleid ASH doelstelling

Markeert deel waar expliciet wordt weergegeven met welk doel de afvalstoffenheffing wordt geheven. Dat is om de kosten te dekken van afvalinzameling en -verwijdering.

Beleid ASH vgl tar

De bedragen die worden betaald voor de afvalstoffenheffing worden vergeleken over de jaren, met andere gemeenten, of beide.

Beleid ASH overig

Gebruik deze markering als er nog een verdere uitleg is over de afvalstoffenheffing.

Kostendekking algemeen

Kostdek ALG overhead

Markeert deel dat in zijn algemeenheid aangeeft hoe de overhead wordt toegerekend

Kostdek ALG verw

Markeert deel tekst waar voor de uitgangspunten kostendekking in zijn algemeenheid wordt verwezen naar een ander gemeentelijk document

Kostendekking leges

Kostdek leges verwijz

Gebruik deze markering als de gemeente verwijst naar andere documenten voor een toelichting op de kostendekking van de leges

Kostdek leges Kruissubsidiering alg

Markeert deel waar in zijn algemeenheid wordt aangegeven wat het beleid is van de gemeente t.a.v. kruissubsidiëring (zie voor uitleg wat kruissubsidiëring is tekst direct onder kop Kostendekking leges). Gebruik de code alleen als het gaat over het beleid van de betreffende gemeente, niet bij algemene tekst (bijvoorbeeld een uitleg dat het is toegestaan).

Kostdek leges Andere indeling

Gebruik deze markering als de gemeente de kostendekking van de legesverordening niet opdeelt naar 1. burgerzaken/ secretarie, 2. omgevingsvergunning/ 3. Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn (horeca, evenementen en dergelijke), maar een andere indeling kiest.

Kostdek leges MACRO begr of real?

Niet duidelijk of gepresenteerde kostendekkingscijfers begroot of gerealiseerd zijn

Kostdek leges MACRO realisatie

Markeert deel waar de gerealiseerde kostendekking van de leges in zijn totaal wordt weergegeven (dus bouwleges, secretarie, etc. alle leges bij elkaar).

Kostdek leges MACRO begroot

Markeert deel waar de begrote kostendekking van de leges in zijn totaal wordt weergegeven (dus bouwleges, secretarie, etc. alle leges bij elkaar).

Kostdek leges MACRO % realisatie

Markeert het gerealiseerde kostendekkingspercentage voor de totale legesverordening (alles bij elkaar).

Kostdek leges MACRO % begroot

Markeert het begrote kostendekkingspercentage voor de totale legesverordening (alles bij elkaar).

Kostdek leges MACRO % verschil

Gebruik deze code als er verschil is tussen de begrote en het gerealiseerde kostendekkingspercentage voor de totale legesverordening (alles bij elkaar).

Kostdek leges MACRO % gelijk

Gebruik deze code als er het begrote en het gerealiseerde kostendekkingspercentage gelijk is (de totale legesverordening (alles bij elkaar)).

Kostdek leges MACRO verklaring

Gebruik deze code als er een tekstuele verklaring wordt gegeven voor het verschil tussen begrote en gerealiseerde kostendekking op macroniveau

Kostdek leges HFST

Gebruik deze markering als de kostendekking van de leges per hoofdstuk van de verordening wordt weergegeven.

Kostdek leges HFST niet volledig

Gebruik deze markering als de kostendekking voor per hoofdstuk wordt gegeven maar niet alle hoofdstukken

Kostdek leges HFST % realisatie

Gebruik deze markering als er per hoofdstuk gerealiseerde percentages worden gegeven

Kostdek leges HFST % begroot

Gebruik deze markering als er per hoofdstuk begrote percentages worden gegeven

Kostdek leges HFST overhead realisatie

Gebruik deze markering als er per hoofdstuk gerealiseerde overheadkosten worden gegeven

Kostdek leges HFST overhead begroot

Gebruik deze markering als er per hoofdstuk begrote overheadkosten worden gegeven

Kostdek leges HFST baten realisatie

Gebruik deze markering als er per hoofdstuk gerealiseerde baten worden gegeven

Kostdek leges HFST baten begroot

Gebruik deze markering als er per hoofdstuk begrote baten worden gegeven

Kostdek leges HFST kruissubsidiering

Gebruik deze markering als er iets over de kruissubsidiering tussen hoofdstukken worden aangegeven

Kostdek leges HFST lasten realisatie

Gebruik deze markering als er per hoofdstuk gerealiseerde lasten worden gegeven

Kostdek leges HFST lasten begroot

Gebruik deze markering als er per hoofdstuk begrote baten worden gegeven

Kostdek leges BurgerZ begr of real?

Er worden gegevens opgenomen over de kostendekking van de leges burgerzaken/secretarie (titel 1), maar het is niet duidelijk of dit de begrote of gerealiseerde cijfers zijn

Kostdek leges BurgerZ % realisatie

Markeert het in 2021 gerealiseerde kostendekkingspercentage ten aanzien van de leges burgerzaken/secretarie (titel 1)

Kostdek leges BurgerZ % begroot

Markeert het in 2021 begrote kostendekkingspercentage ten aanzien van de leges burgerzaken/secretarie (titel 1)

Kostdek leges BurgerZ % verschil

Gebruik deze code als er WEL verschil is tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges burgerzaken/secretarie (titel 1).

Kostdek leges BurgerZ % gelijk

Gebruik deze code als er GEEN verschil is tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges burgerzaken/secretarie (titel 1).

Kostdek leges BurgerZ overhead realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de gerealiseerde toegerekende overhead van de burgerzaken/secretarie (titel 1)

Kostdek leges BurgerZ overhead begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de begrote toegerekende overhead van de burgerzaken/secretarie (titel 1)

Kostdek leges BurgerZ baten realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 gerealiseerde baten/opbrengst van de burgerzaken/secretarie (titel 1)

Kostdek leges BurgerZ baten begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 begrote baten/opbrengst van de burgerzaken/secretarie (titel 1)

Kostdek leges Burgerz kruissubsidiering

Markeert deel dat iets zegt over kruissubsidiëring binnen titel 1, burgerzaken.

Kostdek leges BurgerZ lasten realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 gerealiseerde lasten/kosten van de burgerzaken/secretarie (titel 1)

Kostdek leges BurgerZ lasten begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 begrote lasten/kosten van de burgerzaken/secretarie (titel 1)

Kostdek leges BurgerZ verklaring

Gebruik deze code als er een verklaring wordt gegeven voor het tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges burgerzaken/ secretarie (titel 1).

Kostdek leges EurDienst begr of real?

Er worden gegevens opgenomen over de kostendekking van de leges Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3), maar het is niet duidelijk of dit de begrote of gerealiseerde cijfers zijn

Kostdek leges EurDienst % realisatie

Markeert het in 2021 gerealiseerde kostendekkingspercentage ten aanzien van de leges Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3)

Kostdek leges EurDienst % begroot

Markeert het in 2021 begrote kostendekkingspercentage ten aanzien van de leges Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3)

Kostdek leges EurDienst % verschil

Gebruik deze code als er WEL verschil is tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3).

Kostdek leges EurDienst % gelijk

Gebruik deze code als er GEEN verschil is tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3).

Kostdek leges EurDienst overhead realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de gerealiseerde toegerekende overhead van de Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3)

Kostdek leges EurDienst overhead begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de begrote toegerekende overhead van de Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3)

Kostdek leges EurDienst baten realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 gerealiseerde baten/opbrengst van de Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3)

Kostdek leges EurDienst baten begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 begrote baten/opbrengst van de Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3)

Kostdek leges EurDienst kruissubsidiëring

Markeert deel dat iets zegt over kruissubsidiëring binnen titel 3, Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca).

Kostdek leges EurDienst lasten realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 gerealiseerde lasten/kosten van de Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3)

Kostdek leges EurDienst lasten begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 begrote lasten/kosten van de Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3)

Kostdek leges EurDienst verklaring

Gebruik deze code als er een verklaring wordt gegeven voor het tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges Europese dienstverlening (vergunningen ed., horeca) (titel 3).

Kostdek leges OmgVerg begr of real?

Er worden gegevens opgenomen over de kostendekking van de leges omgevingsvergunning (titel 2), maar het is niet duidelijk of dit de begrote of gerealiseerde cijfers zijn

Kostdek leges OmgVerg % realisatie

Markeert het in 2021 gerealiseerde kostendekkingspercentage ten aanzien van de leges Omgevingsvergunning (titel 2)

Kostdek leges OmgVerg % begroot

Markeert het in 2021 begrote kostendekkingspercentage ten aanzien van de leges Omgevingsvergunning (titel 2)

Kostdek leges OmgVerg % verschil

Gebruik deze code als er WEL verschil is tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges Omgevingsvergunning (titel 2) expliciet wordt weergegeven.

Kostdek leges OmgVerg % gelijk

Gebruik deze code als er GEEN verschil is tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges Omgevingsvergunning (titel 2) expliciet wordt weergegeven.

Kostdek leges OmgVerg overhead realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de gerealiseerde toegerekende overhead van de Omgevingsvergunning (titel 2)

Kostdek leges OmgVerg overhead begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de begrote toegerekende overhead van de Omgevingsvergunning (titel 2)

Kostdek leges OmgVerg baten realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 gerealiseerde baten/opbrengst van de Omgevingsvergunning (titel 2)

Kostdek leges OmgVerg baten begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 begrote baten/opbrengst van de Omgevingsvergunning (titel 2)

Kostdek leges OmgVerg kruissubsidiering

Markeert deel dat iets zegt over kruissubsidiëring binnen titel 2, Omgevingsvergunning.

Kostdek leges OmgVerg lasten realisatie

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 gerealiseerde lasten/kosten van de Omgevingsvergunning (titel 2)

Kostdek leges OmgVerg lasten begroot

Markeert deel dat informatie geeft over de in 2021 begrote lasten/kosten van de Omgevingsvergunning (titel 2)

Kostdek leges OmgVerg verklaring

Gebruik deze code als er een verklaring wordt gegeven voor het tussen de begrote en geraamde kostendekking ten aanzien van de leges Omgevingsvergunning (titel 2).

Kostdek leges overig

Gebruik deze markering als er iets is dat de gemeente meldt over de leges dat opvalt en waarvoor geen andere markering beschikbaar is.

Kostendekking afvalstoffenheffing

Voor de afvalstoffenheffing, rioolheffing en enkele andere heffingen geldt ook dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. Gemeenten moeten hier inzicht in geven in de paragraaf lokale heffingen. Hieronder staan de codes voor de afvalstoffenheffing. Voor andere heffingen vervang je ASH. Kostendek ASH baten realisatie wordt dus Kostendek RH baten realisatie als het gaat over rioolheffing

De volgende afkortingen zijn gebruikt in de codes

ASH = afvalstoffenheffing

RH = rioolheffing

Graf = Grafrechten/ lijkbezorging

Kostdek ASH begr of real?

Er worden gegevens opgenomen over de kostendekking van de afvalstoffenheffing, maar het is niet duidelijk of dit de begrote of gerealiseerde cijfers zijn

Kostdek ASH baten realisatie

Markeert dat bij het kostendekkingspercentage de gerealiseerde totale baten/opbrengsten uit de afvalstoffenheffing worden weergegeven in 2021

Kostdek ASH baten begroot

Markeert deel waar de totale in 2021 begrote baten/opbrengst afvalstoffenheffing worden weergegeven

Kostdek ASH lasten realisatie

Markeert dat bij het kostendekkingspercentage de gerealiseerde totale lasten/ kosten met betrekking tot afvalverwerking en afvalinzameling in 2022 worden weergegeven.

Kostdek ASH lasten begroot

Markeert deel waar de totale in 2021 begrote lasten/ kosten afvalverwerking en afvalinzameling worden weergegeven

Kostdek ASH % realisatie

Markeert het in 2021 gerealiseerde kostendekkingspercentage afvalstoffenheffing

Kostdek ASH % begroot

Markeert het in 2021 begrote kostendekkingspercentage afvalstoffenheffing

Kostdek ASH % verschil

Er is verschil tussen begroot en gerealiseerde kostendekking

Kostdek ASH % gelijk

De begrote en gerealiseerde kostendekking van de afvalstoffenheffing zijn gelijk

Kostdek ASH overhead realisatie

Markeert de gerealiseerde overheadkosten die worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Kostdek ASH overhead begroot

Markeert de begrote overheadkosten die worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Kostdek ASH verklaring

Er wordt een verklaring gegeven voor het verschil tussen begrote en gerealiseerde kostendekking afvalstoffenheffing

Kostdek ASH overig

Gebruik deze markering als er iets is dat de gemeente meldt over de kostendekking van de afvalstoffenheffing dat opvalt en waarvoor geen andere markering beschikbaar is.

Lokale lastendruk

De gemeente geeft via dit onderdeel inzicht in de lokale lastendruk in vergelijking tot andere vergelijkbare gemeenten. De woonlasten omvatten het totaal van de gemiddelde aanslag onroerendezaakbelasting eigenaar woningen (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens.

Lastdruk vergelijking

Gebruik deze markering als de lastendruk in 2021 wordt vergeleken met die in andere gemeenten.

Lastdruk ranglijst

Gebruik deze markering als de gemeentelijke woonlasten in 2021 in de gemeente op één of andere manier gerangschikt wordt t.o.v. de andere gemeenten, hetzij met een expliciet nummer, hetzij door de gemeente bijvoorbeeld via de benchmark figuren van COELO te rangschikken.

Lastdruk meerjaars

Gebruik deze markering als de ontwikkeling van de lastendruk in meerdere jaren wordt weergegeven (incl. 2021).

Lastdruk soort huishouden

Gebruik deze markering als de lastendruk in 2021 wordt weergegeven er een onderscheid wordt gemaakt naar verschillende huishoudens, of dat nu één- of meerpersoons is of koop vs huurwoning

Lastdruk opsplitsing

Markering als de afzonderlijke onderdelen (ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing) wordt weergegeven

Lastdruk bedrijven

Gebruik deze markering als de lastendruk van bedrijven wordt geduid.

Lastdruk overig

Markeer delen die andere informatie geven over de lastendruk, bijvoorbeeld de tarieven van de belastingen en heffingen in de afgelopen jaren of in andere gemeenten.

Inkomsten/opbrengsten algemeen

Ink ALG overzicht

Markeert deel waar de inkomsten/ opbrengsten bij elkaar staan, bijvoorbeeld in een tabel.

Ink ALG gesplitst

Gebruik deze markering als de gemeente de inkomsten/ opbrengsten van belastingen en heffingen verspreid door de paragraaf weergeeft. Alleen gebruiken als er geen overzicht wordt gegeven!

Ink ALG onvolledig

Gebruik deze markering als er wel een overzicht is van inkomsten/ opbrengsten, maar deze duidelijk geen volledig overzicht geeft van alle belastingen en heffingen (omdat bijvoorbeeld alleen de ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing worden weergegeven).

Ink r ALG realisatie

Realisatiecijfers 2021 worden weergegeven

Ink ALG begroot

Begrotingscijfers 2021 worden weergegeven

Ink ALG bijgesteld

Tussen begroting en realisatie kan nog een bijstelling plaatsvinden. Dat zijn dus inkomsten die ook op begrotingsbasis zijn (verwachte inkomsten), maar die niet gelijk zijn aan wat er in de begroting stond. Gebruik deze markering als er bijgestelde inkomsten zijn opgenomen.

Ink ALG verschil expliciet

Verskil tussen begroting en realisatie in 2021 wordt expliciet weergegeven

Ink ALG belast vs retr

Markeert het als er een opsplitsing wordt gemaakt tussen belastingen en retributies in een overzicht van inkomsten/opbrengsten

Ink ALG meerjaars

Markeert het wanneer de ontwikkeling van de inkomsten/opbrengsten voor meerdere jaren wordt gegeven

Ink ALG overig

Markeer onderdelen die iets anders weergeven dan met bestaande codes kan worden weergegeven.

Inkomsten/ opbrengsten per belasting heffing

Tot hier gaat het over de inkomsten in het algemeen. Daarnaast moet er nog specifiek naar een aantal belastingen en heffingen worden gekeken. De codes worden gegeven voor de ozb. Voor de andere belastingen en heffingen vervang je ozb door een van onderstaande:

ASH = afvalstoffenheffing

*RH = rioolheffing
Hond = hondenbelasting
Toer = toeristenbelasting/ watertoeristenbelasting
Park = parkeerbelasting
Graf = Grafrechten/ lijkbezorging
Leges = leges*

Ink ozb gelijk

Begrote en gerealiseerde opbrengst ozb is gelijk

Ink ozb verschil

Begrote en gerealiseerde opbrengst ozb verschilt

Ink ozb verklaring

Er wordt een verklaring gegeven voor het verschil tussen de begrote of bijgestelde ozb-opbrengst en de gerealiseerde ozb-opbrengst

Mutatie voorzieningen

Als de gerealiseerde kostendekking van een bestemmingsheffing afwijkt van de begrote kostendekking moet de gemeente ofwel een overschot opvangen, ofwel een tekort aanvullen. Dit wordt vaak gedaan via voorzieningen of reserves.

Voorziening incidenteel melden

De paragraaf bevat informatie over de mutatie van voorzieningen en reserves als gevolg van de kostendekking van bestemmingsheffingen, maar dit wordt niet consequent bij iedere bestemmingsheffing weergegeven.

Voorziening structureel melden

Bij de kostendekkingsoverzichten van bestemmingsheffingen wordt consequent gemeld wat de mutatie van de voorziening of reserve is, ook bijvoorbeeld als dit gelijk blijft.

Voorziening geen

De gemeente geeft aan geen reserves of voorzieningen te hebben voor wat betreft de kostendekking, tekorten of overschotten worden ten laste gebracht van de jaarrekening (via algemene middelen)

Voorziening anders

Er wordt wel iets gemeld over de rol van voorzieningen of reserves bij bestemmingsheffingen, maar bovenstaande codes kunnen niet worden gebruikt

Kwijtschelding

De gemeente beschrijft in dit onderdeel voor welke lokale heffingen kwijtschelding mogelijk is en op welke voorwaarden in wetgeving of verordeningen deze kwijtschelding gebaseerd wordt.

Kws aantal gerealiseerd

Gebruik deze code als wordt aangegeven hoeveel aanslagen zijn kwijtgescholden volgens de realisatiecijfers.

Kws aantal begroot

Gebruik deze code als wordt aangegeven hoeveel aanslagen zijn kwijtgescholden volgens de begroting.

Kws bedrag gerealiseerd

Gebruik deze code als wordt weergegeven welk totaal bedrag is kwijtgescholden volgens de realisatiecijfers. Hier wordt niet het bedrag per huishouden bedoeld, maar het totale bedrag/ de totale bedragen in de gemeente.

Kws bedrag begroot

Gebruik deze code als wordt weergegeven welk totaal bedrag is kwijtgescholden volgens de begrotingscijfers. Hier wordt niet het bedrag per huishouden bedoeld, maar het totale bedrag/ de totale bedragen in de gemeente.

Kws meerjaars

Markeert deel waarin ontwikkeling rondom het kwijtscheldingsbeleid voor meerdere jaren wordt weergegeven. Bijvoorbeeld een tabel waarin het aantal kwijtscheldingen staat in 2019, 2020 en 2021 jaren of het totale bedrag dat in die jaren wordt kwijtscholden.

Kws norm

Markeert de tekst waar de kwijtscheldingsnorm expliciet wordt genoemd.

Kws Verklaring verschil

Er staat een verklaring waarom het bedrag/ aantal kwijtscheldingen anders uitvalt dan begroot

Kws verwijzing

Gebruik deze code als er voor het kwijtscheldingsbeleid wordt verwezen naar een ander document van de gemeente.

Kws waarvan

Markeert de tekst voor welke belastingen en heffingen kwijtschelding wordt verleend. Alleen gebruiken als deze expliciet worden genoemd. Dat is in ieder geval de afvalstoffenheffing (die wordt betaald door huurders).

Kws wetgeving

Gebruik deze code als er wordt aangegeven op welke wetgeving de kwijtschelding wordt gebaseerd.

Kws overig

Markeer tekst hiermee als het over kwijtschelding gaat, opvalt en eerdere codes niet van toepassing zijn.

Overig

Niet verplicht

Markeert onderdelen die niet verplicht zijn. Bijvoorbeeld een overzicht hoe de opbrengsten gekoppeld zijn aan de rest van de begroting (de programma's).

Help

Er staan vermoedelijk dingen in de paragraaf lokale heffingen waarvan onduidelijk is of je er iets mee moet. Deze code markeert de tekst waarvan niet duidelijk is wat je ermee moet. Schrijf eventueel in het logboek wat er onduidelijk is.

Bijlage 2 Toelichting methode

Zoals aangegeven in paragraaf 1.4 hebben we voor het onderzoek de paragraaf lokale heffingen van een steekproef van gemeenten gecodeerd. Hiervoor hebben we het programma Atlas.ti gebruikt. In deze bijlage lichten we de methode en het programma uitgebreider toe.

In bijlage 1 is weergegeven welke codes zijn gebruikt. Deze codes zijn in eerste instantie gebaseerd op het BBV en de notitie lokale heffingen van de commissie BBV uit 2021. Een deel van de codes is toegevoegd op basis van het onderzoek naar de paragraaf lokale heffingen in begrotingen dat we in 2021 hebben uitgevoerd. Met de codes willen we

1. Kunnen tellen hoeveel gemeenten bepaalde gegevens opnemen in de paragraaf.
2. Goede voorbeelden terug kunnen vinden.

Dit kan via het programma Atlas.ti. Hiervoor moeten eerst alle paragrafen lokale heffingen van gemeenten in de steekproef worden doorgenomen. Iedere paragraaf wordt in het programma gezet en doorgenomen. Wanneer een deel van de paragraaf relevante informatie bevat dan wordt deze voorzien van een code.

Coderen

In afbeelding 13 is bijvoorbeeld een screenshot van een klein deel van de paragraaf lokale heffingen van de gemeente Terneuzen opgenomen zoals dit wordt weergegeven in het programma atlas.ti.

Abbeelding 13 Screenshot programma Atlas.ti met een deel van de paragraaf lokale heffingen van gemeente Terneuzen

Inkomsten van de lokale heffingen
In de onderstaande tabel zijn opbrengsten weergegeven van de lokale heffingen. Dit voor de jaren 2019 (gerealiseerd), prognose 2020 en 2021.

bedragen x C 1.000	werkelijke opbrengst 2019	geraamde opbrengst 2020*	geraamde opbrengst 2021
Via Sabewa Zeeland			
Onroerende-zaakbelastingen	17.552	18.001	18.093
Afvalstoffenheffing	7.473	7.607	7.855
Rioolheffing	4.966	5.382	5.324
Forensenbelasting	262	303	267
Toeristenbelasting	195	191	435
Hondenbelasting	373	384	380
BIZ	63	61	61
Subtotaal Sabewa Zeeland	30.885	31.929	32.416
Kwijtscheldingen	-310	-341	-318
Subtotaal Sabewa Zeeland incl. kwijtschelding	30.575	31.589	32.099
Precariobelasting	572	580	580
Parkeerbelasting/-heffing	1.057	1.088	1.110
Markt- en standplaatsgelden	37	54	45
Lijkbezorgingsrechten	592	565	571
Bedrijfsafval	518	519	519
Reinigingsrechten	0	6	0
Leges	4.303	2.474	1.840
Subtotaal	7.079	5.287	4.665
Totaal opbrengst lokale heffingen	37.654	36.875	36.764

* Dit zijn de geraamde opbrengsten van 2020 (na wijzigingen).

Onroerende-zaakbelasting (OZB)
De onroerende-zaakbelastingen (OZB) vormen de belangrijkste lokale heffing van de gemeente. Het karakter van deze heffing is dat het een algemene belasting is. De opbrengsten vormen een algemeen dekkingsmiddel voor uitgaven.

Wij heffen OZB van eigenaren van woningen, eigenaren van niet woningen en gebruikers van niet woningen. De tarieven verhogen we in 2021 met 2,0%, waarbij de waardeontwikkeling van de woningen en niet-woningen gecorrigeerd wordt op het tarief. In de onderstaande tabel geven wij de waardeontwikkeling van de woningen en niet woningen weer, zoals Sabewa Zeeland heeft prognosticeerd. Het tarief van de onroerende-zaakbelastingen is een percentage van de

Het bovenste deel van de afbeelding bevat een overzicht van de inkomsten. Omdat we willen nagaan hoeveel gemeenten hier een overzicht over opnemen, is hier een code voor (afbeelding 14).

Abbeelding 14 Screenshot Atlas.ti met een deel van de paragraaf lokale heffingen van gemeente Terneuzen inclusief een code

Inkomsten van de lokale heffingen
 De onderstaande tabel zijn opbrengsten weergegeven van de lokale heffingen. Dit voor de jaren 2019 (gerealiseerd), prognose 2020 en 2021.

bedragen x € 1.000	werkelijke opbrengst 2019	geraamde opbrengst 2020*	geraamde opbrengst 2021
Via Sabewa Zeeland			
Onroerende-zaakbelastingen	17.552	18.001	18.093
Afvalstoffenheffing	7.473	7.607	7.855
Rioolheffing	4.966	5.382	5.324
Forensenbelasting	262	303	267
Toeristenbelasting	195	191	435
Hondenbelasting	373	384	380
BIZ	63	61	61
Subtotaal Sabewa Zeeland	30.885	31.929	32.416
Kwijtscheldingen	-310	-341	-318
Subtotaal Sabewa Zeeland incl. kwijtschelding	30.575	31.589	32.099
Precariobelasting	572	580	580
Parkeerbelasting/-heffing	1.057	1.088	1.110
Markt- en standplaatsgelden	37	54	45
Lijkbezorgingsrechten	592	565	571
Bedrijfsafval	518	519	519
Reinigingsrechten	0	6	0
Leges	4.303	2.474	1.840
Subtotaal	7.079	5.287	4.665
Totaal opbrengst lokale heffingen	37.654	36.875	36.764

* Dit zijn de geraamde opbrengsten van 2020 (na wijzigingen).

Onroerende-zaakbelasting (OZB)
 De onroerende-zaakbelastingen (OZB) vormen de belangrijkste lokale heffing van de gemeente. Het karakter van deze heffing is dat het een algemene belasting is. De opbrengsten vormen een

De inkomsten worden weergegeven voor meerdere jaren en er worden realisatiecijfers weergegeven. Ook daar zijn codes voor. Daarnaast maakt deze gemeente hier onderscheid tussen belastingen die worden geïnd door een samenwerkingsverband (Sabewa Zeeland) en belastingen die de gemeente zelf int. Hier is geen code voor, maar het is wel opvallend. Daarom voegen we naast 'inkomsten meerjaars' en 'inkomsten realisatie' ook de code 'inkomsten overig' toe (zie afbeelding 15)

Afbeelding 15 Screenshot Atlas.ti met een deel van de paragraaf lokale heffingen van gemeente Terneuzen met meerdere codes over inkomsten

Vivo Coding & Code ▾ Link ▾ Cloud List Document
 Coding Quotation Margin Entities Explore & Analyze Document

D 12: Terneuzen -begroting

Inkomsten van de lokale heffingen
 Op de onderstaande tabel zijn opbrengsten weergegeven van de lokale heffingen. Dit voor de jaren 2019 (gerealiseerd), prognose 2020 en 2021.

bedragen x € 1.000	werkelijke opbrengst 2019	geraamde opbrengst 2020*	geraamde opbrengst 2021
Via Sabewa Zeeland			
Onroerende-zaakbelastingen	17.552	18.001	18.093
Afvalstoffenheffing	7.473	7.607	7.855
Rioolheffing	4.966	5.382	5.324
Forensenbelasting	262	303	267
Toeristenbelasting	195	191	435
Hondenbelasting	373	384	380
BIZ	63	61	61
Subtotaal Sabewa Zeeland	30.885	31.929	32.416
Kwijtscheldingen	-310	-341	-318
Subtotaal Sabewa Zeeland incl. kwijtschelding	30.575	31.589	32.099
Precariobelasting	572	580	580
Parkeerbelasting/-heffing	1.057	1.088	1.110
Markt- en standplaatsgelden	37	54	45
Lijkbezorgingsrechten	592	565	571
Bedrijfsafval	518	519	519
Reinigingsrechten	0	6	0
Leges	4.303	2.474	1.840
Subtotaal	7.079	5.287	4.665
Totaal opbrengst lokale heffingen	37.654	36.875	36.764

* Dit zijn de geraamde opbrengsten van 2020 (na wijzigingen).

Onroerende-zaakbelasting (OZB)
 De onroerende-zaakbelastingen (OZB) vormen de belangrijkste lokale heffing van de gemeente. Het karakter van deze heffing is dat het een algemene belasting is. De opbrengsten vormen een algemeen dekkingsmiddel voor uitgaven.

Wij heffen OZB van eigenaren van woningen, eigenaren van niet woningen en gebruikers van niet woningen. De tarieven verhogen we in 2021 met 2,0%, waarbij de waardeontwikkeling van de woningen en niet-woningen gecorrigeerd wordt op het tarief. In de onderstaande tabel geven wij de waardeontwikkeling van de woningen en niet woningen weer, zoals Sabewa Zeeland heeft geprognosticeerd. Het tarief van de onroerende-zaakbelastingen is een percentage van de

Op deze wijze wordt de rest van de paragraaf ook gecodeerd (afbeelding16)

Abbeelding 16 Screenshot Atlas.ti met een deel van de paragraaf lokale heffingen van gemeente Terneuzen met meerdere codes

Inkomsten van de lokale heffingen
In de onderstaande tabel zijn opbrengsten weergegeven van de lokale heffingen. Dit voor de jaren 2019 (gerealiseerd), prognose 2020 en 2021.

bedragen x € 1.000	werkelijke opbrengst 2019	geraamde opbrengst 2020*	geraamde opbrengst 2021
Via Sabewa Zeeland			
Onroerende-zaakbelastingen	17.552	18.001	18.093
Afstalstoffenheffing	7.473	7.607	7.855
Rioolheffing	4.966	5.382	5.324
Forensenbelasting	262	303	267
Toeristenbelasting	195	191	435
Hondenbelasting	373	384	380
BIZ	63	61	61
Subtotaal Sabewa Zeeland	30.885	31.929	32.416
Kwijtscheldingen	-310	-341	-318
Subtotaal Sabewa Zeeland incl. kwijtschelding	30.575	31.589	32.099
Precariobelasting	572	580	580
Parkeerbelasting/-heffing	1.057	1.088	1.110
Markt- en standplaatsgelden	37	54	45
Lijkbezorgingsrechten	592	565	571
Bedrijfsafval	518	519	519
Reinigingsrechten	0	6	0
Leges	4.303	2.474	1.840
Subtotaal	7.079	5.287	4.665
Totaal opbrengst lokale heffingen	37.654	36.875	36.764

* Dit zijn de geraamde opbrengsten van 2020 (na wijzigingen).

Onroerende-zaakbelasting (OZB)
De onroerende-zaakbelastingen (OZB) vormen de belangrijkste lokale heffing van de gemeente. Het karakter van deze heffing is dat het een algemene belasting is. De opbrengsten vormen een algemeen dekkingsmiddel voor uitgaven.

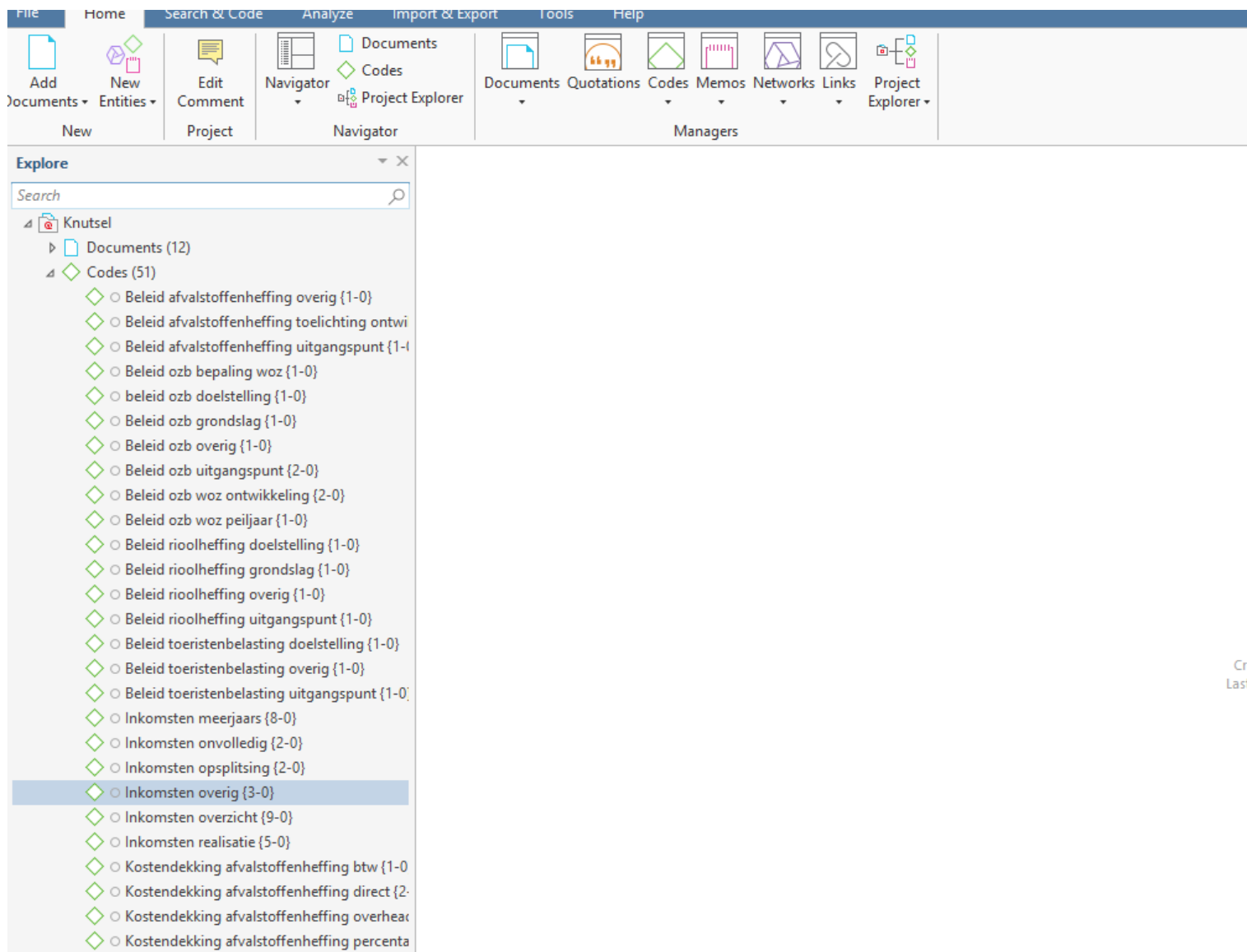
Wij heffen OZB van eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De tarieven verhogen we in 2021 met 2,0%, waarbij de waardeontwikkeling van de woningen en niet-woningen gecorrigeerd wordt op het tarief. In de onderstaande tabel geven wij de waardeontwikkeling van de woningen en niet-woningen weer, zoals Sabewa Zeeland heeft geprognosticeerd. Het tarief van de onroerende-zaakbelastingen is een percentage van de vastgestelde WOZ-waarde van de aangeslagen objecten. Voor de WOZ-waarde 2021 geldt als waardepeildatum 1 januari 2020.

Analyse

Voor een groot aantal codes geldt dat we simpelweg willen weten bij hoeveel gemeenten deze is gebruikt. Dat kan eenvoudig door het programma een excel bestand te laten maken met per kolom een code en per rij een gemeente (of andersom).

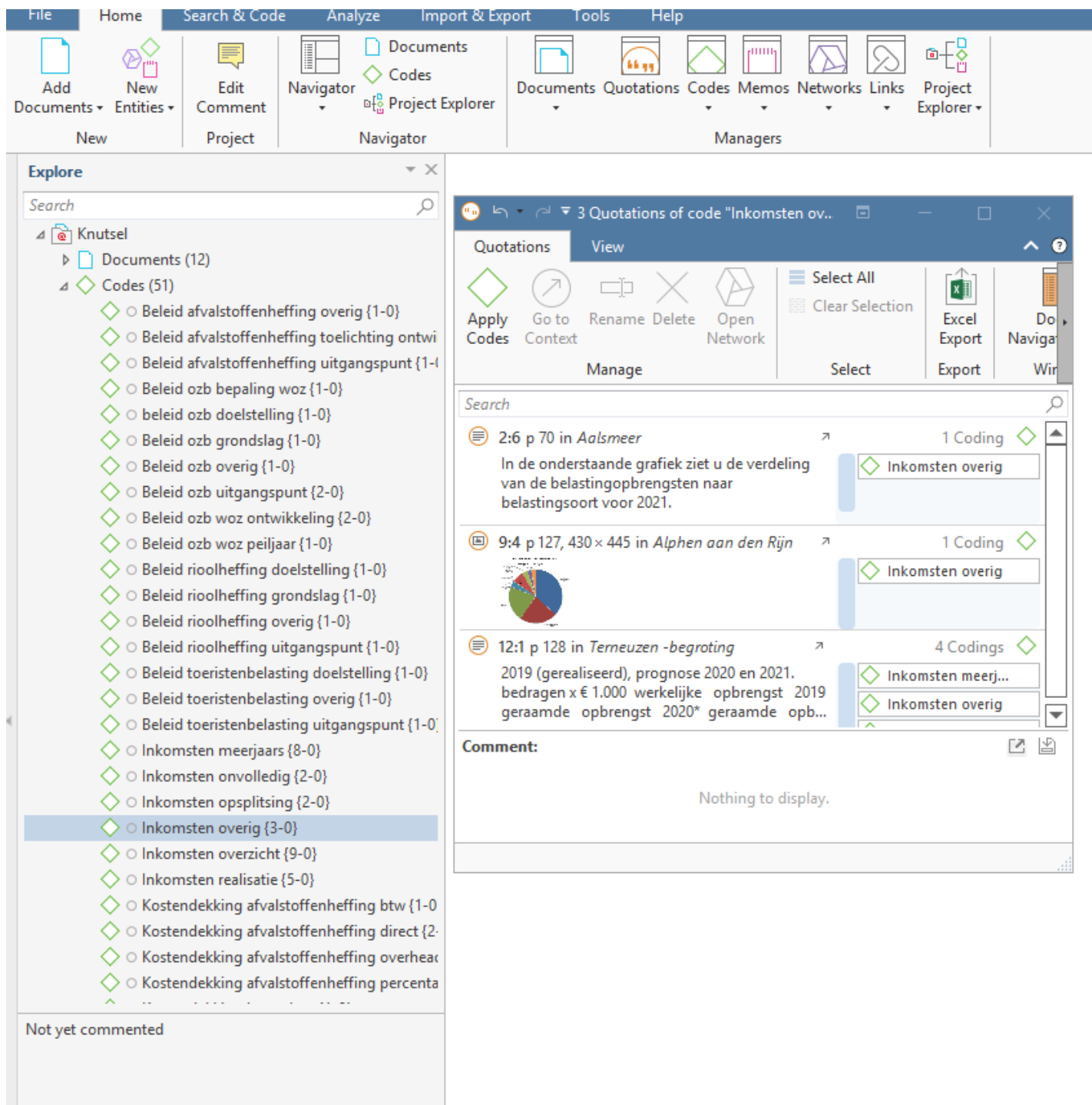
Voor een klein deel van de codes geldt dat we deze gebruiken omdat de informatie later terug willen vinden bijvoorbeeld om na te gaan of het een aansprekend voorbeeld is. In afbeelding 17 is de code 'inkomsten overig' toegevoegd omdat het ons opviel dat deze gemeente een onderscheid maakt tussen belastingen die de gemeente zelf int en belastingen die het samenwerkingsverband int. Het is in Atlas.ti mogelijk om na te gaan of en waar deze (of een andere code) is gebruikt in alle gecodeerde paragrafen. Hiervoor selecteren we de code uit een lijst met codes (zie afbeelding 28)

Afbeelding 17 Code achteraf terugzoeken in document: document geopend: code selecteren

Door te dubbelklikken op de code verschijnt een lijst met documenten (in dit onderzoek paragrafen) waar de code is gebruikt.

Afbeelding 18 Code achteraf terugzoeken in document: lijst met documenten

Door vervolgens op een document te klikken wordt deze geopend op de plek waar de code is aangebracht (19 afbeelding).

Afbeelding 19 Code achteraf terugzoeken in document: document geopend

The screenshot shows a document viewer interface with a pie chart and a search window. The pie chart, titled "Belastingopbrengsten begroting 2021", displays the following data:

Belastingsoort	Percentage
Onroerende zaakbelastingen	36,84%
Afvalstoffenheffing	22,75%
Rioolheffing	21,06%
Precariobelastingen	7,15%
Parkeerbelastingen	3,16%
Leges burgerzaken	2,54%
Leges bouwvergunningen	3,35%
Begravenisrechten	2,17%
Marktgedelen	0,25%
Handenbelasting	0,54%
Roerende zaakbelasting	0,01%
Toeristenbelasting	0,17%

The search window shows results for "Inkomsten overig" with the following entries:

- 2:6 p 70 in *Aalsmeer*: In de onderstaande grafiek ziet u de verdeling van de belastingopbrengsten naar belastingsoort voor 2021. (1 Coding)
- 9:4 p 127, 430 x 445 in *Alphen aan den Rijn*: (1 Coding)
- 12:1 p 128 in *Terneuzen -begroting*: 2019 (gerealiseerd), prognose 2020 en 2021. bedragen x € 1.000 werkelijke opbrengst 2019 geraamde opbrengst 2020* geraamde opb... (4 Codings)

Kwijtschelding
 De gemeente verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing. De kwijtscheldingsnorm is 100% van de bijstandsnorm (=wettelijk maximum).

Bijlage 3 Overzicht voorbeelden

In dit rapport staan veel voorbeelden hoe gemeenten informatie presenteren in de paragraaf lokale heffingen. We zetten deze informatie hier op een rij aangevuld met enkele andere voorbeelden.

Algemeen

Gemeenten beginnen een paragraaf lokale heffingen in de jaarrekening, net als in de begroting,⁴⁴ vaak met een uitleg wat het verschil is tussen belastingen enerzijds en alle kostendekkende heffingen die de gemeente kan onderscheiden (onder meer bestemmingsheffingen, rechten, retributies) anderzijds. Dit kan door in één zin waarin wordt uitgelegd dat de inkomsten uit belastingen vrij besteedbaar zijn en de inkomsten uit de kostendekkende heffingen niet. Er zijn ook gemeenten die daarnaast aangeven wat de gemeente heft. Afbeelding 20 en afbeelding 21 geven een voorbeeld.

Afbeelding 20 Voorbeeld hoe een gemeente via tekst onderscheid tussen belastingen en kostendekkende heffingen weergeeft

Belastingen

De gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente. Deze inkomsten zetten we in om de algemene kosten van de gemeente te dekken. Gemeente Drimmelen heft de volgende belastingen:

- Onroerende zaakbelastingen
- Precariobelasting
- Toeristenbelasting

De opbrengst van de toeristenbelasting besteden we in de gemeente Drimmelen aan het verbeteren van toeristische en recreatieve voorzieningen.

Rechten

Rechten worden geheven voor een geleverde of een bewezen dienst. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. Onze gemeente heft de volgende rechten:

- Afvalstoffenheffing
- Rioolheffing
- Begraafrechten
- Leges
- Marktgeld

De verschillende lokale heffingen worden hierna toegelicht.

Bron: Drimmelen, Jaarstukken 2021, blz. 130

⁴⁴ Zie C.Hoeben, 2022, *Onderzoek paragraaf lokale heffingen in gemeentelijke begrotingen*, COELO-rapport.

Afbeelding 21 Voorbeeld hoe een gemeente met een tabel het onderscheid tussen belastingen en kostendekkende heffingen weergeeft

We heffen gebonden en ongebonden belastingen

Als gemeente zijn we beperkt in de soorten belastingen die we mogen heffen. Lokale heffingen bestaan uit twee soorten belastingen:

- **Ongebonden belastingen:** dit zijn algemene dekkingsmiddelen. Hier staat geen aanwijsbare tegenprestatie tegenover. Besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak.
- **Gebonden belastingen:** dit zijn geen algemene dekkingsmiddelen. Hier staat een aanwijsbare tegenprestatie tegenover. Denk aan leges rijbewijzen of leges afvalinzameling en -verwerking.

De kosten van onze dienstverlening berekenen we door in de tarieven, zoals vastgelegd in onze Financiële verordening Bronckhorst. Voor de inzet van ondersteunende diensten (overhead) hadden wij bij de gebonden heffingen een opslagpercentage van 69% op de ingezette arbeidsuren meegenomen. Dit blijkt in werkelijkheid 67% te zijn.

We heffen de volgende gemeentelijke belastingen:

Ongebonden heffingen	Gebonden heffingen
Forensenbelasting (art. 223 Gemeentewet)	Afvalstoffenheffing (art. 15:33 Wet milieubeheer)
Onroerendezaakbelastingen (art. 220 t/m 220i Gemeentewet)	Begraafrechten (art. 229 Gemeentewet)
Reclamebelasting (art. 227 Gemeentewet)	Rioolheffing (art. 228a Gemeentewet)
Toeristenbelasting (art. 224 Gemeentewet)	Leges en rechten (art. 229 Gemeentewet)

De opbrengsten van de gebonden belastingen vallen in (deel)programma's. De opbrengsten van ongebonden belastingen vallen in de algemene dekkingsmiddelen.

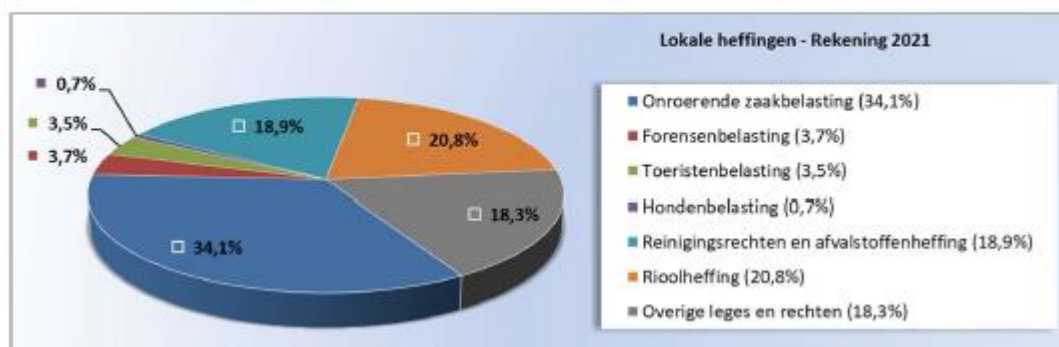
Bron: Bronckhorst, Jaarstukken 2021, blz. 89

Inkomsten

Gemeenten moeten in de paragraaf lokale heffingen informatie opnemen over de gerealiseerde inkomsten uit belastingen en heffingen. Dit kan met een tabel, met een figuur, of beide. Het voordeel van een tabel is dat er veel gegevens kunnen worden gepresenteerd en dat de bedragen zichtbaar zijn. Het voordeel van een figuur is dat informatie eenvoudiger in één oogopslag te zien is (zie afbeelding 22).

Afbeelding 22 Voorbeeld hoe een gemeente laat zien hoe groot het aandeel van belastingen en heffingen is in de totale inkomsten uit de lokale heffingen

In onderstaande cirkeldiagram wordt het aandeel van de belastingsoorten en verschillende heffingen in het totaal van de gemeentelijke belastingen in beeld gebracht.

Bron: Steenwijkerland, Jaarverslag 2021, blz. 75

Afbeelding 23 laat een voorbeeld zien hoe een gemeente inkomsten weergeeft in een tabel. In dit geval is ervoor gekozen om niet alleen de gerealiseerde inkomsten voor het begrotingsjaar 2021, maar ook begrote inkomsten en de gerealiseerde inkomsten in 2020. In afbeelding 24 wordt het verschil tussen begrote en gerealiseerde inkomsten expliciet weergegeven. Er wordt in beide voorbeelden een scheiding aangebracht tussen belastingen en heffingen. Dit geeft extra inzicht. De inkomsten uit belastingen is immers bestemd voor de algemene middelen. De inkomsten uit heffingen zijn niet vrij besteedbaar.

Afbeelding 23 Voorbeeld hoe een gemeente in één tabel de begrote, gewijzigd begrote en gerealiseerde inkomsten weergeeft

Inkomsten lokale heffingen	Realisatie 2020	Begroting 2021 voor wijziging	Begroting 2021 na wijziging	Realisatie 2021
Omschrijving inclusief taakveld	Baten	Baten	Baten	Baten
Niet gebonden				
OZB woningen (0.61)	-1.712.150	-1.746.062	-1.746.062	-1.790.961
OZB niet-woningen (0.62)	-578.354	-598.684	-623.684	-695.520
Precariobelasting (0.64)	-569.693	-563.577	-563.577	-569.693
Toeristenbelasting (3.4)	-61.492	-105.000	-105.000	-31.274
Hondenbelasting (0.64)	-55.834	-62.000	-62.000	-54.476
Gebonden				
Leges burgerzaken (02)	-94.737	-118.800	-124.800	-132.204
Leges vergunningen A.P.V. (1.2)	-3.228	-7.800	-7.800	-65.593
Leges verkeer, vervoer en waterstaat	-24.340	-32.300	-32.300	-79.725
Marktgeden (3.3)	-11.936	-22.325	-22.325	-15.194
Rioolheffing (7.2)	-766.068	-916.200	-879.900	-915.639
Afvalstoffenheffing (7,3)	-1.219.347	-1.205.200	-1.205.200	-1.212.566
Graf- en begraafrechten (7.5)	-13.750	-24.422	-24.422	-35.345
Leges bestemmingsplannen (8.1)	-12.650	-10.500	-25.500	-35.766
Leges omgevingsvergunning (8.3)	-356.825	-738.666	-738.666	-687.466
Leges welstandstoezicht (8.3)	-16.121	-15.000	-19.500	-27.491
Overige leges en heffingen	-4.667	-105.059	-111.059	-99.693
Totaal inkomsten	-5.501.192	-6.271.595	-7.486.601	-7.726.406

Bron: Eemnes, Jaarverslag 2021, blz. 125

Afbeelding 24 Voorbeeld hoe een gemeente in één tabel de begrote, gewijzigd begrote en gerealiseerde inkomsten weergeeft en hierbij expliciet het verschil weergeeft

bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Primitieve Begroting	Begroting na wijziging	Rekening 2021	Vershil	Rekening 2020
Belastingen					
Onroerende zaakbelasting gebruikers	1.712	1.652	1.589	- 63 N	1.590
Onroerende zaakbelasting eigenaren	9.688	9.688	9.706	18 V	9.348
Forensenbelasting	1.450	1.498	1.472	- 26 N	1.434
Toeristenbelasting	800	960	990	30 V	780
Precariobelasting	158	158	66	- 92 N	67
Totaal Belastingen	13.808	13.956	13.824	- 132 N	13.218
Heffingen					
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	6.021	6.034	6.077	43 V	5.681
Rioolheffing	5.076	5.076	5.088	12 V	5.011
Marktgeden	51	51	15	- 36 N	14
Totaal Heffingen	11.148	11.161	11.179	18 V	10.706
Leges en rechten					
Leges burgerzaken	437	437	405	- 33 N	327
Begraafplaatsrechten	497	347	433	86 V	369
Havengelden	233	233	281	47 V	271
Brug- en sluisgeden	75	75	39	- 36 N	60
Veergelden	69	69	64	- 5 N	66
Liggelden	-	-	34	34 V	104
Overige leges en rechten	1.682	2.057	2.214	157 V	1.683
Totaal Leges en rechten	2.994	3.219	3.469	250 V	2.881
Kwijtscheldingen					
Kwijtscheldingen	- 275	- 359	- 314	45 V	- 317
Totaal Kwijtscheldingen	- 275	- 359	- 314	45 V	- 317
Totaal lokale heffingen	27.675	27.977	28.157	181 V	26.488

Bron: De Fryske Marren Jaarstukken 2021, blz. 62

Er kan om uiteenlopende redenen verschil ontstaan tussen de begrote en gerealiseerde inkomsten. De paragraaf lokale heffingen leent zich ertoe om een verklaring op te nemen voor een eventueel verschil. Afbeelding 24 geeft een voorbeeld.

Afbeelding 25 Voorbeeld hoe gemeenten verschil voor verklaring begrote en gerealiseerde inkomsten in de paragraaf vermeld

Toelichting saldo jaarrekening - begroting (verschillen groter dan € 25.000)

Onroerende zaakbelastingen

De extra opbrengsten van de OZB worden voornamelijk veroorzaakt door de hogere WOZ-waarde door de niet eerder meegenomen nieuwe (deel-)objecten als gevolg van de bestandsoptimalisatie, areaaluitbreiding en een hogere marktwaardestijging.

Afvalstoffenheffing

De extra opbrengsten van de afvalstoffenheffing worden voornamelijk veroorzaakt door een inhaalslag en extra controles in het najaar. Hierdoor meer aanslagoplegging voorgaande jaren (€ 28.000) en meer aanslagen vastrecht en gebruikers in 2021 (€ 20.000). Daarnaast bleken de opbrengsten van de toegangspassen voor de ondergrondse containers niet in de begroting te zijn meegenomen (€ 26.000).

Rioolheffing

De extra opbrengsten van de rioolheffing worden voornamelijk veroorzaakt door een inhaalslag en extra controles in het najaar met als gevolg aanslagoplegging voorgaande jaren (€ 44.000) en meer aanslagen vastrecht en gebruikers in 2021, ook was er minder sprake van leegstand en is op het gebruik het effect zichtbaar van het meer thuis zijn door corona. De laatste factoren zorgden voor € 37.000 hogere opbrengsten.

Toeristenbelasting

In 2021 ontvingen we meer toeristenbelasting over 2020 dan verwacht. In 2020 zijn de verwachte opbrengsten in verband met de effecten van coronamaatregelen op basis van landelijke gegevens ingeschat. In onze gemeente zijn de negatieve gevolgen voor de landtoeristenbelasting voor een groot deel opgevangen door de watertoeristenbelasting.

Ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn er meer opbrengsten ontstaan doordat van 2019 en 2020 alsnog aangiftes zijn ingediend en de aanslagen zijn opgelegd ad € 23.000. Daarnaast vond een kleine bijstelling plaats op de verwachte inkomsten over 2021. Dit betekent afgerond € 26.000 meer opbrengsten.

Omgevingsvergunning

Economische onzekerheden door corona, gasprijzen en uitblijvende duidelijkheid over aanpak stikstofdossier lijken een remmende werking te hebben gehad op de aanvraag van vergunningen voor grotere projecten in de laatste 4 maanden van het jaar. Dit betekent niet dat projecten niet doorgaan, maar doorschuiven naar komende jaren.

Precario

In de laatst lopende juridische procedure tegen aanslagen precario vanaf 2017 is men eind 2021 tot een ambtelijke overeenkomst gekomen. Dit betekent dat de aanslagen vanaf 2017 ten laste van het resultaat 2021 zijn gebracht. Het hiervoor tot nu toe opgenomen risico is vervallen. Tegenover de afboeking van € 315.000 staat een bedrag van € 225.000 aan vervallen vorderingen op gemeente Drimmelen.

Daarnaast was er een structurele verlaging van € 5.000 naar aanleiding van een in 2021 afgerond bezwaar.

Drimmelen Jaarstukken 2021 blz. 137

Afbeelding 26 laat een ander aspect van de inkomsten zien. De gemeente geeft met een figuur weer hoe hoog de inkomsten uit verschillende bronnen zijn. Naast de eigen belastingopbrengsten zijn dit onder meer uitkeringen van het Rijk. Dit plaatst de belastingen van de gemeente in een breder perspectief.

Afbeelding 26 Voorbeeld hoe een gemeente een overzicht geeft van de totale inkomsten van de gemeente

Inkomsten van de gemeente

bedragen x € 1 miljoen

Bron: Almere, Programmarekening 2021, blz. 82

Lastendruk

Gemeenten geven in de paragraaf lokale heffingen inzicht in de hoogte van de gemeentelijke woonlasten (de som van de betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing). Afbeelding 27 en afbeelding 28 geven twee voorbeelden hoe gemeenten dit doen. In afbeelding 27 zijn de gemeentelijke woonlasten in de gemeente in meerdere jaren te zien én deze worden vergeleken met de woonlasten in andere gemeenten.

Afbeelding 27 Voorbeeld hoe een gemeente de gemeentelijke lastendruk voor meerdere jaren weergeeft, en deze vergelijkt met ander gemeenten

Woonlasten	2019	2020	2021
Onroerende zaakbelasting	€ 279	€ 288	€ 305
Afvalstoffenheffing	€ 208	€ 211	€ 260
Rioolheffing	€ 166	€ 175	€ 175
Totaal woonlasten	€ 653	€ 674	€ 740
Stijging (Absoluut)	€ 9	€ 21	€ 66
Stijging (Relatief)	1,4%	3,2%	9,8%
<i>Gemiddelde woonlasten (COELO)</i>			
Provincie Noord-Brabant	€ 714	€ 745	€ 769
Gemeenten < 25.000 inwoners	€ 784	€ 826	(*)
Gemeente Alphen-Chaam	€ 939	€ 941	€ 961
Gemeente Gilze en Rijen	€ 511	€ 598	€ 621
Gemeente Goirle	€ 726	€ 831	€ 857
Gemeente Hilvarenbeek	€ 738	€ 784	€ 804
Gemeente Zundert	€ 739	€ 880	€ 975

Bron: Baarle-Nassau, Jaarstukken 2021, blz. 70

De gemeente in afbeelding 28 laat in de paragraaf lokale heffingen ook de lastendruk zien voor meerdere jaren, maar maakt daarnaast onderscheid tussen verschillende soorten huishoudens (een- en meerpersoonshuishoudens) en tussen huishoudens met een koop- en huurwoning.

Afbeelding 28 Voorbeeld hoe een gemeente de lastendruk voor zowel huurders als huiseigenaren presenteert⁴⁵

LASTENDRUK- ONTWIKKELING VOOR HUURDERS	2019		2020		2021	
	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden
OZB	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Rioolrecht	258,00	258,00	240,00	240,00	216,00	216,00
Afvalstoffenheffing	267,00	138,00	273,00	141,00	310,20	160,20
Lastendruk	525,00	396,00	513,00	381,00	526,20	376,20
Verandering lastendruk in euro's	18,00	12,00	-12,00	-15,00	13,20	-4,80

LASTENDRUK- ONTWIKKELING VOOR HUISEIGENAREN	2019		2020		2021	
	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden	Meerpers. huishouden	Eenpersoons huishouden
OZB	433,87	433,87	433,82	433,82	454,79	454,79
Rioolrecht	258,00	258,00	240,00	240,00	216,00	216,00
Afvalstoffenheffing	267,00	138,00	273,00	141,00	310,20	160,20
Lastendruk	958,87	829,87	946,82	814,82	980,99	830,99
Verandering lastendruk in euro's	45,84	39,84	-12,06	-15,06	34,17	16,17

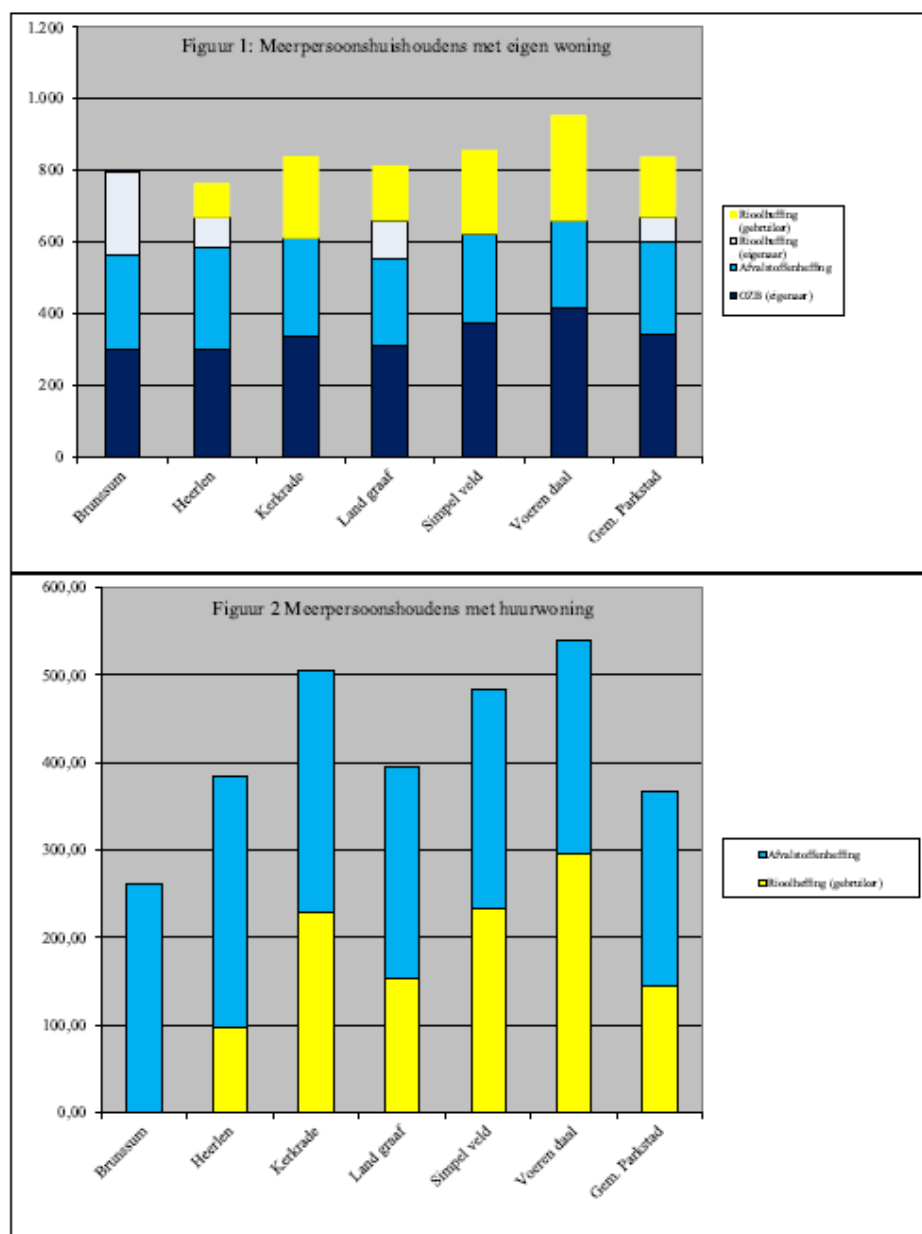
De Bilt, Gewijzigde jaarstukken 2021, 5 juli 2022, blz. 74

⁴⁵ De term rioolrecht die de gemeente hanteert is niet correct.

In beide vorige voorbeelden wordt de informatie weergegeven in een tabel. Afbeelding * geeft een voorbeeld hoe de lastendruk kan worden weergegeven als figuur.

Afbeelding 29 Voorbeeld hoe een gemeente de lastendruk voor zowel een- en meerpersoonshuishoudens presenteert in een figuur

Overzicht gemeentelijke woonlasten Parkstad Limburg gemeenten (excl. Beekdaelen) in 2021

Bron: Belastingoverzicht 2021 van de Provincie Limburg

Bron: Brunssum, Jaarstukken 2021, blz. 136.

Kwijtschelding

Een deel van de gemeente maakt inzichtelijk hoeveel aanslagen zijn kwijtgescholden of welke bedragen in totaal zijn kwijtgescholden. Afbeelding 30 en afbeelding 31 geven voorbeelden hoe zowel het aantal kwijtgescholden aanslagen als het totale kwijtgescholden bedrag voor meerdere jaren kan worden weergegeven.

Afbeelding 30 Voorbeeld hoe een gemeente begrote en gerealiseerde aantallen kwijtscheldingen en totaal kwijtgescholden bedragen weergeeft in de paragraaf lokale heffingen

Kwijtscheldingen

De ontwikkelingen met betrekking tot de aangevraagde kwijtscheldingen geven het volgende beeld:

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	2020	2021	Mutatie t.o.v. 2020
Ingediende aanvragen	888	821	-7,5%
Nog in behandeling	0	0	0,0%
Waarvan afgehandeld:			
Toegekend (geheel of gedeeltelijk)	729	722	-1,0%
Afgewezen	159	99	-37,7%

Lasten kwijtscheldingen

Het totaal aantal aanvragen tot kwijtschelding is in 2021 gedaald ten opzichte van 2020. Het aantal toegekende kwijtscheldingen is wel ongeveer gelijk gebleven.

De uitgaven aan kwijtscheldingen van de gemeentelijke belastingen en rechten geeft het volgende overzicht:

Lasten kwijtschelding	Bedragen x € 1.000			
	Realisatie 2020	Begroot 2021	Realisatie 2021	Afwijking 2021
Afvalstoffenheffing	181	201	193	-8
Rioolheffing	171	201	176	-25
Hondenbelasting	0	0	0	0
Onroerende-zaakbelasting	2	0	1	1
Totaal	354	402	371	-31

Bron: Lansingerland, Jaarstukken 2021, blz. 116-117

Afbeelding 31 Voorbeeld hoe een gemeente begrote en gerealiseerde aantallen kwijtscheldingsverzoeken en –verlening en totaal kwijtscholden bedragen weergeeft in de paragraaf lokale heffingen

Overzicht van kwijtscheldingen:

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Aantal kwijtscheldingsverzoeken (inclusief Waternet) waarvan:	3.688	3.500	3.797
Geheel toegekend	2.448	2.650	2.597
Gedeeltelijk toegekend	43	150	31
Afgewezen	980	700	666
Ingetrokken			179
Per 31 december in behandeling	217	0	324
Totaalbedrag kwijtschelding	€ 1.260.696	€ 1.443.000	€ 1.177.000
Aantal beroepschriften	14	100	0
% ongegronde beroepschriften	100%	95%	
% afgehandelde beroepschriften binnen wettelijke termijn van 8 weken	58%	100%	
Aantal herzieningen			138
% ongegrond herzieningen			23%

Bron: Hilversum, Jaarstukken 2021, blz. 136

Kostendekking leges

Van gemeenten wordt verwacht dat zij de kostendekking inzichtelijk maken in de paragraaf lokale heffingen. Voor de kostendekking geldt ook dat de gerealiseerde dekking af kan wijken van de begrote dekking. De kostendekking inzichtelijk maken is het meest complex voor de leges omdat deze uit een groot aantal tarieven bestaat. Er zijn gemeenten die zowel de begrote als gerealiseerde kostendekking opnemen (afbeelding 32 en 33).

Abbeelding 32 Voorbeeld weergave begrote en gerealiseerde kostendekking leges

De kostendekking van de leges op begrotingsbasis was:

Kostendekking leges Begroot		Directe	Indirecte kosten	Totaal	Totaal	Kosten-	
Bedragen x € 1.000		kosten	Overhead	Lasten	Baten	dekking	
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening						
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	637	390	1	1.028	58	5,6%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten	440	219	3	661	196	29,6%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	154	59	0	212	193	91,1%
Paragraaf 1.4	Basisregistratie Persoonsgegevens	735	440	0	1.175	64	5,4%
Paragraaf 1.7	Bestuursstukken	13	0	3	16	3	18,7%
Paragraaf 1.8	Vastgoedinformatie	37	17	1	56	25	44,8%
Paragraaf 1.9	Overige publiekszaken	62	30	0	92	16	17,5%
Paragraaf 1.10	Gemeentearchief	1	0	0	1	0	0,0%
Paragraaf 1.11	Huisvestingswet 2014	0	0	0	0	0	
Paragraaf 1.12	Leegstandswet	82	0	0	82	2	2,2%
Paragraaf 1.16	Wet op de kansspelen	0	0	0	0	1	
Paragraaf 1.17	Telecommunicatie wet	181	76	2	259	118	45,5%
Paragraaf 1.18	Verkeer en vervoer	8	0	2	10	11	112,9%
Paragraaf 1.19	Diversen	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal hoofdstuk 1		2.350	1.230	12	3.593	687	19,1%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten ihkv Omgevingswet						
	Bouwactiviteiten	1.819	971	146	2.936	2.632	89,6%
	Overige activiteiten	8	3	1	12	3	24,8%
Totaal hoofdstuk 2		1.827	974	147	2.948	2.635	89,4%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is						
Paragraaf 3.1	Horeca	704	447	0	1.151	18	1,5%
Paragraaf 3.2	Organiseren evenement of markt	9	6	0	15	2	11,9%
Paragraaf 3.3	Seksbedrijven	0	0	0	0	0	0,0%
Paragraaf 3.4	Kinderopvang	48	0	10	58	3	0,0%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	0	0	0	0	1	0,0%
Paragraaf 3.6	Woonschepenverordening	0	0	0	0	0	
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	0	0	0	0	0	
Totaal hoofdstuk 3		761	452	10	1.223	23	1,9%
TOTAAL GENERAAL		4.938	2.657	169	7.764	3.345	43,1%

Op realisatiebasis is de kostendekking:

Kostendekking leges realisatie		Directe	Indirecte kosten	Totaal	Totaal	Kosten-	
Bedragen x € 1.000		kosten	Overhead	Lasten	Baten	dekking	
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening						
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	629	390	2	1.020	46	4,5%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten	346	219	0	564	171	30,3%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	109	59	0	168	225	134,1%
Paragraaf 1.4	Basisregistratie Persoonsgegevens	698	440	0	1.138	24	2,1%
Paragraaf 1.7	Bestuursstukken	3	0	1	3	7	239,0%
Paragraaf 1.8	Vastgoedinformatie	33	17	0	51	3	5,4%
Paragraaf 1.9	Overige publiekszaken	87	30	0	118	54	0,0%
Paragraaf 1.10	Gemeentearchief	1	0	0	1	0	0,0%
Paragraaf 1.11	Huisvestingswet 2014	0	0	0	0	0	
Paragraaf 1.12	Leegstandswet	82	0	0	82	3	3,7%
Paragraaf 1.16	Wet op de kansspelen	0	0	0	0	1	
Paragraaf 1.17	Telecommunicatie wet	179	76	2	257	220	85,5%
Paragraaf 1.18	Verkeer en vervoer	0	0	0	0	13	3336,9%
Paragraaf 1.19	Diversen	0	0	0	0	0	0,0%
Totaal hoofdstuk 1		2.167	1.230	6	3.404	767	22,5%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten ihkv Omgevingswet						
	Bouwactiviteiten	1.533	971	96	2.600	3.172	122,0%
	Overige activiteiten	6	3	0	9	3	37,3%
Totaal hoofdstuk 2		1.539	974	96	2.609	3.175	121,7%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is						
Paragraaf 3.1	Horeca	704	447	0	1.151	8	0,7%
Paragraaf 3.2	Organiseren evenement of markt	9	6	0	15	2	16,7%
Paragraaf 3.3	Seksbedrijven	0	0	0	0	0	
Paragraaf 3.4	Kinderopvang	67	0	14	81	4	4,9%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	0	0	0	0	1	
Paragraaf 3.6	Woonschepenverordening	0	0	0	0	0	
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	0	0	0	0	0	
Totaal hoofdstuk 3		780	452	14	1.246	16	1,3%
TOTAAL GENERAAL		4.486	2.657	116	7.259	3.958	54,5%

Eemsdelta, Jaarstukken 2021, blz. 78.

Afbeelding 33 Voorbeeld hoe een gemeente gerealiseerde kostendekking van de leges op hoofdstukniveau opneemt in de jaarrekening

Berekening kostendekkendheid leges bedragen x € 1.000					2021
Titel 1	kosten	component overhead	opbrengsten	%	
hoofdstuk 1 - Burgerlijke stand	117	45	87	75%	
hoofdstuk 2 - Reisdocumenten en NL identiteitskaart	295	80	203	69%	
hoofdstuk 3 - Rijbewijzen	398	123	265	67%	
hoofdstuk 4 - Verstrekingen uit de basisregistratie personen	72	29	32	44%	
hoofdstuk 5 - Vastgoedinformatie	404	172	4	1%	
hoofdstuk 6 - Overige publiekszaken	113	14	111	99%	
hoofdstuk 7 - Gemeentearchief	2	1	1	49%	
hoofdstuk 8 - Kansspelen	58	24	2	3%	
hoofdstuk 9 - AVOI	117	48	255	218%	
hoofdstuk 10 - Verkeer en vervoer	9	4	7	79%	
hoofdstuk 11 - Diversen	10	4	0	3%	
Totaal titel 1	1.595	545	967	61%	
Titel 2	kosten	component overhead	opbrengsten	%	
hoofdstuk 1 - Begripsomschrijvingen	0	0	0	n.v.t.	
hoofdstuk 2 - Omgevingsvergunning	2.541	877	2.369	93%	
<i>overige leges</i>	<i>1.960</i>	<i>630</i>	<i>2.032</i>	<i>104%</i>	
<i>leges nieuwe sluis</i>	<i>581</i>	<i>247</i>	<i>338</i>	<i>58%</i>	
hoofdstuk 3 t/m 7 - Teruggaaf, intrekking, wijziging, div.	0	0	0	n.v.t.	
Totaal titel 2	2.541	877	2.369	93%	
Titel 3	kosten	component overhead	opbrengsten	%	
hoofdstuk 1 - Horeca	84	35	2	3%	
hoofdstuk 2 - Organiseren evenementen of markten	61	25	2	3%	
hoofdstuk 3 - Prostitutiebedrijven	0	0	0	n.v.t.	
hoofdstuk 4 - Winkeltijdenwet	0	0	0	n.v.t.	
hoofdstuk 5 - Kinderopvang	0	0	0	n.v.t.	
hoofdstuk 6 - Diversen	0	0	0	n.v.t.	
Totaal titel 3	145	60	4	3%	
Totaal	4.280	1.482	3.340	78%	

Den Haag, Jaarrekening 2021, blz. 98

Maar ook voor de andere bestemmingsheffingen geldt dat de kostendekking inzichtelijk moet worden gemaakt. Beide afbeeldingen (34 en 35) tonen voorbeelden van tabellen waarin zowel de begrote als gerealiseerde kostendekking inzichtelijk wordt gemaakt. In afbeelding 34 is daarbij expliciet de ontwikkeling van de voorziening meegenomen. In afbeelding 35 zijn in de tabel de taakvelden weergegeven.

Afbeelding 34 Voorbeeld hoe een gemeente de begrote en gerealiseerde kostendekking van de afvalstoffenheffing inzichtelijk maakt

In onderstaande tabel is de exploitatie van de afvalinzameling in de begroting afgezet tegen de realisatie.

	Begroting 2021	Realisatie 2021
<i>Kosten taakvelden</i>		
Begroting gemeente Baarle-Nassau	358.213	334.194
Begroting ABG (60%)	242.401	242.401
Inkomsten taakvelden	-205.934	-267.859
Netto kosten taakveld Afval	394.680	308.736
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
Overhead ABG (40%) incl. (omslag)rente	161.601	161.601
BTW	116.861	116.861
Totale kosten	673.142	587.198
Opbrengst heffingen	712.000	718.611
Dekking	106%	122%
Mutatie voorziening (positief = toevoegen, negatief = onttrekken)	38.858	131.413

Uit de tabel valt af te lezen dat de opbrengst afvalstoffenheffing in 2021 € 93.000 meer kostendekkend is dan begroot. Op basis van de werkelijke lasten (o.a. lagere verwerkingskosten) en baten (hogere opbrengsten afvalstoffenheffing) binnen de exploitatie afvalstoffen is er sprake van een voordeel. Het exploitatieoverschot wordt toegevoegd aan de voorziening afvalstoffenheffing.

Bron: Baarle-Nassau, Jaarstukken 2021, blz. 67

Afbeelding 35 Voorbeeld hoe een gemeente de begrote en gerealiseerde kostendekking van de afvalstoffenheffing inzichtelijk maakt

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Overzicht kostendekking afvalinzameling	Taakveld	Begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging*	Rekening 2021
Lasten				
Afvalstoffen algemeen	7.3 Afval	-128	-85	-85
Huishoudafval	7.3 Afval	-2.643	-2.841	-2.702
Overige afvalstoffen	7.3 Afval	-314	-314	-314
Straatreiniging	2.1 Verkeer en vervoer	-39	-21	-31
Perceptiekosten afvalstoffenheffing	0.64 Belastingen overig	-180	-180	-196
Overhead	0.4 Overhead	-347	-326	-326
Compensabele BTW	n.v.t.	-707	-776	-806
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	6.3 Inkomensregelingen	-136	-136	-114
Egalisatiereserve afval	n.v.t.	-	-	-
Subtotaal lasten		-4.493	-4.679	-4.574
Baten				
Baten afvalstoffenheffing	7.3 Afval	4.658	4.088	4.122
Subtotaal baten		4.658	4.088	4.122
Saldo (- is nadelig, + is voordelig)		+165	-591	-452
Mutatie reserve				
Afvalstoffenheffing	0.10 Mutatie reserves	-165	0	0
Saldo ten laste van jaarrekening		0	-591	-452
Dekkingspercentage		100%	87,4%	90,1%

* In de [1e](#) en [2e](#) Tussentijdse rapportage 2021 hebben wij de afwijkingen t.o.v. de Programmabegroting toegelicht.

Bron: Lingewaard, Jaarstukken 2021, blz. 90

Overig

Soms nemen gemeenten informatie op in de paragraaf lokale heffingen waarvan nergens is aangegeven dat dit moet worden opgenomen, maar die wel relevant is en ontwikkelingen in de gemeente inzichtelijk maakt. Een voorbeeld is informatie over ontwikkelingen rondom het bepalen van de woz-waarde zoals het aantal bezwaren (zie afbeelding 34 en 35), de kosten en het oordeel van de Waarderingskamer (afbeelding 35).

Afbeelding 34 Voorbeeld hoe een gemeente in de jaar de ontwikkeling van bezwaren tegen de woz-waarde weergeeft

WOZ bezwaarschriften

In 2021 is het aantal bezwaarschriften nagenoeg gelijk aan het aantal in 2020. In de loop van 2022 worden nog enkele WOZ-beschikkingen over 2021 verstuurd. Het aantal bezwaarschriften over 2021 kan om die reden nog iets hoger worden. We benadrukken dat dit conjunctuurgevoelig is: er is vaak een relatie tussen het aantal bezwaarschriften en de waardeontwikkeling in onze gemeente. Hieronder treft u enkele gegevens en kengetallen aan over de ontwikkelingen van de hoeveelheid bezwaarschriften en de kosten van bezwaarafhandeling:

	2018	2019	2020	2021
Formele bezwaarregels	2.105	2.580	2.174	2.100
Verminderings nav informeel contact	403	285	248	299
Ambtshalve verminderingen	1.330	780	488	648
Bezwaarregels door gemachtigden	802	816	1.077	1.241
Kostenvergoeding bezwaarfase	€ 57.779	€ 80.522	€ 104.801	135.568
WOZ-ontwikkeling landelijk	5,9%	8,3%	8,6%	7,3%
WOZ-ontwikkeling gemeente	8,0%	9%	6,5%	7,5%
Totale kostprijs per biljet	€ 18,17	€ 18,28	€ 20,60	€ 19,88
Waarvan kostprijs bezwaar & beroep	€ 5,70	€ 6,31	€ 7,10	€ 7,29

Wij informeren burgers en bedrijven actief over de totstandkoming van de WOZ-waardering. Naast gebruikmaking van toelichtingen is er vooral ingestoken op het intensiveren van informeel contact:

- Informeel overleg met woningbouwverenigingen en terugkerende bezwaarmakers om vooraf overeenstemming te krijgen over de uitgangspunten bij de herwaardering;
- Informeel overleg met taxateurs ná verzenden van de beschikkingen, zodat toelichting kan worden gegeven en fouten direct kunnen worden hersteld;
- Taxatie op locatie (bij de burger thuis) in enkele wijken in plaats van bureautaxaties om alle grieven ter plekke te kunnen bespreken en nadere toelichting te kunnen geven.

Bron: 's-Hertogenbosch, Jaarstukken 2021, blz. 177

Afbeelding 35 Voorbeeld hoe een gemeente informatie opneemt over de kosten van het bepalen van de woz-waarde, het aantal bezwaren tegen de waarde en het oordeel van de Waarderingskamer

WOZ-kosten

De gemeente Huizen neemt deel aan de WOZ-benchmark voor wat betreft de WOZ-kosten. De cijfers voor 2020 zijn bekend. In de praktijk is het veelal zo dat de WOZ-kosten per object afnemen bij grotere gemeenten en grotere samenwerkingsverbanden. In Huizen liggen de kosten rond de € 21,- per object. De gemeente Huizen heeft zo'n 20.000 objecten. Voor gemeenten met een omvang tot 20.000 objecten is het gemiddelde bedrag circa € 25,- per object. Voor gemeenten met een omvang tussen de 20.000 en 50.000 objecten is het gemiddelde bedrag circa 19,- per object. Als gekeken wordt naar de omvang van Huizen en de kwaliteit, is het bedrag per object alleszins acceptabel. Bij de berekening worden zowel de interne (personele lasten) als externe kosten betrokken. De kwaliteit van de uitvoering wordt door de toezichhoudende instantie "de Waarderingskamer" weergegeven in sterren. Huizen heeft sinds jaren de hoogste kwalificatie van 5 sterren (meerjarig goed).

Aantallen ingekomen bezwaarschriften

Aantal ingekomen bezwaren (ontvankelijk)	Aantal objecten waartegen het bezwaar zich richt
Woningen 370 (349)	Woningen 395 (404)
Niet woningen 31 (30)	Niet woningen 78 (45)

Aantallen: jaar 2021 (2020)

Omdat in één bezwaarschrift tegen meer dan één object bezwaar gemaakt kan worden, is het aantal objecten (beschikkingen) onder bezwaar hoger. In de Huizer situatie is in 2021 tegen 2% van de beschikkingen tijdig bezwaar aangetekend. Het aantal objecten waartegen bezwaar is aangetekend bedraagt 473 (was in 2020: 449).

Bron: Huizen, Jaarstukken 2021, blz. 98